

Los Hechos de los Apóstoles

JESUSPA APOSTOLNINKUNAQ

RUWASQANKU

LA LIGA BIBLICA
LAS SAGRADAS ESCRITURAS PARA TODOS
South Holland, IL 60473
E.E.U.U.

Primera edición, 1993

Las ilustraciones © David C. Cook Foundation aparecen en las páginas 7, 9, 16, 19, 21, 26, 33, 38, 43, 47, 50, 52, 70, 72, 79, 81, 82, 88, 98, 107, 112, 115, 127, 131, 134, 135, 136 y en la carátula, y se usan con permiso.

**JESUSPA APOSTOLNINKUNAQ
RUWASQANKU**

Los Hechos de los Apóstoles

Versión en quechua de La Unión
(Arequipa)

**LA LIGA BIBLICA
LAS SAGRADAS ESCRITURAS PARA TODOS
Perú - 1993**

GUIA DE PRONUNCIACION

Las letras en este libro se pueden pronunciar más o menos según la pronunciación castellana, con las siguientes excepciones:

- k* - cuando aparece al principio de la palabra, o entre vocales, suena como la *k* de la palabra "kilo". Ejemplos: *kiru* "diente", *kachi* "sal", *chaka* "puente".
- k* - cuando precede a una consonante (no vocal) o cuando aparece al fin de la palabra, suena frecuentemente como la *j* de la palabra "jardín". Ejemplos: *akllay* "escoger", *pachak* "cien".
- q* - suena como la *j* de la palabra "joven", pero se pronuncia más atrás en la garganta. Ejemplos: *qara* "cuero", *qollqe* "dinero". Cuando sigue a una consonante o cuando aparece entre dos vocales a veces se pronuncia sonora. Ejemplos: *allqo* "perro", *moqo* "rodilla; colina"
- p'*, *t'*, *k'*, *ch'* - suenan como *p*, *t*, *k* y *ch* del castellano pero se pronuncian con glotalización, o sea que la boca no se abre al momento de pronunciarlas sino un instante después para que se produzca una pequeña salida explosiva de aire. Ejemplos: *p'uyñu* "cántaro", *t'anta* "pan", *k'aspi* "palo", *ch'aki* "seco".
- ph*, *th*, *kh*, *chh* - suenan como *p*, *t*, *k* y *ch* del castellano pero se pronuncian con más aspiración o con rozamiento. Ejemplos: *phuyu* "nube", *thapa* "nido", *kipu* "nudo", *chhala* "tallo seco de maíz".
- q'* - suena como la *k* de la palabra "kilo" pero se pronuncia más atrás en la garganta y con glotalización.
Ejemplos: *q'epi* "atado", *q'ala* "vacío; desnudo".
- h* - suena como la *j* del castellano pero con menos rozamiento.
Ejemplos: *hatun* "grande", *hucha* "error, pecado".
- sh* - suena como la *sh* de la palabra "Ancash".
Ejemplos: *shullk'a* "menor", *mishi* "gato".
- w* - suena como la *hu* en la palabra "hueso".
Ejemplos: *wawa* "criatura", *wiksa* "estómago".

Para facilitar la lectura a los que ya saben leer en castellano, las palabras de origen castellano se escriben aquí siguiendo la escritura de este idioma. Ejemplos: *Dios*, *juez*, *judío*, *Jesús*, *Cristo*.

LA PALESTINA
Del Nuevo Testamento

0 10 20 30 40 50
KILOMETROS

MEDITERRANEO
SUTIYOQ LAMAR

Damasco

SIRIA

GALILEA

Capernaum

Corazín

Cana

Genesaret qocha

Nazaret

Náin

Jordán mayu

Cesarea

SAMARIA

Samaria

Sicar

Jope

Arimatea

Emaús

Jericó

Jerusalén

Betania

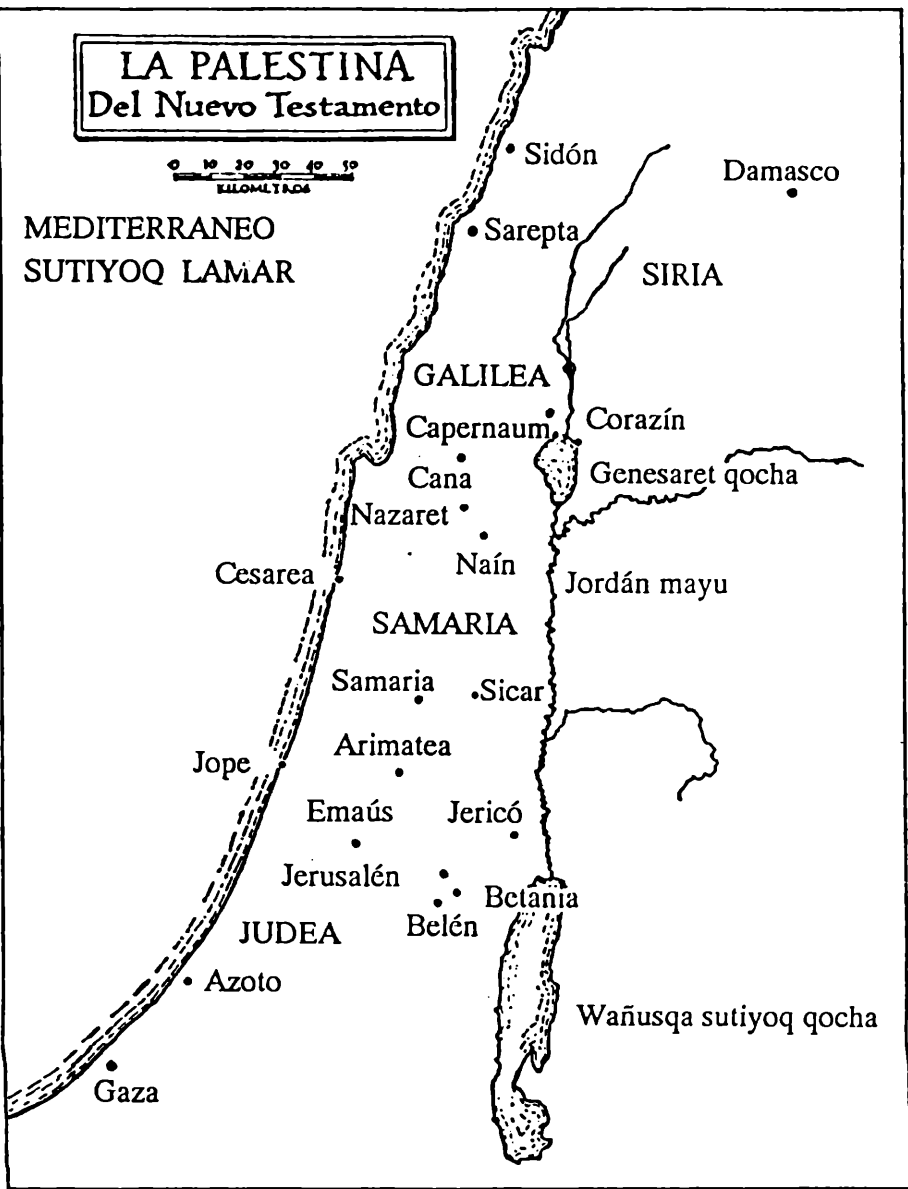
JUDEA

Belén

Azoto

Wañusqa sutiyoq qocha

Gaza

JESUSPA APOSTOLNINKUNAQ

RUWASQANKU

Apostolninkunaman Espiritu Santo kachamunanta Jesuspa prometesqan

1 ¹⁻²Allin respetasqa Teofilo, ñawpaq qellqasqaypin nirani Jesuspa llapa ruwasqanmanta yachachisqanmantawan, qallariyninmantapacha hanaq pachaman apasqa kasqan p'unchawkama. Manaraq hanaq pachaman apasqa kachaspan akllasqan apostolkunata Espiritu Santoq atiyinwan kamachitasqa ima ruwanankuta. ³Hinallataqmi wañusqanmanta kawsarimuspaqa tawa chunka p'unchawpi apostolninkunaman aypa kuti rikurispa, yachachisqa. Yachachiyninpitaaq nisqa:

—Diosmi kasuqninkunapaq kamachikuq kanqa, wiñaypaqtaq paykunata kamachinqa, nispa.

Khaynapin Jesusqa apostolninkunaman kawsarimusqanta rikuchisqa.

⁴Paykunawan kachasparaqmi Jesusqa kikinkuta kamachisqa:

—Amaraq Jerusalem llaqtamanta ripunkichischi. Aswan Taytay Diospa qankunaman prometesqan Espiritu Santota suyaychis. Ñan willaraykichisña kaymantaqa. ⁵Bautizaq Juanmi yakuwan bautizaq. Kunantaqmi Espiritu Santo qankunapi yaykunqa, nispa.

Jesus hanaq pachaman apasqa kasqa

⁶Chay p'unchawkunapunitaqmi Apostolkuna Jesuswan kachaspanku Jesusta tapusqaku:

—Señornillayku, ¿Kunanpunichu Israel llaqtata kaqmanta sayarichinki, ñawpaq hina mana piqpa kamachinan kananpaq? nispa.

⁷Hinaqtintaq paykunata nisqa:

—Manan qankunaqa hayk'aq chaykuna pasananta yachanaykichischu. Taytanchis Diosllan chaykuna hayk'aq sucedinanta kamachinanpaqqa autoridadniyoq. ⁸Diosmanta atiyta chaskinkichis Espiritu Santo qankunapi yaykuqtin, hinaspa ñoqamanta runakunaman willaq rinkichis Jerusalen llaqtata, tukuy Judea lawta, Samaria lawta, llaqa huk kharu llaqtakunatapas, nispa.

⁹Chaykunata nispataq Jesusqa paykuna qawachaqtinku hanaq pachaman apasqa kasqa. Huk phuyutaqmi qawaqninkunamanta pakarusqa hinaspa manaña Jesustaqa rikusqakuñachu. ¹⁰Jesus hanaq pachaman apasqa kasqanta qawaspa kachaqtinkuraqmi, hukllata yuraq p'achayoq iskay runakuna ladonkupi rikurirusqaku. ¹¹Hinaspa paykunata nisqaku:

—Galilea runakuna, ¿imasqataq cielota qawachankichis? Kay qankunamanta hanaq pachaman apasqa kaq Jesuspunin hanaq pachamanta kutimunqa ripuqta rikusqaykichisman kaqlla, nispa.

Matias apostol kananpaq akllasqa kasqa

¹²Hinaqtinmi apostolkunaqa Olivoskunayoq nisqa orqomanta Jerusalen llaqtata kutipusqaku, samana p'unchawpi leyman hina purina tiempollata purispanku. ¹³Llaqtaman yaykuspankutaq samapakusqanku

wasiq pata markanman seqasqaku. Paykunataqmi kasqaku Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeoq churin Jacobo, Zelote sutiyoq partidomanta kaq Simón, Jacoboq churin Judaspiwan.

¹⁴Llapankun huñunakuq kasqaku Diosmanta mañakunankupaq, Jesuspa hermanonkunawan, maman Mariawan, wakin warmikunawanpas kуска.

¹⁵Chay p'unchawkunan pachak iskay chunkayoq hina Jesuspi creyeqkuna huñunakusqaku. Qayllankupitaqmi Pedro sayarispa nisqa:

¹⁶Hermanoykuna Diospa Rimasqan Qellqasqaman hina Judaswan pasasqanqa chhaynapunin pasanan kara. Judasmi Jesusta hap'ichira contrankunawan. Paymantataqmi Espiritu Santopas ñawpaqtaraq Davidpa siminwan rimasqa. ¹⁷Paypas ñoqaykumanta hukniykun kara, paypas

ruwayniyku ruwaq kananpaq. ¹⁸ Pero Jesusta hap'ichisqanmanta pagachikusqan qollqewanmi chakrata rantira. Chaypin huk alto sitiomanta ukuman wikch'uykukusqa, umanpanmanta chayaqtintaq wiksan t'oqyarusqa. Chhaynapin ch'unchulninkunapas lloqsiruytin wañura.

¹⁹ Chaymi Jerusalem llaqtapi llapa tiyaqkuna chayta yacharuspanku chay chakrata rimayninkupi sutichasqaku: “Aseldama,” nispa. “Aseldama” parlayqa “Llawar Chakra” niymi. ²⁰ Espiritu Santoq Davidpa siminwan rimasqan kikin Davidpa qellqasqan Salmos libropitaqmi nin:

“Wasinpas ch'inniyachun. Amataq chaypiqa pipas tiyachunchu,” nispa.

—Nillantaqmi:

“Paypa cargonmanpas huk runa yaykuchun,” nispa.

^{21–22} —Chaymi hukta akllananchis kachan llapa ñoqanchiswan Señorninchis Jesus kasqan tiempo compañawaqninchiskunamanta, Juan Jesusta bautizasqanmantapacha Jesus hanaq pachaman apasqa kasqankama ñoqanchiswan kaqkunamanta, Jesus kawsirimusqanmanta runakunaman ñoqayku hina willaq kananpaq.

²³ Chaymi Justo sutiyoq Jose Barsabasta, Matiasawan akllaruspanku, ²⁴ Diosmanta mañakuspa nisqaku:

—Señornillayku, qanmi reqsinki llapa runaq songonta. Qanpuniyá rikuchiwayku kay iskayninkumanta mayqen akllasqaykiña kasqanta, Judaspa rantinpi apostol hina ruwaq kananpaq. ²⁵ Judasqa apostol kayninta saqenñan huchanmanta maypi kananman ripuspa, nispa.

²⁶ Hinaspan sorteeasqaku, suertetaq Matiasman tupasqa. Chaymi apostol nombrasqa kasqa, paywantaq chunka iskayniyoq kaqmanta apostolkuna kasqaku.

Espiritu Santoq hamusqan

2 ¹Pentecostes Fiesta p'unchaw chayamuqtinmi, llapa Jesuspi creyeyq Jerusalenpi kaqkuna huñunakusqa kasqaku huk wasillapi. ²Hinaqtin cielomanta qonqaylla uyarisqaku huk hatun wayraq qapariynin hina qapariy hamuqta, chay qapariytaq tukuy kasqanku wasipi uyarikusqa. ³Hinaqtinmi nina rawraykuna hina paykunaman rikurimusqaku, rakinakuspataq rawraykunaqa sapakamaq umankupi churakusqaku. ⁴Chhaynapitaq llapallankupi Espiritu Santo yaykusqa. Hinaqtin huk llaqtakuna rimaykunapi rimayta qallarisqaku, Espiritu Santo paykunata rimachisqanman hina.

⁵Chay p'unchawkunan Jerusalen llaqtapi, Diospa kamachisqanta kasuq Judio runakuna kachasqaku, llapa llaqtakunamanta hamuqkuna.

⁶Chay Espiritu Santo chaskiqkunaq rimasqankuta uyarispankutaq aypa runakuna huñunarakamusqaku, hinaspan Espiritu Santo chaskiqkunataqa sapa paykunaman riqkunaq rimayninkupi rimaqta uyarispanku, riqkunaqa mana ima tantiyayta atisqakuchu rikusqankupaq. ⁷Chaymi nishuta admirakuspanku ninakusqaku:

—Galileamantataq llapan kay rimaqkunaqa kanku. ⁸¿Imaynanpitaq sapa ñoqanchispa rimayninchispiri rimanku?

⁹—Ñoqanchis ukupiqqa kan Partia lawmanta, Media lawmanta, Elam lawmanta, Mesopotamia lawmantatáq, hinallataq Judea lawmanta, Capadocia lawmanta, Ponto lawmanta, Asia lawmanta, ¹⁰Frigia lawmanta, Panfilia lawmanta, Egipto lawmanta, Cirene llaqta cercapi Libia lawmantapas, Roma llaqtapi tiyaq Judio runakunapas, Judioman tikraquqkunapas, ¹¹Creta islamanta kaqkunapas, Arabia llaqtamanta kaqkunapas. Chhayna kaqtinpas rimayninchiskunapi rimaqtataq paykunataqa uyarinchis Diospa tukuy mana atiy ruwasqankunamanta, nispa.

¹²Hinaspan llapanku mana ima niytapas atispa ninakusqaku:

—¿Imatataq niyta munan tukuy kay pasaqkunari? nispa.

¹³Wakinninkutaq Espiritu Santo chaskiqkunamantaqa asikuspa nisqaku:

—Machasqan kachanku riki, nispa.

Pedroq rimasqan

¹⁴Hinaqtinmi Pedro chunka hukniyoq apostol-masinkunapiwan sayarisqa. Kikin Pedrotaq altomanta paykunaman huñunakamuq runakunataqa nisqa:

—Judio-masiykuna, Jerusalem llaqtapi llapa tiyaqkuna, allinta uyariwaychis kay nisqaykunata, ima pasasqanta yachanaykichispaq.
 15 Manan kay ñoqawan kuskata tarisqaykichiskunaqa machasqachu kachanku, qankunaq piensasqaykichisman hina, las nuevellaraqmi kachanpas. 16 Aswanmi kaypiqa pasachan ñawparaq Diosmanta yachachiq Joelpa nisqankuna. Payqa nisqa:

17 “Diosmi nin:

Qepa tiempomanqa, ushay p'unchawkuna Espiritu Santotan llapa runakunaman kachaykamusaq.

Hinaqtin qari wawaykichiskunapas warmi wawaykichiskunapas ñoqamanta willakunqaku.

Jovennykichiskunatapas yachachisaqmi mana rikukuq kaqkunata rikuchispa, machu runaykichiskunatapas sueñochispa,” nispan.

18 Hinallataq, “chay p'unchawkunaqa Espirituyta kachamusaqmi llapa kamachinay runakunaman.

Hinaqtinmi sutiypi runakunaman ñoqamanta willakunqaku.

19 Cielopipas kay mundopipas mana hayk'aq rikusqaykichis admirakuy milagro señalkunatan rikurichispaq,” nispa.

20 “Manaraq Señorinchis kutimunan hatun p'unchaw chayamuchaqtintaqmi inti tutayanqa, killataq llawarman hina kutinqa.

21 Pero Señorinchismanta sutinta waqyakuspa mañakuqkunaqa salvasqan kanqaku,” nispa.

22 —Israel runakuna, kay nisqaykunata uyariwaychis. Nazaret llaqtamanta kaq Jesusmanmi Diosqa autoridadta qora qankuna ukupi

paywan mana atiy ruwaykunata milagrokunatapas ruwachispa. Chaykunataqa allintan yachankichis. ²³ Pero qankunaman entregasqa kaqtintaq huk mana Diosta kasuq runakunawan sipichirankichis cruzpi clavarachispaykichis. Chaykunataqa Dios ñawpaqtaraqmi yacharaña, hinaspa chhaynapuni kananta permitira. ²⁴ Chaymi kikin Dios paytaqa kawsarichimura wañuymanta kacharichispa. Jesustaqa manan wañuy wiñaypaq hap'iyta atirachu. ²⁵ Davidmi Jesusmanta nisqa:

“Ñoqaqa Señorniyta ñawpaqniypi sapa kutin rikurani,
Pay paña ladoypi kasqanmantaqa manan imapas
atipawanmanchu,” nispa.

²⁶ Hinallataq, “Chaymi sonqoyqa kusikun.

Simiypas allin kusiontaq takin.

Ñoqataqmi kawsakusaq paypi confiasqa,” nispa.

²⁷ “Manan ñoqataqa, Señorniyta, wañusqakunawan kuskata
saqewankichu.

Manan allin kamachinayki runaq cuerpontaq ismunanta
dejankichu,” nispa.

²⁸ “Allin kawsayman riq ñantan rikuchiwaranki.

Ñoqawan kaspaykitaqmi allinta kusichiwanki,” nispa.

²⁹ —Llaqta-masiykuna, clarota willasaykichis ñawpa machunchis Davidmanta. Paymi wañukusqa hinaspan p'ampasqa kasqa. Kunankamataqmi sepulturan panteonpi kachan. ³⁰ Paymi Diosmanta yachachiq kasqa. Yachasqataqmi Davidqa, payman juramentowan Dios prometesqanman hina qepakama paypa familianmanta huknin kaqta kamachikuq kananpaq nombrananta, hinallataq kay familianmanta kaq kamachikuqqa Davidpa llaqtanta kamachinantapas. ³¹ Davidqa imayna

kananta yachaspañan, ñawpaqmanta rimasqa Dios akllasqan llaqtata salvananpaq kachamunan runaqa kawsarimunamanta. Chaymi nisqa kay runaqa mana wañusqakunawan kuska saquesqa kananta, mana cuerpon ismunanta. ³²Diosmi chay Jesustapuni kawsarichimura, ñoqaykutaq testigokuna kayku pay kawsarimusqanmantaqa. ³³Taytanchis Diosqa Jesus allin respetasqa kanantan ruwasqa. Hinallataq Jesusmanqa qosqa prometesqan Espiritu Santota. Chay chaskisqantataqmi kunan Jesusqa ñoqaykuman kachamura. Chay Espiritu Santoq hamasqantan kunan qankunapas rikuchankichis uyarichankichispas. ³⁴Manan Davidchu hanaq pachamanqa apasqa kasqa, Payqa nisqa:

“Señorninchis Diosmi Señorniyta nira: Honrasqa kayniypi tiyakuy, ñoqa respetachisayki,” nispan. ³⁵Hinallataq, “Ñoqaña contraykikunataqa chakiyki puntakama k'umuchimusaq,” nispapas.

³⁶—Llapa Israelmanta runakuna, allintapuni yachaychis, qankunaq cruzpi clavaspa sipisqaykichis Jesustan Diosqa akllara Señorninchis kananpaq, llaqtan salvaq Cristo kananpaqpas, nispa.

³⁷Chayta uyarispankun huñunakamuq runakunaqa nishuta llakikusqaku kikinkumanta. Chaymi Pedrota wakin apostolkunatawan tapusqaku:

—Hermanoykuna, ¿kunanri, imatataq ruwayta atiyku? nispa.

³⁸Hinaqtinmi Pedroqa paykunata nisqa:

—Huchachakuyta wanaspa, Diosman kutirikuychis. Hinaqtinmi Diosqa huchaykichista perdonasunkichis. Jesucristoq sutinpi bautizachikuychis, Diosmantataqmi Espiritu Santota chaskinkichis.

³⁹Chaytaqa Señorninchis Diosmi prometera qankunapaq,

churiykichiskunapaq, llapa llaqtakunapi kaqkunapaqpas, llapa Señorinchis Diospa waqyasqankunapaq, nispa.

⁴⁰Kay parlaykunawan, hukkunawan iman Pedroqa paykunata anyaspa animasqa:

—Ayqekuychis kay tiempo huchasapa runakunaq ruwayninkunamanta, salvakunaykichispaq, nispa.

⁴¹Chaymi Pedroq nisqanta allin uyariqkunaqa bautizachikusqaku. Chay p'unchawtaqmi Jesuspi creyeqkunaman yaqapas kimsa waranqa hina yaparakamusqaku. ⁴²Llapankutaqmi chaymantaqa apostolkunaq yachachiyninkuta allin uyariqkunaña kasqaku, huñunakuyta yachasqaku, t'antata rakinakuspapas kуска mikuytaña yachasqaku, Diosmantapas mañakuytaña yachasqaku.

Imayna Jesuspi creyeqkuna kawsasqanku

⁴³Llapa runakunan admirakusqaku apostlokkunaq Jerusalen llaqtapi ruwasqanku milagrokunata señalkunatapas rikuspanku. ⁴⁴Llapallan creyeqkunaqa hermanontin hina allinta apanakusqaku, tukuy imankupas llapankupaq kasqa. ⁴⁵Hallp'ankutapas, huk kaqninkunatapas vendespan llapanku rakinakusqaku necesitasqankuman hina. ⁴⁶Sapa p'unchaw Diosman aypakuna wasipi huñunakuyta yachasqaku, wasinkunapitaq t'antata partispanku allin kuisqa kуска mikuyta yachasqaku.

⁴⁷Paykunaqa Diostan alabasqaku, llapa runakunaq munasqankuna kasqaku, Señorinchistaq sapa p'unchaw llapa Diosman kutirikuqkunawan paykunata yapapasqa.

Pedro Juanwan huk such'u runata aliyachisqanku

3 ¹Huk p'unchaw tarden las tresta Pedro Juanwan Diosman aypakuna wasiman risqaku. Chay horan Diosmanta mañakuna hora kasqa.

²Chayaqtinkun Diosman aypakuna wasipi huk nacesqanmantapacha such'u runa kachasqa. Paytan apayta yachasqaku sapa p'unchaw, hinaspa Sumaq Punku sutiyoyq punkupi tiyachiyta yachasqaku, Diosman aypakuna wasiman yaykuqkunamanta limosnata mañakunanpaq. ³Such'utaq Pedromanta Juanmantawan Diosman aypakuna wasiman yaykunanku kachaqtinña limosnata mañakusqa. ⁴Pedrotaq Juanpiwan such'uta qawaykuspa nisqaku:

—Qawarimuwayku, nispa.

⁵Hinaqtin such'uqa paykunata qawamusqa, suyasqataq imallatapas qonankuta. ⁶Chaytaq Pedro nisqa:

—Manan qollqeyqa kanchu nitaq qoriypas pero yanapasaykin atisqayman hina, nispa.

Hinaspan nisqa:

—Nazaret llaqtamanta Jesucristoq sutinpi, sayarispas puriy, nispa.

⁷Chayta nispataq paña makinmanta aysarispa such'uta sayarichisqa, hinaqtintaq chay rato such'uqa aliyarusqa. ⁸Chaytaq saltaspa sayarirusqa hinaspa puriyta qallarisqa. Paykunawantaq Diosman aypakuna wasiman yaykusqa, purispa, saltaspa, Diosta alabaspa. ⁹Llapa runakunataq purispa, Diosta alabachaqta such'uta rikuspanku ¹⁰reqsirusqaku Diosman aypakuna wasiqpa Sumaq Punku sutiyoyq punkunpi limosnata mañakuspa tiyay kasqanta, chaymi nishuta admirakusqaku.

Salomon sutiyoq Diosman aypakuna wasi yaykunapi Pedroq rimasqan

¹¹Chaymanta Diosman aypakuna wasipiraq Salomon sutiyoq yaykuna patiopi aliyachisqanku runaqa mana kacharisqachu Pedrota Juantawan, chayllapitaq nishuta admirakuspanku llapan runakuna paykunaman huñunarakamusqaku. ¹²Paykunata rikuspan Pedroqa nisqa:

—Israelmanta runakuna, ¿imasqataq admirakunkichis? ¿Imasqataq qawawankichis atiyinykuwanpas kay runataqa purichiykuman kara hina, Diospa allin kamachinan runakuna kasqaykumantapas purichiykuman kara hina? ¹³Abrahampa, Isaacpa, Jacobpa, ñawpa machunchiskunaq Diosninmi kamachinan runa Jesusman allin honorta qora, qankunataqmi payta entregarankichis sipinankupaq. Pilatoña kacharipuyta munachaqtinpas qankunaqa manan munarankichischu

huchachaykuspaykichis. ¹⁴ Pilatomanta allin runa mana huchayoq Jesusta kacharinanta mañakunaykichistaqa huk runa sipiqta kacharinanpaqmi mañakurankichis. ¹⁵ Chhaynapin runakunata allin kawsayman pusaqta sipirankichis. Diostaqmi paytaqa wañusqanmanta kawsarichimura, chaymantan ñoqayku testigokuna kayku. ¹⁶ Kay runataqmi qankunaq reqsisqaykichis Jesuspi allin creyeq kaspan such'u kayninmanta aliyaspa kunanqa purin. Jesucristopi creyeyninmi kay runata aliyarachin, qankuna rikusqaykichisman hina.

¹⁷—Llaqta-masiykuna, qankunan kamachiqkunapiwan Jesusta sipirankichis mana ima waq ruwasqaykichis kasqanta yachaspaykichis. ¹⁸ Diosmi chhaynapi cumplichira ñawpaqmantaraq paymanta yachachiqkunawan nichisqanta: Diospa llaqtan salvananpaq kachamusqan runaqa wañunanpunin kara. ¹⁹ Chayqa, huchachakuyta wanaspa Diosman kutirikuychis, huchaykichiskuna qankunamanta pichasqa hina kanankupaq. Hinaqtinñan Señorninchis Diosqa allin kawsayta qosunkichisman, Jesusta kachamususpaykichis. ²⁰ Paymi Diospa ñawpaqmantaraq salvaqninchis Cristo kananpaq akllasqan. ²¹ Chhayna kaqtinpas payqa hanaq pachapiraqmi qepanan kachan, Dios tukuy imata kay mundopi allichanan p'unchawkama. Chaykunatan Diosqa paymanta allin ñawpa yachachiqkunawan willachira. ²² Moisesmi ñawpa machunchiskunata nisqa:

“Señorninchis Diosmi qankunamanta hukta ñoqa hina paymanta yachachiq kananpaq akllaspa qankunapi churanqa. Paypa tukuy nisqanta kasukunkichis. ²³ Pipas mana chay Diosmanta yachachiqta kasukuqqa, Diospa llaqtanmantan qarqosqa kanqa,” nispa.

²⁴—Hinallataqmi llapa Diosmanta yachachiqkunapas Diosmanta yachachiq Samuelmantapacha qepamanqa kunan p'unchawkunamanta

willakuraku. ²⁵Qankunapaqmi Diospa yachachiqninkunawan willachisqan promesankunaqa. Qankunallapaqtaqmi ñawpa machunchiskunawan Diospa ruwasqan contratopas Diosmi Abrahamta nira:

“Churiykikunawanmi qepakama nietoykikunawan ima yanapasaq llapa kay mundopi llaqtakunata,” nispa.

²⁶—Diosqa churintan kawsarichispa qankunamanraq kachamusurankichis yanapasunaykichispaq, llapaykichis huchachakuyta wananaykichispaq, nispa.

Kamachikuqkunaq qayllanpi Pedro Juanwan kasqanku

4 ¹Pedro Juanwan runakunaman willachaqtinkuraqmi, judio kurakuna, Diosman aypakuna wasipi qawaq wardiakunaq jefenkuwan saduceo nisqa runakunapiwan yaykurusqaku. ²Paykunan nishuta phiñakusqaku Pedroqpa Juanpawan yachachisqankumanta. Pedro Juanwanmi yachachiyninkupi nisqaku:

—Llapa wañusqakunaqa kawsarimunqakun, Jesuschu kawsarimura hina, nispa.

³Hinaspan paykunata presota hap'iruspanku tutaña kaqtin carcelman paqarisninkama wishq'arusqaku. ⁴Pero paykunaq willasqankuta uyariqkunaqa achkhan creyesqaku. Llapallan Jesuspi creyeqkunamantataq machu qari runakunalla kanpas yaqa pichqa waranqaña kasqaku.

⁵Paqarisnintataq Jerusalen llaqtapi huñunakusqaku Judiokuna ukupi kamachiqkuna, reqsisqa yachaq machu runakuna, ley yachachiqkunapiwan. ⁶Hinallataq chaypi kachasqaku judio kurakunata kamachiq Anás, familiarninkunamanta Caifaswan, Juanwan,

Alejandrowan, huk familiarninkunawanpas. ⁷Hinaspan Pedrota Juantawan aparachimuspanku tapusqaku:

—¿Ima atiywantaq qankuna kay such'uta purichirankichis? ¿Ima autoridadwantaq chaytari ruwarankichis? nispa.

⁸Chaytaq Pedroqa Espiritu Santo paypi kaqtin nisqa:

—Llaqta kamachiqkuna, reqsisqa yachaq machu runakuna, ⁹qankunan tapuwachankichis huk onqoq runapaq allinta ruwasqaykumanta, imayna pay aliyachisqa kasqanmantawan. ¹⁰Chayqa, yachaychis, llapa Israel llaqtapas yachachun. Kay runa ñawpaqninchispi sayaqqa Nazaret llaqtamanta Jesucristoq atiyinwanmi aliyarapun. Chay Jesucristotan qankuna cruzpi clavachispa sipirankichis, Diostaqmi paytaqa kawsarichimura. ¹¹Kay Jesusmi wasita perqachaspaykichis mana valiq

rumi wikch'usqaykichis hina kasqanmanta kunanqa pay cimientopi kaq allinnin rumi hina. ¹²Manan hukwan salvakunanchisqa kanchu. Payllatan Dios salvawananchispaq qowaranchis. Manataqmi kay mundopi hukqa kanchu, nispá.

¹³Chaytaq kamachikuqkunaqa Pedrota Juantawan mana manchakuspa rimaqta uyarispanku, cuentata qokusqaku mana yachachisqa runakuna kasqankuta, admirasqataq qepasqaku. Hinaqtiinmi chayraq riparasqaku Jesuspa qatikuqninkuna kasqankuta. ¹⁴Aliyachisqa runapas paykunawanmi sayachasqa, chaymi mana paykunaq contrankupiqá ima rimanankupas kasqachu. ¹⁵Hinaspan kamachikuqkunaqa huñunakuyninkumanta Pedrota Juantawan hawaman lloqsichispanku paykuna pura rimanakusqaku:

¹⁶—¿Imanasuntaq kay runakunawan? Llapa Jerusalen llaqtan yachan kay milagro ruwasqankutaqa, manan chaytaqa negayta atiswanchu. ¹⁷Aswanmi, mana astawan runakuna yachanankupaq paykunataqa manchachisun, kunanmanta manaña pi runamanpas Jesusmanta rimanankupaq.

¹⁸Hinaspan kamachikuqkunaqa paykunata waqyamuspa kamachisqaku manaña pimanpas Jesusmanta rimanankupaq nitaq yachachinankupapas.

¹⁹Chaytaq Pedroqa Juanpiwan nisqaku kamachiqkunata:
—Qankunapuni niwaychis ¿allinchu kanman Diospaq mana payta kaspaspa qankunata kasunayku? ²⁰Manan dejaykumanchu rimayta Jesuspa ruwasqankunamantaqa nitaq yachachisqankunamantapas, nispá.

²¹Waq such'u aliyasqa kasqanmanta llapa runakuna Diosta alabaspa kaqtinkun, kamachikuqkunaqa mana imamantapas castigayta atisqakuchu

Pedrota Juantawan. Chaymi manchachispalla kacharipusqaku. ²²Chay aliyachisqa runaqa tawa chunka watayoc masñan kasqa.

Jesupsi creyeqkuna Diosmanta mañakusqanku

²³Pedro Juanwan kacharisqa kaspankun Jesupsi creyeq-masinkunaman risqaku, hinaspan judio kurakunata kamachiqkuna, reqsisqa yachaq machu runakuna ima paykunaman nimusqankuta willasqaku. ²⁴Creyeq-masinkuna Pedroq Juanpawan nisqankuta uyariqtinkutaq llapanku kuska Diosmanta mañakuspanku nisqaku:

—Dios Señorñillayku, qanmi cielota ruwaq, kay mundo ruwaq, lamarta ruwaq, llapa kay ruwasqaykikunapi kaqkunatapas ruwaqqa. ²⁵Nichiranki kamachinayki ñawpa Davidta rimachispa Espiritu Santowan kaykunata:

“¿Imasqataq hatun llaqtakunaqa phiñakunku?

¿Imasqataq llaqtakunaqa Diospa contranpi rimanakuspa mana ruway atinanku acuerdopi churakunku?” nispa.

²⁶“Kay mundopi kamachikuqkunan kuskachakuspa Señorninchis Diospa contranpi oqarikunku.

Chhaynallataq akllasqan llaqtata salvananpaq kachamusqan runaqpa contranpipas,” nispapas.

²⁷—Cheqanmi Herodes, Poncio Pilatopas kay llaqtapi huñunakuraku Israelmanta runakunawan mana Judio runakunawanpas mana huchayoq kamachinayki Jesuspa contranpi. Paytan akllaranki llaqtayki salvaq kananpaq. ²⁸Herodes Poncio Pilatowanmi huñunakuraku tukuy kay tiempopi pasaqkunata ruwanankupaq. Qantaqmi kay pasaqkunaqa hinapuni pasanankuta ñawparaq decidisqanki. ²⁹Kunantaq, Dios Señornillayku, qawariy imayna manchachivasqankuta. Kamachinayki runakunata yanapawayku mana manchakuspa qanmanta runakunaman willanaykupaq. ³⁰Chhaynallataq atiyinykita runakunaman qawachiy mana alliqkunata aliyachispa, milagrokunata ruwaspa, manay huchayoq kamachinayki Jesuspa sutinrayku, nispa.

³¹Diosmanta mañakuyta usharuqtinkutaq, huñunakusqanku wasiqa kuyurisqa, hinaqtinmi llapankupi Espiritu Santo yaykusqa. Chaytaq mana manchakuspaña Diospa rimayninta runakunaman willasqaku.

Tukuy imapas llapallankupaq kasqan

³²Llapa Jesuspi creyeqkunan piensasqaku, munasqakupas huk runallapas kankuman hina. Manan pipas “ñoqaqmi” niyta yachasqachu ima kaqninkunatapas. Aswanmi tukuy imankupas llapankupaq kasqa.

³³ Apostolkunataqmi Señorninchis Jesus kawsarimusqanmanta llapa uyariqninkunamanqa willasqakupuni. Chay willasqankutaqmi convensisqa uyariqkunata. Diostaq llapankuta yanapasqa. ³⁴ Manan paykuna ukupi pipas mana imayoqqa kasqachu. Llapa kaqniyoqkun chakrankuta, wasinkutapas vendespanku ³⁵ apostolkunaman entregasqaku vendesqanku qollqeta. Paykunataq necesitasqankuman hina qoyta yachasqaku sapakamaman.

³⁶ Chhaynan kasqa Levi runaq familianmanta huknin kaq Chipre islapi naceq Jose sutiyoq runa. Paytan apostolkunaqa “Bernabe” nispa sutichasqaku, rimayninkupitaqmi Bernabe niyqa “consuelakuq runa” niywan kaqla. ³⁷ Paymi chakranta vendespa apostolkunaman vendisqan qollqeta entregasqa.

Ananiaswan Safirawanpas ima pasasqan

5 ¹ Kallasqataqmi huk runapas Ananias sutiyoq, warmintaq Safira sutiyoq. Paykunan chakrankuta venderusqaku. ² Hinaspan manakuspanku wakín qollqewan qepasqaku, wakillantataq kikin Ananias postolkunaman entregasqa, —llapan chakray qollqen, nispa.

³ Chaymi Pedroqa nisqa:

—Ananias, ¿imasqan Satanas sonqoykiman yaykurura Espiritu Santoman llullakunaykipaq? ¿Imasqan chakra vendesqayki qollqemanta wakinta qepachikunki? ⁴ ¿Pin kamachisuranki vendenaykipaq? ¿Venderuspaykiñapas manachu llapan qollqewan qepayta atiranki? ¿Imasqataq kaytari ruwaranki? Manan runakunallamanchu llullakunkiqa, Diosmanpas llullakunkin, nispa.

⁵Chayta uyarispan Ananiasqa pampaman urmaruspa wañurusqa. Llapan waq pasaqta yachaqkunataq nishuta manchakusqaku.

⁶Jovenkunataq wañusqata mint'uruspanku p'ampaq aparusqaku.

⁷Yaqapas kimsa horamanta hinataq Ananiaspa warmin Safiraqa yaykumusqa mana ima pasasqantapas yachaspallaraq. ⁸Hinaqtinmi Pedroqa tapusqa:

—Niway, ¿chay qosaykiq entregawasqan qollqellamanchu chakraykichista venderankichis? nispa.

Safirapas nisqa:

—Ari, chayllamanmi, nispataq.

⁹Chaymi Pedroqa nisqa:

—¿Imasqan qosaykiwan yachachinakurankichis? ¿Mana Señorinchis Diospa Espiritun yacharunantachu tantiyarankichis? Qawariy, ña hamuchankuña qosayki p'ampamuqkuna, kunanmi qantapas p'ampaq apasunkiku, nispa.

¹⁰Chay raton Safirapas Pedroq ñawpaqnillanpitaq pampaman urmaruspa wañurusqa. Jovenkunataq yaykumuspa wañusqataña tarispanku paytapas apallasqakutaq, qosanpa ladonpi p'ampamunankupaq. ¹¹Llapa Jesuspi creyeqkunataq hukkunapas chayta yacharuspankuqa nishuta manchakusqaku.

Achkha milagrokuna

¹²Apostolkunaqa aypa milagrokunatan llaqta ukupi ruwasqaku. Llapa Jesuspi creyeqkunanan huñukuyta yachasqaku Diosman aypakuna wasiman pasaykuna Salomon sutiyoyq patiopi. ¹³Mana Jesuspi creyeq runakunaqa manan paykunawan huñukuyta munasqakuchu, maskiña

llaqta runakuna Jesuspi creyeqkunamantaqa allinta rimachaqtinkupas.

¹⁴Chaypas achkha runakunan qaripas, warmipas Señorninchis Jesuspi creyespanku, creyeqkunamanqa yapakamusqaku. ¹⁵Chaymi onqoqkunata callekunaman orqumusqaku puñunakunapi, wantunakunapi apamuspanku:

—Pedro hamuqtin llanthullanpas wakinman llanthuykuqtin icha aliyasqa qepankuman, nispa.

¹⁶Jerusalenpa muyuriqninpi llaqtakunamantapas achkha runakunan Jerusalen llaqtaman hamuspa apamusqaku onqoqkunata, huk laya ñak'ariyniyoq runakunatapas, ñak'arisqakun satanaskuna paykunapi kaqtin. Hinaqtintaq llapanku alliyachisqa kasqaku.

Pedro Juanwan qatiykachasqa kasqanku

¹⁷Judio kurakunata kamachiqmi paywan kaq Saduceo nisqa runakunapas nishuta envidiakuspanku ¹⁸apostolkunata presota hap'ichispa carcelman wishq'arachisqaku. ¹⁹Tutataq Señorninchis Diospa angelnin carcel punkukunata kichaspa, hawaman apostolkunataqa orqumuspa nisqa:

²⁰—Riyichis, hinaspa Diosman aypakuna wasita yaykuspa tukuyta Jesuspa yachachisusqaykichisman hina imayna kawsanankuta runakunaman willamuychis, nispa.

²¹Waq angelpa kamachiyinman hinataq tutaraqllanta Diosman aypakuna wasita yaykuspanku qallarisqaku yachachiyta.

Chaykamataq judio kurakunata kamachiqqa paywan kaq runankunapiwan waqyachimusqaku Israelpi kamachikuqkunata kamachiq judiokunaqpa huñunakuyninkupi kanankupaq. Hinaspan wardiakunata kachasqaku apostolkunata carcelmanta apamunankupaq.

22 Wardiakunataq carcelta chayaspanku mana tarimusqakuchu, hinaspan kutimuspanku willasqaku kachaqninkunaman:

23—Carceltaqa allin wishq'asqatan tarimuyku, wardiakunatapas punkukunapi cuidachaqta. Kicharispaykutaq mana pitapas ukupi tarimuykuchu, nispa.

24 Chayta uyarispankutaq judio kurakunata kamachiqqa Diosman aypakuna wasi wardiakunaq jefenpas huk kamachiq judio kurakunapas tapunakusqaku: “¿Imas pasara?” nispa.

25 Chayllapin chayaramusqa huk runa hinaspa paykunaman willasqa: —iCarcelman wishq'asqaykichis runakunaqa Diosman aypakuna wasipiñan yachachichanku! nispa.

²⁶ Hinaqtinmi Diosman aypakuna wasi guardiakuna jefenkuwan rispanku, apostolkunataqa aparamusqaku, manataqmi apamusqankupiqqa imanasqakupaschu, “Yanqan runakuna rumiwan ch'aqeruwaswan,” nispanku.

²⁷ Apamuspankutaq yaykuchisqaku Judio kamachikuqkunaq huñunakuyninkuman, hinaqtinmi, judio kurakunata kamachiqqa apostolkunata nisqa:

²⁸—Ñoqaykuqa allintan kamachiraykichis manaña pimanpas Jesusmanta yachachinaykichispaq. Kunantaq Jerusalen llaqtaman hunt'arunkichisña yachachiykiykichiskunawan, chaypas ñoqaykumanraqtaq cargochawankichis Jesus wañusqanmanta, nispa.

²⁹ Hinaqtin Pedroqa wakin apostolkunapiwan nisqaku:

—Diostaraqmi kasunanchis kachan, runakunataraq kasunataqa.

³⁰ Qankunan Jesusta cruzpi clavachispa wañuchirankichis, Diostaqmi, fiawpa machunchiskunaq Diosnin paytaqa kawsarichimura. ³¹ Hinaspan Diosqa apakapuspa paña ladonpi tiyachira honrasqa kayninpi. Ruwarataqmi paytaqa kamachiqninchista, salvaqninchistawan, Israel llaqta runakuna Diosman kutirikuyta atinanchispaq, huchanchis perdonachikuyta atinanchispaqpas. ³² Ñoqaykun Espiritu Santowan kaykunamanta testigokuna kayku. Kay Espiritu Santotataqmi Diosqa kasuqninkunaman qon, nispa.

³³ Chayta uyarispankutaq kamachiq runakunaqa nishuta phiñarirukusqaku, hinaspan apostolkunataqa sipiyta munasqaku.

³⁴ Aswanmi chaypi kachasqa huk fariseo Gamaliel sutiyoq. Paymi ley yachachiq kasqa, llaqa llaqta runaq allin respetasqan. Kay Gamalielmi

sayarispa kamachisqa apostolkunata hawaman huk rato orqunankuta.

35 Apostolkunata orquruqtinkuñataq kamachiqkunata nisqa:

—Israel runakuna, allinta piensaspa imatapas kay runakunawan ruwaychis. **36** Yuyariychis, ñawpaqraq Teudas “Allin runa kani” nispa oqarikusqanta. Paymanmi qatikuraku yaqapas tawa pachaq runakuna. Teudasta sipiqtinkutaq llapan qatikuqkunaqa ch'eqepuraku, chaypitaq oqarikuyninqa ushakura. **37** Chaymantaqa Galileamanta Judasñataq runa yupay p'unchawkunapi oqarikura, hinaspan paymanpas achkha runakuna qatikullarakutaq. Paytapas sipiqtinkun, llapa qatikuqninkuna ch'eqepullarakutaq. **38** Chaymi niykichis kay runakunata dejanaykichista, hinaspa mana imanaspalla kacharipunaykichista. Kay ruwasqanku paykunallamanta kachan chayqa, chinkapullanqan. **39** Diosmanta kaqtintaqmi mana qankunaqa chinkachiyta atiwaqchischu. Cuidakuychis, Diospa contranpitaq rikukuwaqchis, nispa.

40 Hinaqtin Gamalielpa nisqanwan acuerdopi kaspanku kamachiqkunaqa Apostolkunata waqyamuspanku castigarachispalla, manaña Jesusmanta rimanankuta kamachitaspa kacharirapusqaku.

41 Apostolkunataq chay huñunakuymanta kusionqa ripusqaku, paykunata Jesusrayku ñak'arinankupaq Dios akllasqanmanta. **42** Hinaspan Diosman aypakuna wasipi runakunaq wasinkunapipas sapa p'unchaw mana dejaylla yachachisqaku, willasqakupas allin willakuykunata: Dios llaqtan salvananpaq kachamunan runataqa ña kachamusqanta, kay runa Jesus kasqantapas.

Qanchis creyeqkunata mikuy rakinankupaq akllasqanku

6 ¹Chay p'unchawkunan Jesuspi creyeqkuna yapakamuqtinku, creyeqkunamanta Griego rimay rimaqkunaqa rimayta qallarisqaku Hebreo rimay rimaqkunamanta quejakuspanku, mana allinta Griego rimay rimaqkunaq viudankunaman sapa p'unchaw tupaq mikuyta qosqankumanta. ²Chaymi chunka iskayniyoq apostolkunaqa llapa Jesuspi creyeqkunata huñurusqaku, hinaspa paykunata nisqaku:

—Manan allinchi kanman Diospa rimasqan yachachiyta saquespa mikuyta qankunaman rakinaykuqa. ³Chaymi hermanoykuna, qankunamanta qanchis runakunata akllaychis, paykunata kay mikuy rakiypi churananchispaq. Sapakamataqmi akllasqaykichiskunamanta kayta atin allin runa, yachayniyoq, Espiritu Santota kasuq ima. ⁴Ñoqaykutaq Diosmanta mañakuspa, paypa rimasqanta yachachispallaña kasaqku, nispa.

⁵Llapankutaq apostolkunaq nisqankuwan acuerdopi kaspanku akllasqaku Estabanta. Paymí allinta creyesqa Diospi, Espiritu Santotapas kasusqa. Akllallasqakutaqmi Felipeta, Procorota, Nicanorta, Timonta, Parmenasta, Antioquia llaqtamanta Nicolastapas. Paymi ñawpaqraq Judiokunaq creyeyninkuman tikrakusqa. ⁶Paykunatan apostolkunaman apasqaku, apostolkunataq Diosmanta mañakuspanku, paykunaq umankuman makinkuta churaykusqaku.

⁷Diospa rimasqan willaykunaqa astawanmi hukman hukman chayachasqa. Astawantaq Jesuspi creyeqkunaqa Jerusalenpi aypayachasqaku. Achkhan judio kurakunapas Jesuspi creyesqaku.

Estebanta hap'isqanku

⁸Chay p'unchawkunan Diosqa atiyta Estebanman qosqa. Hinaqtinmi Estebanqa Diospa yanapayninwan hatun milagrokunata llaqtapi ruwasqa.

⁹Chhayna kaqtinpas wakinkunaqa paypa contranpin rimayta qallarisqaku. Wakinninkun Cirene lawmanta Alejandria llaqtamantapas Judiokuna kasqaku, huk Diosmanta yachachina wasipi huñunakuqkuna. Chay Diosmanta yachachina wasitaqmi sutichasqa kasqa “kacharichisqa kamachina runakunaq” niywan. Wakinninkutaq Cilicia lawmanta Asia lawmantapas Judio kaqkuna kasqaku. ¹⁰Estebanpa contranpi rimaspapas manataqmi Estebantaqa atipayta atisqakuchu, payqa Espiritu Santoq qosqan yachaywan rimasqanmanta.

¹¹Chaymi pagasqaku huk runakunaman llullakuspa Estebantaqa, “Moisespa contranpi, Diospa contranpiwan rimaqtan uyariyku”, nispa ninankupaq. ¹²Chhaynapin phiñarichisqaku reqsisqa yachaq machu runakunata, ley yachachiqkunata, llaqtatapas. Chaymi kay phiñarikuqkunamanta wakinninku Estebanta hap'iruspa Judio kamachikuqkunaq huñunakuyninkuman aparusqaku. ¹³Hinaspa hukkunatapas apapamusqaku Estebanmanta llullakunankupaq. Kaykunataqmi nisqaku:

—Kay runan k'amiylla k'amin Diosman aypakuna wasita, Moisespa leyninkunatapas, nispa.

¹⁴Hinallataq nisqaku:

—Uyarillaykutaqmi, “Nazaret llaqtayoq Jesusmi Diosman aypakuna wasita thuñichinqa, hinaspa Moisespa saqewasqanchis costumbrinchistapas cambianqa,” nispa niqta, nispapas.

¹⁵Hinaqtinmi llapa chaypi tiyaqkuna Estebanta qawarispanku uyanta huk angelpa uyanta hina k'anchamuqta rikurusqaku.

Kamachikuqkunaq qayllanpi Estebanpa rimasqan

7 ¹Judio kurakuna kamachiqtaq Estebanta tapusqa:
—¿Chhaynatachu rimaranki? nispa.

²Hinaqtin Estebanqa nisqa:

—Hermanoykuna, taytaykuna, uyariwaychis: Atiyniyoq

Diosninchismi ñawpa machunchis Abrahamman Mesopotamia llaqtapi rikurisqa, manaraq Abraham Haran llaqtata tiyaq richaqtin. ³Chaypin Diosqa payta nisqa:

“Ripuy llaqtaykimanta familiarniykikunamantapas, hinaspa riy rikuchinay llaqtaman,” nispa.

⁴—Chaymantan Abraham Caldea llaqtamanta ripuspa, Haran llaqtata tiyaq risqa. Taytan wañukapuqtintaq, Diosqa Abrahamta apamusqa kay tiyasqanchis llaqtaman. ⁵Kay lawpiqa manan chay pacha Abrahamman Dios ima hallp'atapas qosqachu ni huk chikan hallp'allatapas paypa kananpaqqa. Prometellasqan qonanta pay wañunankama dueño kananpaq, wañuqtintaq familianpalla kananpaq. Chay pachaqa manan Abrahampa churinkuna kasqaraqchu.

⁶Nillasqataqmi Diosqa Abrahamta:

“Qepa tiempo nietoykikunaqa huk mana reqsisqanku llaqtakunapin tawa pachak watantin ñak'richisqa kanqaku, hinallataq kamachina runakuna hina llank'aspapas,” nispa.

⁷—Diosqa payta nillasqataqmi:

“Castigasaqtaqmi kay nietoykikuna ñak'arichiqkunataqa. Chaymantan nietoykikunaqa ñak'arisqanku llaqtakunamanta lloqsimuspa kay llaqtapi alabawanqaku,” nispa.

⁸—Hinaspan Diosqa Abrahamta kamachisqa llapa qari wawankunata señalanpaq paykunaq qari kayninpa punta qaritanta kuchuspa, hatun contrato ruwasqankumanta señal hina kananpaq. Chaymi Abrahamqa churin Isaac naceqtin pusaq p'unchawniyoqllata chhaynata señalasqa. Isaacpas churin Jacobta kaqllatataqmi ruwasqa, Jacobpas kaqllatataq chunka iskayniyoq churinkunata. Jacobpa churinkunaq familiarankunan kasqaku Israelpi chunka iskayniyoq ayllukuna.

⁹—Kay Jacobpa churinkunan ñawpa machunchiskuna kasqaku. Hermanonku Joseta cheqnikuspankutaqmi venderusqaku huk Egipto llaqtata riq runakunaman. Diostaqmi kayta yachaspa Joseta yanapasqa. ¹⁰Hinaspan tukuy ñak'ariyninkunamanta librasqa. Allin yachayta payman qospataq Egipto kamachikuqwan munachisqa. Chaymi Egipto kamachikuq Josetaqa nombrasqa kamachiqta, wasinta Egipto llaqtatawan kamachinanpaq.

¹¹—Qepamantaq Egipto law llaqtakunapi Canaan law llaqtakunapipas muchuy karusqa, runakuna nishuta ñak'arisqaku, Jacobpa churinkunaqpapas mana ima mikunanku kasqachu. ¹²Hinaqtinmi Jacobqa Egipto lawpi trigo kasqanta yacharuspa, churinkunataqa trigoman kachasqa Egiptota. ¹³Waq kachasqanmantapas kaqmantan Jacobqa kachallasqataq. Chay iskay kuti riqtinkuñan Joseqa chayraq hermanonkunawan reqsichikusqa. Chhaynapitaqmi Josepa familiaanta Egipto kamachikuqpas reqsisqa. ¹⁴Josemi encargota apachisqa taytan Jacobpaq qanchis chunka pichqayoq familiarankunawan Egiptoman

hamunankupaq. ¹⁵Hinanqtinmi Jacobqa Egiptoman tiyaq hamusqa, chaypitaq wañukapusqa, paypas churinkunapas. ¹⁶Wañuqtinkutaqmi kay ñawpa machunchiskunataqa Shehem llaqtata apasqaku p'ampamunankupaq. Chay p'ampasqa kasqanku sepulturatan Abraham ñawpaqaraq rantikusqa Hamorpa churinkunamanta.

¹⁷—Dios prometesqanman hina Abrahampa qepa tiempo niconkunata ñak'arichiqninkunamanta libranan tiempo chayamuypaqña kaqtinmi Israel runakuna Egiptopiqa achkhasyasqakuña. ¹⁸Chay pacha Egiptopi huk kamachikuqña kamachikuyta qallarisqa. Payqa Joseta manan reqsisqañachu. ¹⁹Chay kamachikuqmi ñawpa machunchiskunata familiarninkunatawan engañaspa nishuta ñak'arichisqa. Chhaynan chayraq naceq wawankunata taytankuwan saqechisqa sapankuta, wañunankupaq.

²⁰—Chay tiempón

Moisespas nacesqa, paytan Dios munakusqa, tayta-mamantaq wasinkupi kimsa killa uywasqaku.

²¹Tayta-mamanwan Egipto kamachiq wikch'utachiqtintaqmi Egipto kamachiqa sipas wawan payta apakusqa, hinaspa wawanta hina uywakusqa.

²²Hinaqtinmi Moisesman yachachisqaku Egipto runakunaq tukuy yachayninkunata. Hinaspa Moisesqa kusa karapusqa rimaspa ruwaspapas.

²³—Tawa chunka watayoc kachaspañan, Israel llaqta-masinkunaman visitayta munasqa. ²⁴Visitac rispatac huk kuti rikusqa huk Egipto runata, waq Egipto runataqmi Moisespa llaqta-masinta maqachasqa. Chaymi Moisesqa llaqta-masinta yanapaq yaykuspa Egipto runataqa sipirusqa vengakuymanta. ²⁵Moisesqa nikusqa:

“Llaqta-masiykunaqa ñoqawan Dios paykunata Egipto runakunaq makinmanta salvachinantachá riki tantiyanqaku,” nispa.

Llaqta-masinkunataq mana khaynatachu tantiyasqaku.

²⁶Paqarisnintan Moisesqa rikusqa iskay Israel llaqta-masinkunata maqanakuqta. Hinaspa, anchuykuspa, allinpi churayta munaspa, nisqa:

“Qankunaqa llaqta-masintinmi kankichis. ¿Imasqataq maqanakunkichis?” nispa.

²⁷Chay ratotaqmi huknin maqanakuq Moiesta tanqaspa, nisqa:

“¿Pitac qantari churasranki ñoqaykuta kamachinaykipac otaq juezniyku kanaykipaqpas? ²⁸¿Ñoqatapas qayninchaw Egipto runata hinachu sipiwayta munanki?” nispa.

²⁹—Chayta uyarispan Moisesqa ayqespa Egiptomanta ripusqa Madian llaqtata forastero hina tiyac. Chaypin iskay churinkuna nacesqa.

³⁰—Tawa chunka wataña pasaruqtintac huk angel Moisesman rikurisqa Sinaí orqoc cercan ch'inniqpi, huk k'anakuchac yura chawpipi.

³¹Chayta rikuspatac Moisesqa nishuta admirarukusqa. Astawan waq k'anakuq yurata qawananaq asuykuqtintacmi Señorinchis Diospa rimasqanta uyarisqa:

³²“Ñoqan kani ñawpa machuykikunaq Diosnin, Abrahampa Diosnin, Isaacpa Diosnin, Jacobpa Diosnin,” nispa niqta.

—Hinaqtinmi Moisesqa manchakuymanta khatkhatiyaspa, mana qawarillaytapas atipusqachu. ³³Señorninchis Diostaq nisqa:

“Q'ala chakikuy, sayasqayki pampaqa sagradon,” nispa. ³⁴Hinallataq, “Allintapunin rikuni Egipto llaqtapi llaqtay ñak'arisqanta, uyarinin waqasqantapas. Chaymi paykunata ñak'arichiqninkunamanta qanwan librachisaq. Kunanyá hamuy, Egipto llaqtatan kachasqayki”, nispapas.

³⁵Estebanqa nillasqataqmi:

—Kay Moiesta llaqta-masinkuna mana munaspanku, “¿Pitaq qanta churasuranki ñoqaykupi kamachinaykipaq otaq juezniyku kanaykipaqpas?” nispa, niqtinkupas, Diosqa k'anakuq yurapi rikuriq angelwanmi Moisesmanqa willachimuspa payta churasqa llaqtan kamachiq kananpaq libraq kananpaqwan. ³⁶Moisesmi Israel runakunata Egipto llaqtamanta orqumusqa, milagrokunata Egipto law llaqtakunapi, Puka Lamar sutiyuq lamarpi, ch'inniqkunapipas ruwaspa tawa chunka watantin. ³⁷Kay Moisesmi Israel runakunata nisqa:

“Diosmi qepakama nietoykichis kaqkunamanta ñoqa hina huk paymanta yachachiqa akllapusunkichis,” nispa.

³⁸—Kay Moisesmi ñawpa machunchiskunawan ch'inniqpi huñunakusqa, hinallataq pay kasqa Sinaí orqopi angelwan parlaqpas. Paymi chaskisqa Diosmanta wiñay kawsanapaq kaq leyta saqewananchispaq.

³⁹—Chhayna kaqtinpas paytan ñawpa machunchiskunaqa mana kasuyta munasqakuchu. Payta mana munaspankun Egiptota kutipuyta munasqaku. Chaymi Aaronta valikusqaku:

⁴⁰“Ruwarachipuwayku taytachakunata ñawpaqniykuta purichinaykupaq. Manan yachaykuchu ima pasasqanta Egipto llaqtamanta orqumuwaqniyku Moiseswanqa,” nispa.

⁴¹Chaymi ruwasqaku qorimanta uña wakata “taytacha” nispanku. Animalkunata sipispankutaq aypakusqaku chay taytachankuman. Hinaspa chay makinkuwan ruwasqanku uña wakaq honorninpi fiestata ruwasqaku.

⁴²Chaymi Diosqa paykunata saquespa dejasqa alabanankuta cielopi kaq qoyllurkunata. Kaymantataqmi Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankupi nisqa:

“Israel runakuna,

Manan ñoqamanchu tawa chunka watantin ch'inniqpi

kasqaykichispiqa animalkunata sipispa aypakuwarankichis.

⁴³Aswanmi Molok nisqa taytachaykichista ch'ukllayoq andasninpi aparankichis,

Refan qoyllur taytachaykichista aparankichis,

Chay taytachakunata ruwarankichis alabanaykichispaq.

Chay ruwasqaykichismantan qankunata Babiloniamantapas as kharumanraq wikch'usaykichis,” nispa.

⁴⁴—Ñawpa machunchiskunaqmi kasqa huk apananku ch'uklla ch'inniqpi kachaqtinku, kay ch'ukllapin Diospa leyninta apasqaku.

Moisestaqmi kay ch'ukllataqa ruwachisqa Diospa rikuchisqanman hina.

⁴⁵Chay ch'ukllatan ñawpa machunchiskunaqa taytankumanta chaskisqaku.

Josuewan huk llaqtakunaman tiyaq riqkunapas chay ch'ukllantinmi

hamusqaku. Chay llaqtakunapi tiyaq runakunatan Diosqa qatisqa Josue

hamuq-masinkunawan tiyaq yaykunankupaq. Chaypitaqmi waq ch'ukllaqa

paykunawan qepasqa Davidpa tiemponkama. ⁴⁶Davidmi Diospa

munasqan kasqa. Huk Diosman aypakuna wasitataqmi ruwayta munasqa. Chaypaqtaq kikin Diosmanta permisota mañakusqa. ⁴⁷ Pero Salomontaq chay Diosman aypakuna wasita ruwarachisqa. ⁴⁸ Chaypas manan Hatun Diosqa runaq ruwasqan wasikunapichu tiyan. Chhaynallatataqmi huknin Diosmanta yachachiqa qellqasqanpi Señorninchis Diosqa nin:

⁴⁹“Hanaq pachamantan kamachini,
 mundoqa chakiy churanallaymi
 ¿Ima laya wasitas ñoqapaqri ruwapuwankichisman?
 ¿May ladopis ñoqari samaykuyman?

⁵⁰¿Manachu tukuy kaykunata ñoqa ruwarani?” nispa.

⁵¹—Qankunaqa rumi sonqon kankichis, Manan Diosta kasunkichischu nitaq uyarinkichispaschu. Qankunaqa ñawpa machuykichiskuna hinan mana Espiritu Santota kasunkichischu.

⁵² Llapallan Diosmanta yachachiqkunatan ñawpa machuykichiskuna qatiykachasqaku. Ari, sipisqaku Diospa allin kamachinan Jesuspa hamunanmanta willakuqkunata. Kunantaqmi qankuna Jesusta engañaspa sipirankichis. ⁵³ Qankunamanmi Diosqa angelninkunawan leyninta qosurankichis, manataq chayta kasunkichischu, nispa.

Estebanta sipisqanku

⁵⁴ Kamachiq runakunataq chaykunata uyarispanku nishuta phiñarikusqaku, kirunkuraq k'ark'aryarisqapas. ⁵⁵ Estebanpin Espiritu Santo kachasqa, chaymi hanaq pachata qawarispas rikusqa Diosta honrasqa kayninpi, waq honrasqa kaypipunitaq Jesustapas Diospa paña ladonpi kaqta. ⁵⁶ Hinaspan nisqa:

—¡Qawariychis! Hanaq pachatan kicharayaqta rikuchani, Jesucristotataq Diospa honrasqa kayninpi kachaqta, nispa.

⁵⁷ Paykunataq rinrinkuta taparukuspanku nishuta qaparispa, llapanku Estebanman phawaykusqaku. ⁵⁸ Llaqtamanta orquruspankutaq Estebantaqa rumikunawan lliwta ch'aqerusqaku. Huchachaqninkunataq p'achanta Saulo sutiyoq runaman saqeykusqaku cuidanallanpaq.

⁵⁹ Ch'aqechaqtinkutaq Esteban Señorninchis Jesusmanta mañakuspa nisqa:

—Señornillay Jesus, espirituyta chaskiykapuway, nispa.

⁶⁰ Hinaspa qonqorispataq altomanta nisqa:

—Señornillay, kay huchankutaqa ama yuyariychu, nispa.

Chayta nispataq wañukapusqa.

8 ¹ Saulopas chaypi kachaspa, —Allinmi ruwasqaykichis, nisqa Estebanta sipiqkunataqa.

Jesuspi creyeqkunata Saulo qatiykachasqan

Chay p'unchawmantan Jerusalem llaqtapi qallarisqaku qatiykachayta Jesuspi creyeqkunata.

Chaymi llapa creyeqkunaqa Judea lawta, Samaria lawtawan ch'eqerusqaku, apostolkunallañan qeparusqaku. ²Wakin Diosta munakuq runakunataq Estebanta p'ampamusqaku, nishuta paymanta waqaykuspanku. ³Saulotaq Jesuspi creyeqkunata chinkachinanpaq qatiykachasqa, wasinkunata yaykuspa, qarikunata warmikunatapap carcelman apachisqa.

Jesucristomanta allin willakuykuna Samariapi willasqa kasqan

⁴Jerusalem llaqtamanta ch'eqechisqa kaq creyeqkunaman may risqankupipas Diospa rimasqanmanta allin willakuykunata runakunaman willasqaku. ⁵Paykunamanta huknin Felipe sutiyuqmi Samaria lawpi huk hatun llaqtata rispa chaypi tiyaqkunaman Jesusmanta willaspa nisqa Jesustaqa Dios llaqtan salvananpaq kachamusqanta. ⁶Runakunataq Felipeta uyariq riyta yachasqaku. Ruwasqan milagrokunata rikuspataq, rimasqanta allinta uyarisqaku. ⁷Wakin runakunapin satanaskuna kasqaku munasqankuta kay runakunawan ruwachispa. Felipeqa paykunata aliyachisqan, paykunamanta satanaskunata lloqsichispa. Satanaskunataq kay runakunamantaqa lloqsisqaku qaparispa. Achkha such'ukunatapap weqrokunatapap Felipeqa aliyachillasqataqmi. ⁸Chaymi chay llaqtapi runakunapaq allin kusikuy kasqa.

⁹Chay llaqtapin kasqa huk runa Simon sutiyuq. Paymi ñawpaq kasqa brujo, ruwasqankunawantaq Samaria law runakunata admirachisqa,

hinaspa “Kusan kani” nispa niyta yachasqa. ¹⁰ Paytan llapa runakuna hatunpas uchuqpas allinta uyariyta yachasqaku, —Kaymi Diospa atiyinwanqa kachan, nispanku.

¹¹ Unayña waqna ruwaykunata ruwaspa rikuqninkunataqa admirachisqa, chaymi payta kasusqaku. ¹² Pero Felipe Jesucristomanta allin willakuykunata yachachispa waq brujota uyariqkunaman willaqtintaqmi, Felipeq nisqanpi creyespanku, qarikunapas warmikunapas bautizachikusqaku. Felipeqa yachachiyninpi Jesusmantan paykunaman willasqa, hinallataq nisqa:

—Diosmi kasuqninkunapaq kamachikuq kanqa, wiñaypaqtaq paykunata kamachinqa, nispa.

¹³ Kikin Simonpas creyespa, bautizachikullasqataqmi. Hinaspa Felipewan kuskapuni kasqa. Felipeq ruwasqan milagrokunata rikuspataq Simonqa admirasqa qepasqa.

¹⁴ Apostolkunataq Jerusalem llaqtapi kachaspa yacharusqaku Samaria lawpi runakuna Diospa rimasqanta chaskisqankuta. Hinaspataq paykunaman kachasqaku Pedrota Juantawan. ¹⁵ Samariata chayaruspankutaq, Pedro Juanwanqa mañakusqaku Diosmanta Samaria runakunamanta Jesuspi creyeqkuna Espiritu Santota chaskinankupaq.

¹⁶ Manaraqmi mayqenninkumanpas Espiritu Santoqa uraykamusqaraqchu, Señorninchis Jesuspa sutillanpiraqmi bautizasqa kasqaku. ¹⁷ Chaymi Pedro Juanwan makinkuta creyeqkunaq umankuman churaykusqaku, chhaynapitaq Espiritu Santota chaskisqaku llapa creyeqkuna.

¹⁸ Simontaq apostolkuna makinkuta creyeqkunaq umankuman churaqtinku rikusqa creyeqkunaman Espiritu Santo chayamusqanta. Chaymi apostolkunaman qollqe qoyta munasqa, hinaspa nisqa:

19—Ñoqamanpas kay atiyta qowaychis, pimanpas makiyta churaqtiy Espiritu Santota chaskinanpaq, nispa.

20 Hinaqtinmi Pedroqa payta nisqa:

—iQollqeykiwan kuska chinkapuy, Diospa qowasqanku atiyta qollqewan rantiyta piensasqaykimanta! **21** Kay atiyqa manan qanpaqchu, manataqmi chaskinaykipaq hinapaschu kanki, sonqoykipi munasqaykikuna mana Diospaq hina kasqankumanta. **22** Wanay kay mana allin ruwayniykikuna ruwayta hinaspa Señorninchis Diosman kutirikuspa paymanta mañakuy perdonasunaykipaq, icha perdonasunkiman mana allin piensasqaykimantapas. **23** Yachanin envidioso kasqaykita, mana allin runa kasqaykitapas, nispa.

24 Simontaq nisqa:

—Señorninchis Diosmanta ñoqapap mañakuychis, mana huchaykunamanta castigoman wikch'usqa kanaypaq, nispa.

25 Chaymantataq Pedro Juanwanqa Jesucristomanta willasqaku, Diospa rimasqantapas yachachillasqakutaraq, hinaspa Jerusalen llaqtata kutipuchaspanku Samaria lawpi kaq uchuq llaqtakunapi Jesucristomanta allin willakuykunata willasqaku.

Etiopiamanta kaq runawan Felipe tupasqan

26 Chaymantataq Señorninchis Diospa huk angelnin Felipeman rikurispa nisqa:

—Riy chawpi p'unchaw Jerusalen llaqtamanta Gaza llaqtata riq ch'inniq ñanninta, nispa.

27 Chaymi Felipeqa risqa. Richaspataq waq ñanpi rikusqa huk Etiopia llaqtapi kamachiq runata. Kay runan kasqa Etiopia llaqtata

kamachiq warmiq tukuy qapaq-kayninta qawapuqnin. ²⁸Waq Ethiopia runaqa Jerusalen llaqtata Dios alabaq risqanmantan carretanpi tiyaykuspa llaqtanta kutipuchasqa, Diosmanta yachachiq Isaiaspa qellqasqan librota leyeykustin.

²⁹Espiritu Santotaq Felipeta nisqa:

—Waq carretaman asuykuy, nispa.

³⁰Hinaqtin Felipe asuykuspa uyarisqa Ethiopia runaqa Diosmanta yachachiq Isaiaspa qellqasqan librota leyespa ripusqanta. Hinaspa Felipeqa nisqa:

—¿Entendenkichu leyesqaykita? nispa.

³¹Ethiopia runataq nisqa:

—¿Imaynataq entendeyman mana pipas yachachiwachaqtin? nispa.

Hinaspan Felipeta mañakusqa carretaman seqaykuspa paywan kуска tiyaykunanpaq. ³²Leyesqanqa khaynatan nisqa:

“Ovejata hinan aparaku sipinankupaq.

Imaynan millman rutuchikuq oveja upallalla kan,

chhaynallataqmi paypas sipichaqtinku mana siminta

kicharachu,” nispa.

³³Hinallataqmi: “K'umuykachisqa kara.

Mana justiciapas paypaqqa karachu.

Pis rimanman churinkunamanta.

Paytaqa manaraq churiyoq kachaqtillanraqmi sipiruraku,”

nispapas.

³⁴Chaytaq kamachiq Etiopia runaqa Felipeta nisqa:

—Ama hina kaychu, willaykukuway: ¿Pimantataq kayta Diosmanta yachachiqqa nin? ¿Pay kikinmantachu? ¿Hukmantachu? nispa.

³⁵Hinaqtinmi Felipeqa chay Ethiopia runaq leyesqanmanta qallaripa Jesusmanta allin willakuykunata payman willasqa. ³⁶Ñanta richaspankutaq yaku kasqanman chayasqaku. Hinaqtin Etiopia runaqa nisqa:

—Kaypin yaku kan. ¿Manachu bautizasqa kayman? nispa.

³⁷[Felipetaq nisqa:

—Allinta Jesuspi creyenki chayqa bautizachikullawaq riki, nispa.

Paytaq nisqa:

—Arí, creyenin Jesucristoqa Diospa Churin kasqanta, nispa.]

³⁸Hinaspa kamachisqa carretan sayachinankuta. Hinaqtin iskayninku yakuman uraykuqtinku, Felipeqa chaypi payta bautizasqa. ³⁹Yakumanta lloqsiramuqtinkutaq, Espiritu Santo Felipeta aparikusqa. Kamachiq

runapas manaña rikusqachu, chaypas kusionqallañan ripusqa. ⁴⁰Felipetaq Azoto llaqtapi rikurisqa, hinaspan kasqa llapan llaqtakunapi Jesucristomanta allin willakuykunata willaspa Cesarea llaqtata chayanankama.

Sauloq Jesuspi creyesqan

9 ¹Chaykamataqmi Sauloqa amenazachasqapuniraq sipinanpaq llapa Señorinchis Jesuspi creyeqkunata, hinaspa risqa judio kurakunata kamachiqman ordenkuna mañakuq. ²Chay ordenkunan kasqa Damasco llaqtapi Diosmanta yachachina wasikunaman yaykuspa Jesuspi creyeqkunata warmitapas, qaritapas wataspa presota Jerusalenta kutimuspa apamunan.

³Ordenkunata chaskispataq Damasco llaqtata hatarisqa. Chayaypaqña kachaqtintaqmi qonqaylla hanaq pachamanta huk k'anchay Sauloman k'anchaykamusqa. ⁴Hinaspataq payqa pampaman urmarusqa. Uyarisqataq huk rimayta: ¡Saulo! ¡Saulo! ¿Imasqataq qatiykachawanki? niqta.

⁵Chaymi Sauloqa nisqa:

—Señorniy, ¿pitaq kanki? nispa.

Saulomantaq contestasqa:

—Ñoqaqa qatiykachasqayki Jesusmi kani, nispa. ⁶Hatariy, hinaspa llaqtaman yaykuy, chaypin ima ruwanaykita nisunkiku, nispa ima.

⁷Saulowan riqkunataq mancharisqa kasqaku. Rimaqninta uyarisqaku, pero manataq pitapas rikusqakuchuqa. ⁸Chaymantan Sauloqa sayarispa, ñawinta kicharisqa qawanpanpaq, manataq imatapas rikuyta atisqachu.

Chaymi makinmanta aysaspalla Damascota apasqaku. ⁹Chaypin kimsa p'unchaw kasqa mana rikuspa, mana mikuspa, mana tomaspa ima.

¹⁰Damasco llaqtapin Jesuspi creyeq Ananias sutiyoq runa tiyasqa. Payman rikurispán Señorinchis Jesusqa nisqa: —¡Ananias! nispa.

Ananiastaq nisqa:

—Señornillay, niway. Uyarichaykin, nispa.

¹¹Señorninchis Jesus payta nisqa:

—Riy “Derecho” nisqa calleman. Chaypin Judaspa wasinpi Tarso llaqtamanta Saulo sutiyoq runata maskamuy, payqa ñoqamanmi rezakuchan. ¹²Ñan sueñospi hina kasqan wasiman yaykuchaqta rikusunkña, hinallataq kaqmanta qawarinanpaq makiykita umanman churaykuchaqtapas, nispa.

13 Chayta uyarispan Ananiasqa nisqa:

—Señornillay, kay runamantaqa achkhatañan uyarini, Jerusalem llaqtapi qanpi creyeqkunata tukuy mana allinkuna ruwasqanta hina.

14 Kunantaqmi Kay llaqtamanpas hamun judio kurakunata kamachiqkunaq ordenninwan llapa qanpi creyeqkunata presospa apananpaq, nispa.

15 Señorninchis Jesustaq payta nisqa:

—Rillay, paytan akllani munayniyta ruwaspa ñoqamanta huk llaqta runakunaman, kamachiqninkunaman, Israel runakunamanpas willananpaq. **16** Ñoqan paymanqa rikuchisqa hayk'ata ñoqarayku ñak'arinan kasqanta, nispa.

17 Chaymi Ananiasqa risqa, Sauloq kasqan wasita yaykuspataq umanman makinta churaykuspa nisqa:

—Hermanoy Saulo, ñanpi rikurusuqniyki Señorninchis Jesusmi kachamuwan kaqmanta rikuy atinaykipaq, Espiritu Santo qanman yaykuspa qanpi qepananpaqpas, nispa.

18 Chay raton Sauloq ñawinmanta escamakuna hina urmarusqaku hinaqtintaq Sauloqa kaqmanta rikuyta atisqa. Sayarispataq bautizarachikusqa. **19** Hinaspa mikuspa kallpata oqarisqa.

Damasco llaqtapi Jesusmanta runakunaman Sauloq yachachisqan

Chaymanta Saulo huk p'unchawkuna qepakusqa Damasco llaqtapi Jesuspi creyeqkunawan.

20 Diosmanta yachachina wasikunapitaq Jesusmanta willayta qallarispapacha: “Jesusqa Diospa Churinmi,” nispa.

21 Chaytaq llapa payta uyariq nishuta admirakuspa nisqaku:

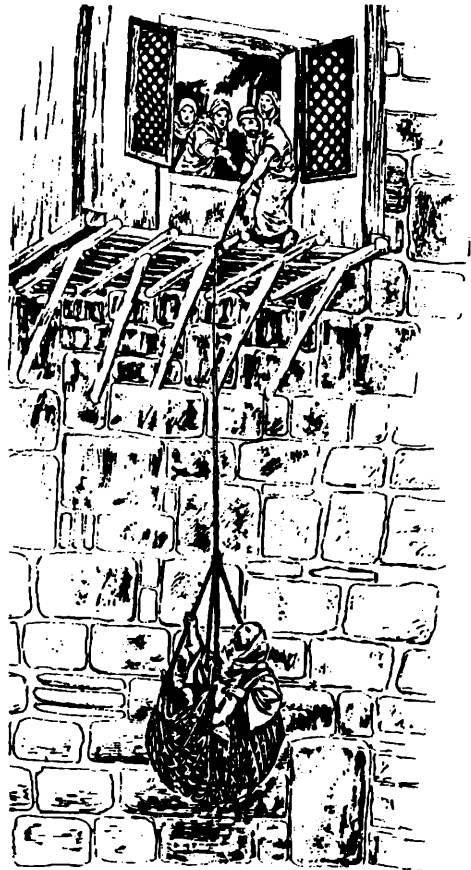
—¿Manachu kay runaqa Jesuspi creyeqkunata Jerusalenpi qatiykachaq? ¿Manachu hamura creyeqkunata presospa kamachiq judio kurakunaman apananpaq? nispa.

²²Saulotaq astawan mana manchakuspalla rimaspa, rikuchisqa Dios llaqtan salvananpaq kachamunan runataqa ña kachamusqantaña, kay runa Jesus kasqantapas. Chhaynata rimaspan Damasco llaqtapi tiyaq Judio runakunata upallachisqa.

Saulo Damascopi kaq Judio runakunamanta escapamusqan

²³Achkha p'unchawkuna pasaruqtinmi Damasco llaqtapi tiyaq Judio runakunaqa paykuna pura yachachinakuqaku Saulota sipinankupaq. ²⁴Hinaspan paykunaqa tutantin p'unchawnintin llaqtamanta lloqsina punkukunapi suyasqaku Saulota sipinankupaq, Saulotaq chay ruwanankuta yacharusqa.

²⁵Hinaqtinmi Jesuspi creyeqkuna huk hatun canastapi Saulotaq churaruspanku tutalla llaqta muyuriq perqanta warkuspa uraykachisqaku llaqta hawaman. Chhaynapin eskapamusqa.

Jerusalen Ilaqtapi Saulo kasqan

²⁶Chaymantataq Sauloqa Jerusalen Ilaqtata risqa. Chayaruspan Jesuspi creyeqkunaman kuskachakuyta munasqa. Llapan creyeqkunataq payta manchakusqaku, mana Jesuspi creyeq kasqanta piensaspanku.

²⁷Bernabetaqmi Saulotaqa apasqa apostolkunaman reqsichinanpaq, hinaspataq paykunaman Saulomanta willasqa, imayna Saulomanqa ñanpi Señorninchis Jesus rikurispá rimaykusqanta, chaymanta Saulo Damasco Ilaqtapi mana manchakuspalla runakunaman Jesusmanta rimasqantapas.

²⁸Chhaynapin Sauloqa Jerusalenpi paykunawan qepakusqa, hinaspan mana manchakuspalla runakunata yachachispa kasqa Señorninchis Jesusmanta. ²⁹Griego rimaq Judio runakunawanpas parlaspa discutillasqataqmi. Paykunataq Saulota sipiyta munasqaku. ³⁰Jesuspi creyeqkunataq chayta yacharuspanku, Cesarea Ilaqtata apaspa Tarso Ilaqtata kachasqaku Saulotaqa.

³¹Chaymantaqa Ilapa Jesuspi creyeqkunata Judeapi, Galileapi, Samariapipas manañan pipas qatiykachasqañachu. Espiritu Santoq yanapayninwantaq astawan creyeqkuna achkhayasqaku, hinallataq astawan Jesucristopi creyesqaku, hinaspa kawsasqaku Señorninchis Diospa munasqanta ruwaspa.

Pedro Eneasta aliyachisqan

³²Chay p'unchawkunan Pedro Ilaqtan Ilaqtan purisqanpi risqa huk kuti Lida sutiyoq Ilaqtapi tiyaq Jesuspi creyeqkunata visitaq. ³³Chaypin tarisqa Eneas sutiyoq such'u runata, paymi pusaq wataña puñunallapi kasqa. ³⁴Hinaqtinmi Pedroqa payta nisqa:

—Eneas, Jesucriston aliyachisunki. Hatariy, hinaspa puñunaykita oqarikuy, nispa.

Chay raton Eneasqa sayarisqapacha. ³⁵Llapan Lida llaqtapi, Sarón llaqtapiwan tiyaqkunanan Eneas aliyachisqa kasper hatarisqanta rikuspa Señorninchisman kutirikusqaku.

Pedro Dorcasta kawsarichisqa

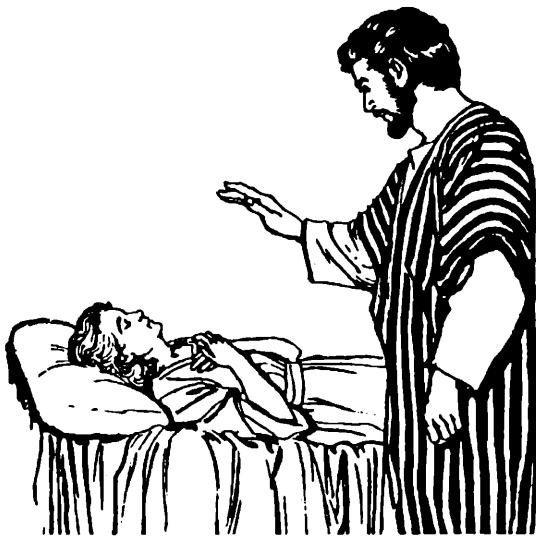
³⁶Chay p'unchawkunan Jope llaqtapi Tabita sutiyoq warmi tiyasqa. Chay sutitan Griego rimaypi “Dorcas” nispa ninku. Kay warmiqa allin ruwaykunata ruwaqmi kasqa, mana imayoqkunatapaspas yanapayta yachasqa. ³⁷Chay pachan Dorcasqa mana allispa wañukapusqa. Hinaqtin cuerponta aytispa wasinpa pata markanman churaramusqaku. ³⁸Jope llaqta Lida llaqtawan cercallantin kasqankumantan chay llaqtapi Jesuspi creyeqkuna Pedro Lidapi kasqanta yacharuspanku iskay runata payman kachasqaku, —Utqaylla hamuy Jope llaqtata, nispa, nimunankupaq.

³⁹Hinaqtinmi Pedroqa paykunawan risqa, chayaspankutaq Pedrotaqa wañusqa cuerpoq kasqan pata markaman pusarusqaku. Chaypin llaqa viudakuna waqaspa Pedroq muyuriqninpi sayarusqaku. Waqaspataq payman qawachisqaku kawsasparaq kikin Dorcas paykunapaq ruwasqan p'achakunata. ⁴⁰Hinaqtinmi Pedroqa llapankuta hawaman lloqsirachimuspa, ukupi pay qonqoriyuspa Diosmanta mañakusqa. Wañusqa cuerpoman kutirispataq nisqa:

—Tabita, hatariy, nispa.

Tabitataq ñawinta kicharisqa, Pedrota rikuspataq tiyarisqa.

⁴¹Pedrotaq makinmanta aysarispas sayarichisqa. Hinaspan Jesuspi creyeqkunata, viudakunatawan waqyamuspa kawsachaqtaña paykunaman

rikuchisqa. ⁴²Chay pasasqantan Jope llaqtapi llapa runakuna yacharusqaku. Chaymi achkha runakuna Señorninchis Jesuspi creyesqaku. ⁴³Pedrotaq achkha p'unchawkunaraq qepakusqa Jope llaqtapi qarakunawan llank'aq Simonpa wasinpi.

Pedro Corneliowan

10 ¹Chay p'unchawkunan Cesarea llaqtapi huk runa Cornelio sutiyoq tiyasqa. Paymi kasqa Italiamanta soldadokunaq capitannin. ²Paymi llapa familianpiwan Diosta allinta kasuq alabaq ima kasqa. Hinallataqmi mana imayoq Judio runakunatapas yanapaspa qollqeta qoyta yachasqa paykunaman. Hinallataq Diosmanta sapa p'unchaw mañakuyta yachasqa. ³Huk p'unchawmi yaqapas las trestaña Cornelioman Diospa huk angelnin rikurimusqa. Payman asuykuspataq nisqa: —¡Cornelio! nispa.

⁴Chaytaq Cornelioqa mancharikuspa angelta qawaykusqa, hinaspa tapusqa:

—Señornillay, ¿Imatataq munanki? nispa.

Angeltaq payta nisqa:

—Taytanchis Diospaqmi allin kanki. Paymi kusikun paymanta mañakuq kasqaykimanta, mana imayoqkunata yanapaq kasqaykimantapas.

⁵Kunanqa kachay Jope llaqtaman runakunata, Pedrowan sutichasqa Simonta apamunankupaq. ⁶Payqa huk Simon sutiyuq qarakunawan llank'aq runaq wasinpin samapakuchan, chay wasiqa lamar cantopin kachan, nispa.

⁷Angel pasapuqtintaq Cornelioqa iskay kamachinan runakunata waqyamusqa, huknin Diosta munakuq soldadotawan. Kay soldadon Cornelioq confianzan kasqa. ⁸Hinaspan tukuy pasasqanta paykunaman willaspa Jope llaqtaman kachasqa.

⁹Paqarisnintaq yaqapas chawpi p'unchawtaña Cornelioq kachasqan runakunaqa Jope llaqtata chayaypaña kasqaku. Pedrotaq samapakusqan wasi pataman seqasqa Diosmanta mañakuq. ¹⁰Payqa yarqaymanta kaspam mikuyta munasqa. Mikuyninta wayk'upunankukamataq sueñospi hina rikusqa ¹¹cielo kicharikuqta, hinaspa huk hatun lliklla hina kaqta uraykamuqta tawantin puntanmanta watasqata. ¹²Chay llikllapin kasqa kay mundopi kaq tukuy laya tawa chakiyoq animalkuna, phawaq animalkunapas, mach'aqwaykunapas. ¹³Hinaqtin Pedroqa huk rimayta uyarisqa:

—Pedro, sayariy, nak'ay kaykunata hinaspa aychankuta mikuy, niqta.

¹⁴Pedrotaq nisqa:

—Ama Señornillay, wakin kay animalkunan mana mikuna kanku. Ñoqaqa manan hayk'aqpas mikuranichu mana mikuna kaqkunataqa, nispa.

¹⁵Chay rimaytaq kaqmanta nimusqa:

—Diosman hinan kay animalkunaqa mikuna kanku, chayqa ama “mana mikuna” nispa niychu, nispa.

¹⁶Chhaynan kimsa kutikama sucedisqa, hinaspan chay hatun lliklla hina kaqqa cieloman kaqmanta chinkapusqa. ¹⁷Pedrotaq preocupasqa piensasqa:

—Imamanchá nin kay rikusqayqa, nispa.

Chayllapin Pedroq kasqan wasimanta tapukuspa Cornelioq kachamusqan runakunaqa chayasqaku maskasqanku wasiq punkunman.

¹⁸Waqyakuspankutaq tapukusqaku:

—¿Kaypichu Pedrowan sutichasqa Simon samapakuchan? nispa.

19 Sueñospi hina rikurisqanmanta Pedro piensachaqtinraqmi Espiritu Santoqa payta nisqa:

—Qaway, kimsa runakunan maskamuchasunkiku. **20** Sayarispa uraykuy, hinaspa paykunawan riy, mana iskayyaspa, ñoqan paykunataqa kachamurayki, nispa.

21 Hinaqtinmi Pedroqa uraykuspa paykunata nisqa:

—Ñoqan kani maskasqaykichis runa. ¿Imamantaq hamuwankichis? nispa.

22 Paykunataq nisqaku:

—Capitan Cornelion kachamuwanku. Payqa Diosta alabaq allin runan, Judio runakunaq munasqanku. Diospa huk angelninmi payta nira, qanta wasinman apachisunaykita, nisqaykikunata uyarinanpaq, nispa.

23 Chaymi Pedroqa paykunata yaykuchispa samachisqa.

Paqarisnintan Pedroqa paykunawan risqa, rillasqakutaqmi paykunawan kuska Jope llaqtapi tiyaq wakin Jesuspi creyeqkunapas.

24 Paqarisnintaq Cesarea llaqtata chayasqaku. Chaypin Cornelioqa paykunata suyachasqa, familiaranta munasqan amigonkunatawan wasinman huñuramuspa. **25** Pedro Cornelioq wasinta chayaruqtinmi Cornelioqa payta chaskiq lloqsimusqa, hinaspan ñawpaqninpi qonqorispa k'umuykusqa.

26 Pedrotaq payta nisqa:

—Sayariy, ñoqapas qan hina runallan kani, nispa.

27 Pedroqa Corneliowan parlaspañan wasiman yaykuspa, aypa runakunata huñusqata tarisqa. **28** Hinaspan Pedroqa paykunata nisqa:

—Qankunaqa yachankichismi riki huk Judio runaqa huk mana Judio kaq runaqa wasinman mana yaykuy atisqanta. Chaypas Diosmi ñoqamanqa yachachiwara piwanpas piqpa wasinpipas kanallayta. **29** Chaymi

waqyachimuwaqtiykichis, mana iskayyaspa hamuni. Kunantaqmi yachayta munani imapaq waqyachimuwasqaykichista, nispa.

30 Hinaqtin Cornelioqa nisqa:

—Tawa p'unchawñan kunan hina las tresta kay wasiypi Diosmanta mañakuchaqtiy, qonqaylla huk k'anchay p'achayoq runa ñawpaqniypi rikurimuspa rimawasqan. **31** Niwaran:

“Cornelio, mañakusqaykitan Dios uyarira, mana imayoqkunata yanapasqaykitapas rikura. **32** Kunanqa Jope llaqtata runakunata kachay, hinaspa Pedrowan sutichasqa Simonta apachimuy. Payqa huk qarakunawan llank'aq Simon sutiyoq runaq wasinpin samapakuchan, chay wasitaqmi lamar cantopi tarikun,” nispa.

33—Chaymi qanman chay rato kachamurani. Allinmi hamusqaykiqa. Kunanmi llapanchis kachanchis Diospa uyariwananchispi. Munaykutaq uyariyta tukuy niwanaykikuta Señorninchis Dios kamachisusqaykiman hina, nispa.

Cornelioq wasinpi Pedro yachachisqan

34 Hinaqtinmi Pedroqa nisqa:

—Kunanmi chayraq yachani Diosqa llaqa runakunata kaq purallata rikusqanta. **35** Aswanmi may llaqtapipas allinkunata ruwaspa payta alabaqta chaskiyta yachan. **36** Diosqa Israel runakunamanmi willara allin willakuykunata, Jesucristoq yanapayninwan kunanqa allinpiña Dioswan apakunanchista rikuchispa. Jesucristoqa llapanchispa kamachiqninchismi. **37** Qankunaqa yachankichismi Judiokunaq llaqtampi tukuy ima pasasqanta. Chaykunan qallarira Galilea lawpi Juan, “Bautizachikuychis,” nispa yachachisqanmantapacha qepaman. **38** Chhaynan yachankichis Nazaret

llaqtamanta Jesusman Diosqa Espiritu Santota yaykuchispa atiyta qosqanta. Chaymanta Jesus allinkunata ruwaspa purisqanta, satanaskunata yaykusqanku runakunamanta lloqsichispa kay runakunata aliyachisqantapas. Chay ruwaykunataqa ruwayta atira Dios Taytanchispa yanapayninwanmi. ³⁹Ñoqayku apostolkunan rikurayku Judea lawpi, Jerusalem llaqtapipas Jesuspa tukuy ruwasqanta. Chaymanta qepamanmi paytaqa cruzpi clavaspa sipiraku. ⁴⁰Pero Taytanchis Diosmi kimsa p'unchawmanta Jesustaqa kawsarichimura, hinaspan ñoqayku apostolkunaman rikuchiwaraku. ⁴¹Manan llapan runakunamanchu rikurira, ñoqallaykumanmi. Ñoqaykuqa ñawpaqmantaraq Diospa akllasqan testigokunan kayku. Ñoqaykun wañusqanmanta kawsarimuqtin paywan mikurayku. ⁴²Paymi ñoqaykuta kamachiwaraku llapa runakunaman allin willakuykunata willanaykupaq, hinaspa Jesusqa kawsaqkunawanpas, wañuqkunawanpas justicia ruwananpaq Diospa nombrasqan kasqanta runakunaman willanaykupaq. ⁴³Paymantan llapa Diosmanta yachachiqkuna willakusqaku. Nillasqakutaq llapa paypi creyeqkunata Dios perdonananta, nispa.

Mana Judio kaq runakunapas Espiritu Santota chaskisqanku

⁴⁴Chaykunata Pedro rimachaqtinraqmi, llapan payta uyariqkunaman Espiritu Santo uraykamuspa yaykusqa. ⁴⁵⁻⁴⁶Paykunataq qallarisqaku parlayta huk rimaykunapi, Diosta alabaspanku. Pedrowan hamuq Jesuspi creyeq Judio runakunataq Diosqa Espiritu Santonta mana Judio kaq runakunamanpas qollasqanta rikuspa admirasqa qepasqaku. ⁴⁷Chaymi Pedroqa nisqa:

—Kay runakunapas ñoqanchis hinan Espiritu Santota chaskinku.
¿Pitaq bautizasqa kanankutari hark'anman? nispa.

⁴⁸Hinaspan kamachisqa Jesucristoqpa sutinpi bautizasqa kanankuta.
Chaymantataq Espiritu Santo chaskiqkunaqa Pedrota mañakusqaku
paykunawan huk p'unchawkuna qepakunanpaq.

Pedro Jerusalenta kutipusqan

11 ¹Apostolkunataq huk Jesuspi creyeqkunawan Judeapi kaspanku
yacharusqaku mana Judio runakunapiwanpas Diospa rimasqanta
chaskisqankuta. ²Chaymi Pedro Jerusalen llaqtata kutiqtin wakín Jesuspi
creyeq Judio runakunaqa paywan discutisqaku:

³—¿Imasqataq mana Judio runakunaq wasinkuman rispayki
paykunawan mikumuranki? nispanku.

⁴Hinaqtinmi Pedroqa tukuy ima sucesdesqanta qallariyninmantapacha
paykunaman willasqa:

⁵—Ñoqan Jope llaqtapi kachaspa Diosmanta mañakucharani.
Chayllapin sueñospi hina rikurani huk hatun lliklla hina kaqta tawa
puntanmanta watasqata cielomanta ñoqaq kasqayman uraykamuchaqta.

⁶Hinaspan allinta qawaspay chaypi rikurani tukuy kay mundopi kaq tawa
chakiyoq animalkunata, mach'aqwaykunata, phawaq animalkunatapas.

⁷Huk rimaytataq uyarirani:

“Pedro, sayariy. Nak'ay kaykunata hinaspa aychankuta mikuy,” nispa
niwaqta.

⁸—Ñoqan nirani:

“Ama Señornillay. Wakin kay animalkunan mana mikuna kanku.
Manataqmi hayk'aqpas mikuranichu mana mikuna kaqtaqa,” nispa.

9—Hinaqtinmi chay rimayqa cielomanta kaqmanta nimuwara:

“Diosman hinan kay animalkunaqa mikuna kanku, chayqa ama mana mikuna nispa niychu,” nispa. **10** Chhaynan kimsa kutikama sucedira, hinaspan llapan kaqmanta cieloman kutipura.

11—Chay raton samapakusqay wasiman kimsa runakuna Cesarea llaqtamanta chayamuraku maskawaspanku. **12** Chayllapin Espiritu Santo niwara:

“Mana iskayyaspalla paykunawan riy,” nispa.

—Ñoqawanmi kay soqta Jesuspi creyeq-masinchiskunapas riraku, hinaspan huk mana Judio kaq runaq wasinta chayaspa yaykurayku. **13** Paytaqmi willawaraku imayna huk angel wasinpi rikurispayman rimasqanta. Angelqa khaynatan payta nisqa:

“Kachay runakunata Jope llaqtata Pedrowan sutichasqa Simonta apamunankupaq. **14** Paymi willasunki imayna qan lapa familiaykipas salvakunaykichista,” nispa.

15—Apamuwaqtinkuñaataqmi paykunaman rimayta qallarichaqtiy Espiritu Santo paykunaman uraykamura, ñoqanchismanchu ñawpaqraq uraykamura hina. **16** Chay ratollataqmi yuyarirani Señorinchis Jesus, “Juanpa bautizasqan runakunan yakuwan bautizachikuraku. Kunanmi qankunapi Espiritu Santo yaykunqa,” nispa, niwasqanchista.

17 Ñoqanchismanmi Señorinchis Jesucristopi creyeqtinchis Diosqa Espiritu Santota qowaranchis, Ñoqanchisman hina kaq Espiritu Santollataq paykunamanpas qoqtinri ¿pitaq ñoqa kani Diosta “ama qoychu” ninaypaq? nispa.

18 Chayta uyarispataq Jerusalenpi kaq Jesuspi creyeqkunaqa upallarusqaku, hinaspataq Diosta alabaspa nisqaku:

—¡Chhayna kaqtinqa, mana Judio kaq runatapas Diosqa munallantaqmi huchachakuyta wanaspa payman kutirikunankuta, hinallataq wañuruspa paypa laydonpi wiñaypaq kawsanankutapas! nispa.

Antioquia llaqtapi Jesuspi creyeqkuna

¹⁹Esteban sipisqa kasqanmanta qepamanmi Jesuspi creyeqkunata Jerusalempi qatiykachasqaku. Wakin creyeqkunanan ch'eqechisqa ayqekusqaku Fenicia lawta, wakin Chipre lawta, wakintaq Antioquia llaqtata. Kay ch'eqesqanku lawkunapitaq Judio runakunallaman Jesucristomanta willasqaku. ²⁰Hinaqtintaq Wakin Chipre lawmanta, Cirene llaqtamantawan Jesuspi creyeqkuna Antioquia llaqtata chayasqaku, Hinaspan chaypi mana Judio kaq runakunamanpas Señorninchis Jesusmanta allin willakuykunata willasqaku. ²¹Señorninchis Diosmi atiyinwan paykunata yanapasqa, chaymi achkha runakuna Jesuspi creyespa Diosmanqa kutirikusqaku.

²²Jerusalenpi kaq Jesuspi creyeqkunataq chaykunata yacharuspanku Antioquia llaqtata Bernabeta kachasqaku. ²³Bernabetaq chay llaqtata chayaspa, rikusqa imayna Diosqa Jesuspi creyeqkunata yanapasqanta, chaytaq kusikusqa. Hinaspa llapankuta rimapayasqa mana sayk'uspalla allinta Señorninchista kasukunankupa. ²⁴Bernabeqa allin runan kasqa, allinta Diospi creyesqa. Espiritu Santopas paypi kasqa, kasusqataqmi Espiritu Santota. Achkha runakunataq Señorninchisman kutirikusqaku.

²⁵Chaymantataq Bernabeqa Tarso llaqtata risqa Saulo maskaq, tariramuspataq Antioquia llaqtata apamusqa. ²⁶Chaypin huk wata hunt'a Jesuspi creyeqkunawan huñukuspa aypa runakunaman Jesusmanta

yachachispa kasqaku. Antioquia llaqtapin Jesucristopi creyeqkunaqa wamaq Cristiano sutichasqa kasqaku.

²⁷Chay p'unchawkunan wakin Diosmanta yachachiqkuna Jerusalem llaqtamanta Antioquia llaqtata risqaku. ²⁸Huknin kaqmi kasqa Agabo sutiyoy. Paymi sayarispas Espiritu Santoq rimachisqanman hina nisqa kay mundopi muchuy kananta. Chay nisqantaqmi cumplikura qepaman Claudio sutiyoy runa Roma llaqtapi hatun kamachiq rey kachaqtin. ²⁹Chaymi Antioquiamanta Jesuspi creyeqkunaqa rimanakuspa Judea lawpi tiyaq creyeq-masinkunata atisqankuman hina yanapanankupi qepasqaku. ³⁰Chhaynata ruwaspankun Bernabe Saulowan apachisqaku llapa huñusqankuta Judeapi kaq Jesuspi creyeqkunaq dirigiqninkunaman.

Santiagoq wañusqan Pedroq carcelpi kasqan ima

12 ¹Chay tiempon Jerusalempi kamachikuq Herodes wakin Jesuspi creyeqkunata qatiykachayta qallarisqa. ²Chhaynan Juanpa hermanon Santiagota sipirachisqa. ³Herodesmi rikusqa Judio kaq runakuna chay ruwasqanwan kusikusqankuta. Hinaspa Pedrotapas hap'ichillasqataq. Chay p'unchawkunallataqmi kasqa Pascua fiesta, mana lewadurayoy t'antata Judiokuna mikunanku fiesta. ⁴Hinaspan carcelman Pedrot wishq'achispa chunka soqtayoy soldadokunawan cuidachisqa. Kay soldadokunataqmi cuidasqaku tawa grupoman rakinarukuspanku. Herodesmi munasqa Pedrotaq juicioyta Pascua fiesta usharuqtin llapa runakunaq qayllanman orqumuspa.

⁵Chaymi Pedrotaq carcelpi allin cuidasqata kachichasqa. Jesuspi creyeqkunataq mana sayk'uspalla Pedropaqqa Diosmanta mañakuchasqaku.

Pedro carcelmanta orqusqa kasqan

⁶Huk tutallaña herodes Pedrota carcelmanta orqumunanpaq faltachaqtinmi chay tuta Pedroqa carcelpi puñuchasqa. Cadenakunawantaq watasqa kasqa iskay soldadokunaman. Sapa soldadotaqmi paypa cantonkunapi kasqa. Wakin soldadokunan carcel punkupi cuidachasqaku. ⁷Chayllapin qonqaylla Señorninchis Diospa huk angelnin carcelpi rikurisqa, hinaqtin huk k'anchay chaypi k'ancharisqa. Angeltaq Pedrota huk ladonmanta tanqarispa rikch'arichisqa:

—Utqaylla hatariy, nispa.

Chay raton cadenakunaqa makinmanta urmarusqa. ⁸Angeltaq nisqa:

—P'achakuy, ch'apitukuy ima, nispa.

Chayta Pedro ruwaqtintaq kaqmanta angelqa nisqa:

—Capaykiwan churarukuy hinaspa qepayta hamuy, nispa.

⁹Chaymi Pedroqa angelpa qepanta risqa. Manataq yachasqaraqchu angelpa ruwasqanqa cheqay kasqanta, payqa piensasqa sueñospi hina rikusqallantan. ¹⁰Iskay kuti wardiakunaq ñawpaqninta pasaruspankutaq, llaqtaman lloqsina fierro punkuman chayasqaku, chay punkutaq kkillan kicharikusqa, lloqsispankutaq calleta purichaqtinku qonqaylla angelqa chinkarapusqañataq.

¹¹Chayraqmi chay rato Pedroqa cuentata qokusqa. Hinaspa nisqa:

—Kunanqa cheqaytapunin yachani Señorniy Diosqa angelninta kachamuwasqanta, hinaspa Herodespa makinmanta llapa Judio runakuna mana allin ruwawanankumanta librawasqantapas, nispa.

¹²Chaymantataq Pedroqa risqa Mariaq wasinta. Marian kasqa Marcoswan sutichasqa Juanpa maman. Mariaq wasinpitaqmi achkha

runakuna huñukuspanku Diosmanta mañakuchasqaku. ¹³Mariaq punkunta tokaqtintaq, Mariaqpaqa huk kamachinan warmi Rode sutiyoq punkuman lloqsimusqa. ¹⁴Hinaspataq Pedrota rimasqanpi reqsirusqa manaraq punkutapas kichachasparaq. Kuisqataq corrisqapacha ukuman hinaspa willamusqa:

—Pedron punkupi kachan, nispa.

¹⁵Uyariqninkunataq nisqaku: —Locayarunkichu, nispanku.

Rodetaq nisqa: —Pedropunin, nispa.

Chaymi paykunaqa nisqaku:

—Manan paychu kanman. Cuidaqnin angel-llañachá, nispa.

¹⁶Chaykamataq Pedroqa tokachasqapuniraq punkuta.

Kichaspankutaq pay kasqanta rikuspa admirasqa qepaspanku mana ima niyta atisqakuchu. ¹⁷Pedrotaq makinta oqarispa llapallankuta nisqa uyarinankuta hinaspa paykunaman willasqa imayna Señorninchis paytaqa carcelmanta orqumusqanta. Nillasqataqmi:

—Kayta willamuychis Santiagoman Jesuspi creyeq-masinchiskunamanwan, nispa.

Chaymanta lloqsispataq huk lawta ripusqa.

¹⁸Paqarisnintaq carcelpi soldadokunaqa nishuta tapuykanakuchasqaku mana Pedrota tarispanku. ¹⁹Herodestaq Pedrota maskaykachisqa, mana tarichispataq chay tuta cuidaq guardiakunata cargochaspa kamachisqa wakin guardiakuna cuidaq wardiakunataqa apaspa sipimunankuta. Hinaspataq Herodesqa Judeamanta Cesarea llaqtata rispa, chaypi tiyasqa.

Herodes wañusqa

²⁰Chay pacha Herodesqa Tiro llaqtapi Sidon llaqtapiwan tiyaqkunapaq phiñasqa kasqa. Paykunataq Herodeswan allinpi kayta munasqaku, paypa kamachinan llaqta runakunamanta kawsaykunata ñawpaq hina rantikunankupaq. Chaymi primeroraq Herodespa yanapaqnin Blastowan allinta reqsinarukuspanku Herodesman mañakuq risqaku amaña paykunawan phiñasqa kananpaq. ²¹Chaymi Herodes paykunataqa huk p'unchaw hamunankupaq citasqa. Chay p'unchawmi Herodesqa sumaq p'achawan kamachikuq hina p'achakusqa kamachinan tiyanapi tiyaykuspa, paykunaman rimasqa. ²²Hinaqtinmi uyariqninkunaqa altomanta nisqaku:

—iKay rimaqqa manan runachu, diosmi! nispanku.

²³Hinaqtin chay rato Señorninchis Diospa huk angelninqa Herodesta hap'irachisqa huk onqoywan Diosmanta pasachikuyta munasqanrayku. Chaymi Herodesqa waq onqoywan k'urukunaq mikusqa wañusqa.

²⁴Chaykamataq Diospa rimasqa tukuy llaqtakunapi runakunaman willasqa kaqtin astawan aypa runakunaq yachasqaña kasqa.

²⁵Bernabetaq Saulowan ruwanankuta usharuspanku Jerusalem llaqtamanta Antioquia llaqtata kutimpusqaku Marcoswan sutichasqa Juanta aparikamuspanku.

**Bernabe Saulowan Jesucristomanta allin willakuykunata
runakunaman willanankupaq kachasqa kasqanku**

13 ¹Antioquia llaqtapi kaq Jesuspi creyeqkuna ukupin kasqa Diosmanta yachachikuna. Paykunan kasqaku: Bernabe, Negro

nisqa Simon, Cirene Ilaqtamanta Lucio, kamachikuq Herodeswan kuska uywasqa Manaen, Saulopas. ²Huk p'unchaw Señorninchista alabaspay ayunachaqtinkun Espiritu Santo paykunata nisqa:

—Bernabeta Saulotawan separaychis. Huk ruwayniyta ruwanankupaqmi paykunata akllani, nispa.

³Chaymi ayunaspa Diosmanta mañakuspanku Bernabeta Saulotawan makinkuta umankuman churaykuspanku kachasqaku.

**Apostolkuna Chiprepi Jesucristomanta allin willakuykunata
runakunaman willaspa kasqanku**

⁴Chaymi Bernabeqa Saulopiwan Espiritu Santoq kachasqan Seleucia Ilaqtata risqaku, chaymantaqa barcopi Chipre islatañataq. ⁵Chipre islapi Salamina Ilaqtata chayaspankutaq Judio runakunaq Diosmanta yachachina wasinkunapi Diospa rimasqanta willasqaku. Paykunawantaqmi Juanpas risqa yanapaysinanpaq.

⁶Tukuy islanta purispankutaq chayasqaku Pafos Ilaqtata. Chaypin tarisqaku Barjesus sutiyoq brujo runata. Paymi Judio runa kaspas, “Diospa sutinpi rimaqmi kani” niyta yachasqa, mana chhayna kachaspa. ⁷Kay brujon tiyasqa tukuy Chipre isla kamachiq allin yachayniyoq Sergio Pauloq laydonpi.

Kay kamachikuq Sergio Paulon Bernabeta, Saulotawan waqyachisqa, paykunamanta Diospa rimasqanta uyarinanpaq. ⁸Brujotaq mana munasqachu kamachikuqnin Jesuspi creyenanta. Chaymi mana Saulo, Bernabewan kamachikuq Sergio Paulota creyenpanpaq covensinankuta munasqachu. Brujoq sutin Barjesusqa Griego rimaypi Elimas niymi.

⁹Chaymi Pablowan sutichasqa Sauloqa Espiritu Santo pay ukupi kaqtin brujota allinta qawaykuspa ¹⁰nisqa:

—¡Satanaspa wawan! ¡Tukuy allinkunata cheqnikuq! ¡Lullakuspa runakunata engañaq! ¿Hayk'aqkamataq Señorinchis Diospa cheqay ñanninkunapi kaq runakunata pantachinki? ¹¹Kunanqa Señorinchis Diosmi castigasunki. Ñawsayaspaykin unay intiq k'anchayninta mana rikunkichu, nispa.

Chay raton Brujo Elimaspa ñawinqa ~~tu~~ayarusqa, chaymi hap'ipakuspa maskasqa pillatapas makinmanta aysaspa pusapunanpaq. ¹²Kamachikuqtaqmi chayta rikuspa Pabloq Señorinchismanta yachachisqantapas uyarispa admirasqa qepasqa hinaspa Jesuspi creyesqa.

Pablo Bernabewan Pisidia law Antioquiapi kasqanku

¹³Chaymantataq Pabloqa puriq-masinkunapiwan Pafos llaqtamanta barcopi rispanku, Panfilia ladopi Perge llaqtata chayasqaku. Chaypin Juan paykunamanta separakuspa Jerusalen llaqtata kutimpusqa. ¹⁴Pablo Bernabewantaq Perge llaqtamanta rispanku, Pisidia ladopi Antioquia llaqtata chayasqaku. Chaypin samana p'unchaw Judio runakunaq Diosmanta yachachina wasinkuman yaykuspanku tiyaykusqaku. ¹⁵Chay wasipi kamachiqkunanan Diospa leyninta leyesqaku, hinallataq Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankunatapas. Chaymantataq Pablota Bernabetawanqa hukkunawan ñichimusqaku:

—Hermanoykuna, ima ninaykichis kaqtinpas kunan niwayku, nispa.

¹⁶Chaymi Pabloqa sayarispa makinta oqarisqa upallanankupaq, hinaspa nisqa:

—Qankuna Israel llaqta-masiykuna, qankunapas mana judio runakuna Diosta kasukuspa alabaqkuna, uyariychis. ¹⁷Ñawparaqmi Diosninchis Israel runakunaq Diosnin ñawpa machunchiskunatan akllasqa llapa wakin llaqta runakunamantaqa, hinaspan paykunata achkhayachisqa Egipto runakunaq llaqtanpi mana llaqtayoq hina kachaqtinkuraq. Chaymantataq atiyinwan paykunata orqumusqa Egiptomanta. ¹⁸Hinaspan tawa chunka wata hina ch'inniikunapi mana kasukuchaqtinkupas Diosqa paykunata yanapasqa. ¹⁹Hinaspapas Canaan lawpi qanchis llaqtakunatan waqllichispa chinkachisqa ñawpa machunchiskunaman hallp'ankuta qonanpaq. ²⁰Tukuy chay ruwasqankunaqa yaqapas tawa pachak pichqa chunkayoq watakuna hinan unasqa.

—Chaymantataq Canaan ladopi Taytanchis Dios ñawpa machunchiskunapaqqa juezkunata churayta yachasqa kamachiqninku kanankupaq. Chhaynata Dios ruwasqa paymanta yachachiq Samuelpa tiemponkama. ²¹Huk hatun kamachiqta munaqtinkutaq Diosqa paykunamanta Saula akllaspa churasqa kamachiqninkuta hina. Paymi Benjaminpa ayllunmanta Cis sutiyoq runaq churin kasqa. Tawa chunka watataq hatun kamachiqninku kasqa. ²²Chaymanta Diosqa Saula wikch'uspa, rantinpi Davidta churasqa. Davidmantan Diosqa nisqa:

“Kay Isaipa churin Davidqa ñoqapaq allin runan. Paymi munasqay ruwaq kanqa,” nispa.

²³—Kay tiempopi rikurimuq Jesuspa ñawpa machuntaqmi Davidqa. Jesustataqmi Dios kachamura prometesqanman hina Israel runakunata salvananpaq. ²⁴Manaraq Jesus hamuchaqtinraqmi Bautizaq Juanqa llapan Israel runakunata nira:

“Huchachakuyta wanaspa, Taytanchis Diosman kutirikuychis, hinaspa bautizachikuychis,” nispa.

25—Juanllataqmi wañunan kachaqtinña nira:

“Manan suyasqaykichis runachu ñoqaqa kani. Payqa chayraqmi hamuchan, manan sapatunpa watullantapas paskinaypaq hinachu ñoqaqa kani,” nispa.

26—Hermanokuna, Abrahampa qepa nietonkuna Diosta kasukuq mana Judio kaq runakunapas, Ñoqanchismanmi Dios qowanchis kay willayta. Kay willaypin niwanchis imayna salvawananchista. **27**Jerusalen llaqtapi tiyaqkunam kamachiqninkunapiwan mana pi Jesus kasqanta yachasqakuchu, Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankutapas mana entendesqakuchu sapa samana p'unchaw leyechaspanku. Chaypas Jesusta wañuyman entregaspa Diosmanta yachachiqkunaq nisqankutan cumplichiraku. **28**Mana ima huchata sipinankupaq hina paypiqa tarichaspankupas kamachikuq Pilatotam mañakuraku Jesusta sipichinanpaq. **29**Jesumanta tukuy qellqasqata cumplirachispankutaq cruzmanta uraykachispa sepulturapi churaruraku. **30**Diostaqmi wañusqamanta kawsarichimura. **31**Chaymanta Jesusqa achkha p'unchawkunapi rikurira paywan kуска Galilea lawmanta Jerusalen llaqtata hamuqkunaman. Paykunan kunanqa Jesumanta runakunaman willaqkuna kanku.

32—Kunanñataqmi ñoqaykuqa allin willakuykunata willachaykiku: ñawpa machunchiskunaman prometesqantan Dios ñoqanchispaq cumplipuwanchisña. **33**Chaytan ruwara Jesusta kawsarichimuspa, iskay kaq Salmos libropi nisqanman hina. Chaypin nin:

“Churiymi kanki qanqa, Kunan p'unchawmi qantaqa hatun kamachikuqta ruwarayki,” nispá.

³⁴—Diosqa ñan nisqaña Jesustaqa kawsarichimunanta mana hayk'aqpas cuerpon ismunanpaq. Chaytan nin kay qellqasqapi:

“Davidman prometesqaytaqa qankunamanmi cumplisqaykichis,” nispá.

³⁵—Chhaynallataqmi huk qellqasqapipas nin:

“Munasqa kamachinayki runaq cuerpontaqa manan ismunanta dejankichu,” nispá.

³⁶—Davidqa kawsasqanpi Diospa kamachisqanman hinan tukuytapas ruwasqa, wañuspataq machunkuna p'ampasqa kasqankupi p'ampasqa kasqa paypas, hinaqtinmi cuerpon ismusqa. ³⁷Diospa kawsarichimusqan Jesuspa cuerpontaqmi mana ismurachu. ³⁸Hermanoykuna, uyariychis: Jesuswan pasasqanmantan yachanchis huchanchiskunamanta perdonasqa kay atisqanchista. ³⁹Moisespa leyninman hinaqa manan tukuy huchanchiskunamanta perdonasqa kayta atiranchischu. Pero pi Jesuspi creyeqpas tukuy huchankunamanta perdonasqa kayta atinmanmi.

⁴⁰Chayqa cuidakuychis. Paqtaq kay Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankupi niykuna qankunamanta ninkuman. Paykunaqa niraku:

⁴¹“Uyariychis Diosmanta asikuqkuna, admirakuychis hinaspa wañuychis. Huk ruwanakunatan kawsachaqtikichisraq ruwasq, piña chaykunamanta willasuqtiykichispas qankunaqa manan creyenkichischu,” nispán.

⁴²Pablo rimayta ushaqtinmi Judio runakunaq Diosmanta yachachina wasinmanta lloqsimuchaqtinkuña, huñunakuq runakunaqa Pablota Bernabetawan mañakusqaku hamuq samana p'unchawpas astawan

chaykunamanta willanankupaq. ⁴³Huñunakuy usharukuqtintaq, achkha Judio runakuna, Judioman tikrakuqkunapiwan Pabloman Bernabemanwan qatikusqaku. Hinaqtinmi paykunaqa rimapayaspa nisqaku llapa qatikuqninkuta mana sayk'uylla yanapaqninku Diosta kasuspapuni kanankuta.

⁴⁴Hamuq samana p'unchawtaq yaqapas llapa llaqta huñunakusqa Pabloq Diosmanta yachachisqanta uyarinankupaq. ⁴⁵Judio runakunataq achkha runakunata rikuspanku nishuta phiñarikusqaku. Hinaspan Pablota k'amiykusqaku, chhaynallataq yachachisqanpa contranpipas rimaykusqaku. ⁴⁶Hinaqtinmi Pablo Bernabewan chay judiokunataqa mana manchakuspalla nisqaku:

—Qankunamanraqmi Diospa rimasqantaqa willanayku kara, qankunataq mana chaskiyta munankichischu, mana wañuruspa Diospa laydonpi wiñay kawsayta munaspaykichis. Chaymi mana Judio kaq runakunaman willaq risaqu. ⁴⁷Khaynatan Señorninchis Diosqa kamachiwaraku:

“Llapa llaqtakunapi k'anchay hina k'anchanaykichispaqmi churaykichis, tukuy kay mundopi kaq runakunamanpas paykunata salvanaymanta willanaykichispaq churaykichis,” nispa.

⁴⁸Chayta uyarispankutaq mana Judio kaq runakunaqa kusikuspanku Señorninchismanta willasqankuta “allinmi” nisqaku. Hinaspan llapallan Diospa laydonpi wiñay kawsanankupaq kaqkunaqa Jesuspi creyesqaku.

⁴⁹Chaymantataq Señorninchismanta willayqa tukuy chay law llaqtakunapi willasqa kasqa. ⁵⁰Antioquía llaqtapi Judio runakunataq yachachinakuspa wakin Diosta kasukuq reqsisqa warmikunata llaqtapi kamachikuq runakunatawan convensirusqaku Pablota Bernabetawan

qatiykachayta qallarinkupaq. Hinaspan chhaynapí llaqtankumanta qarqosqaku. ⁵¹Bernabetaq Pablowan chakinkupi kaq hallp'ata chhapsirukusqaku chaypi tiyaqkuna mana alli ruwasqankumanta señal hina kananpaq. Hinaspa Iconio llaqtata risqaku. ⁵²Paykunata qatiruqtinkupas Antioquia llaqtapi tiyaqkunamanta Jesuspi creyeqkunaqa kususqapunin qepasqaku, Hinallataq Espiritu Santopas paykunapi kasqa.

Pablo Bernabewan Iconio llaqtapi kasqanku

14 ¹Iconio llaqtata chayaruspankutaq Pablo Bernabewan yaykusqaku *Judio runakunaq Diosmanta yachachina wasinkuman. Chaypin Jesusmanta sumaqta willasqaku. Chaymi achkha Judio runakuna mana Judio runakunapas Jesuspi creyesqaku.* ²Jesuspi mana creyey munaq Judio runakunataq mana Judio kaq runakunata churasqaku Jesuspi creyeqkunaq contrankupi. ³Chaymi apostolkuna unaytaraq chaypi qepakusqaku. Hinaspa mana manchakuspalla Señorninchismanta rimasqaku. Señorninchistaq Pablo Bernabewan paypa munayninmanta rimasqanku cheqan kasqanta runakunaman rikuchisqa, paykunaman atiyta qospa, runakunaq qayllankupi milagrokunata ruwanankupaq. ⁴Llaqta runakunataq rakisqa kasqaku, wakinmi mana creyeq Judio runakunaman sayakusqaku, wakintaq apostolkunaman. ⁵Chayllapin Judio runakunamanta mana Judio kaq runakunamantapas mana creyeqkunaqa llaqta kamachiqkunawan yachachinakusqaku apostolkunata maqanankupaq rumiwan ch'aqenankupaq ima. ⁶Chayta yacharuspankutaq Pablo Bernabewan Licaonia ladopi kaq Listra llaqtata Derbe llaqtatawan ayqekusqaku, hinaspa tukuy muyuriqnin llaqtakunata risqaku. ⁷Chaykunapipas Jesusmanta allin willakuykunatan willasqaku.

Listra Ilaqtapi Pablo rumikunawan ch'aqesqa kasqan

⁸Listra Ilaqtata chayaruqtinkutaq Pablo Jesusmanta rimachasqa. Payta uyarispataq kasqa huk such'u runa. Paymi nacesqanmantapacha mana puriyta atisqachu, ⁹Uyarichaqtinmi Pablo payta allinta qawaykuspa, riparasqa aliyachisqa kananpaq hina Diospi creyesqanta. ¹⁰Hinaspan altomanta nisqa:

—iSayariy! nispa.

Chaymi runaqa sayarirusqa, puriytataq qallarisqa. ¹¹Chaytaq runakuna Pabloq ruwasqanta rikuspa, Licaonia rimaypi altomanta nisqaku:

—iDioskunan runakunaman tukuspa uraykamunku ñoqanchisman!
nispa.

¹²Bernabetan “Jupiter” nispa suticharusqaku, Pablotataq astawan rimaq kasqanmanta “Mercurio” nispa. ¹³Llaqta yaykunapin Jupiter sutiyoq diosninkuman aypakunanku wasi kasqa. Chaymi chay wasi kuraqa torokunata t'ikakunatapaspas apamusqa, hinaspa payqa runakunapas torokunata sipiyta munasqaku apostolkunaman aypakunankupaq.

¹⁴Bernabetaq Pablowan chayta reparaspanku, p'achankuta llik'irukuspanku runakuna ukuman yaykusqaku hinaspa qapirispas nisqaku:

¹⁵—¿Imasqataq kay ruwayta munankichis? ñoqaykupas qankuna hina runakunallan kayku. Señorninchismanta allin willakuykunata willaqniykichismi hamurayku, kay mana imapaq valiq ruwaykunata saquespa kawsaq Diosman kutirikunaykichispaq. Paymi ruwara kay cielota kay mundota, lamarta, tukuy kaykunapi kaqkunatapaspas. ¹⁶Paymi ñawpa tiempo llapa runakunata dejara munasqankuman hina purinankuta. ¹⁷Manataqmi Diosqa hinallachu kara. Aswanmi sut'ita rikuchira imayna pay kasqanta runakunaparaq allin ruwaykunata ruwaspa. Paymi riki parachispas cosechapi allin kawsayta qowaqninchis, achkha mikunata qowaqninchis, kusichiwaqninchispas, nispa.

¹⁸Chaykunata nispapas ñak'aytan runakunata hark'asqaku, torokunata sipispa paykunaman aypakunankumanta.

¹⁹Chayllapin Antioquia llaqtamanta Iconio llaqtamantawan Judio runakuna chayaramusqaku, hinaspan runakunata rimapayaspanku Pabloq contranpi oqarichisqaku. Chaymanta Pablota rumiwan ch'aqeykusqaku, hinaspan wañusqaña kasqanta piensaspanku llaqta hawata qatataspa apasqaku. ²⁰Jesuspis creyeqkuna Pabloq laydonman huñurakamuqtinkutaq payqa hatarispas llaqtata kaqmanta yaykusqa, hinaspataq paqarisnin Bernabewan Derbe llaqtata risqa.

²¹Derbe llaqtapi Jesusmanta allin willakuykunata willaqtinkun achkha runakuna Jesuspi creyesqaku. Chaymantataq Listra llaqtanta, Iconio llaqtanta ima pasaspa, Antioquia llaqtata kutirampusqaku. ²²Chay llaqtakunapin Jesuspi creyeqkunaq creyeyninkuta kallpachasqaku hinaspa rimapayasqaku Jesuspi allinta creyespapuni kanankupaq. Hinaspataq paykunata nisqaku:

—Dios qepakama kamachikuqninchis kananpaq nishutapunin ñak'arinanchis kachan, nispa.

²³Sapa llaqtapin Jesuspi creyeqkunamanta akllasqaku dirigiqkunata creyeqkunapaq. Ayunayta usharuspankutaq Diosmanta mañakusqaku Señorinchis Dios makinpi paykunataqa chaskispa yanapananpaq.

Siria lawpi kaq Antioquia llaqtata kutipusqanku

²⁴Chaymantataq Pisidia lawninta pasaruspanku Panfilia lawta chayasqaku. ²⁵Chaypin Perge llaqtapi Diospa rimasqanta willaspanku Atalia llaqtata risqaku. ²⁶Chaymantan Antioquia llaqtata barcopi kutisqaku. Chhaynapin kutipusqaku ñawpaqraq Jesuspi creyeqkunawan Diospa makinman entregasqa kasqanku llaqtata, Diospa munasqan ruwayta ruwamunankupaq. Kutipusqakutaqmi ima ruwanankuta ushaspankuña. ²⁷Antioquia llaqtapi kaspankun Jesuspi creyeqkunata huñusqaku. Hinaspa creyeqkunaman willasqaku tukuy Diospa paykunawan ruwachisqanta, imayna Diosqa mana Judio kaq runakunamanpas punkunta kicharisa paykunatapas paypi creyenankuta dejasqanta. ²⁸Chaypin Pabloqa Bernabepiwan Jesuspi creyeqkunawan unayta qepakusqaku.

Jerusalenpi rimanakusqanku

15 ¹Chay p'unchawkunan Judea lawmanta Antioquia llaqtata risqaku wakin Judio kaq runakunamanta Jesuspi creyeqkuna. Hinaspa Antioquiapi kaq Jesuspi creyeqkunata yachachispa nisqaku:

—Mana Moisespa kamachisqanman hina qari kayniykichispa punta qaranta kuchuchikuspa señalasqa kaqtiykichisqa manan Dios salvasunkichischu, nispanku.

²Chaymi Pabloqa Bernabepiwan paykunawan churanakusqaku, hinaqtinmi Jesuspi creyeqkunaqa Pablota Bernabeta hukkunatawan akllasqaku, Jersalenta rispa chay churanakuymanta apostolkunawan Jesuspi creyeqkunata dirigiqkunawan ima rimanakamunankupaq.

³Antioquiamanta Jesuspi creyeqkuna kacharuqtinkun paykunaqa pasasqaku Fenicia lawninta Samaria lawnintawan. Jesuspi creyeqkunaman imayna mana Judio kaq runakunapas Diosman kutirikusqankuta willastin. Llapa Jesuspi creyeqkunataq chayta yachaspa kusikusqaku.

⁴Jerusalen llaqtata chayaruqtinkutaq Jesuspi creyeqkuna, dirigiqninkunawan apostolkunawan ima paykunataqa sumaqta chaskisqaku. Chaymanta Pablo Bernabewan willasqaku tukuy imata paykunawan Diospa ruwachisqanta paykunamanqa. ⁵Fariseokunamanta wakin Jesuspi creyeqkunataq sayarispa nisqaku Jesuspi creyeq kaspapaq mana Judio kaq runakunapas señalasqa kay atinankuta, chhaynallataq Moisespa kamachisqantapas kasunankuta.

⁶Chaymi apostolkunaqa Jesuspi creyeqkunata dirigiqkunawan huñunakusqaku chaykunamanta rimanankupaq. ⁷Unaytaña rimaykuchaqtinkun Pedroqa sayarispa paykunata nisqa:

—Hermanokuna, yachankichismi unayña qankunamanta Dios akllawasqanta. Paymi akllawara mana judio kaq runakunaman Jesucristomanta allin willakuykunata willanaypaq, hinaspa paykuna creyenankupaq. ⁸Runaq sonqon reqsiq Diosmi ñoqanchisman hina paykunamanpas Espiritu Santota qora, paykunapi kananpaq. Chhaynapin rikuchiwaranchis paykunatapas chaskisqanta. ⁹Diosqa kaqlatan rikuwanchis ñoqanchistapas paykunatapas. Paykunaq huchankutapas perdonaran allinta Señorninchis Jesuspi creyesqankuta rikuspa. ¹⁰Manan ñoqanchispas nitaq ñawpa machunchiskunapas Moisespa kamachisqanmanta llapantaqa kasukuyta atiranchischu. Chayri ñimasqataq Jesuspi creyeqkuna kasunankuta munankichis, Diospas mana chhaynapuni kananta munachaqtin? ¹¹Yachanchismi Señorninchis Jesuspa

yanapaynillanwan salvasqa kaytaqa ñoqanchispas paykunapas atinanchista, nispa.

¹²Hinaqtintaq llpanku upallarusqaku. Chaymi Pabloqa Bernabewan willayta qallarisqaku imayna mana Judio kaq runakuna ukupi hatun milagrokunata Diosqa paykunawan ruwachisqanmanta. ¹³Paykuna rimayta usharuqtinkutaq Santiago nisqa:

—Hermanokuna, uyariwaychis: ¹⁴Pedron willawanchisña imayna Diosqa mana Judio kaq runakunatapas munaspa wakinta paykunamantapas akllasqanta paypa llaqtan kananpaq. ¹⁵Kay Pedroq nisqanqa Diosmanta yachachiq Amospa qellqasqanpi nisqanwan kaqlan. Nintaqmi:

¹⁶“Chaymantataqmi kutimusaq.

Hinaspa huk mosoq kamachiqta churasaq ñawpaq Davidpa kamachisqan llaqtakunata kamachinanpaq.

¹⁷Hinaspataq llapa qepaq runakuna ñoqaman hamunqaku, hinallataq llaqtay kananpaq waqyasqay mana Judio kaq runakunapas.

¹⁸Chhaynatan nin Señorninchis Diosqa.

Chaykunataqmi ñawpaqmantaraq Diospa reqsichisqanña kanku,” nispa.

¹⁹—Chaymi mana Judio kaq runakunamanta Diosman kutirikuqkunaq kawsayninku sasa kanantaqa mana ruwananchischu.

²⁰Aswan paykunaman cartata qellqasun. Cartapitaq nisun: “Ama rantikuspa mikuychischu Dioskuna hina kaqkunaman aypasqa kaq aychakunamanta puchuqta,” nispa, hinallataq “Ama qelli kawsaypi puriychischu,” nispa, “Ama seq'osqa animalpa aychanta nitaq llawartapas

mikuychischu,” nispapas. ²¹ Moisespa kamachisqankunataqa ñawpaqmantaraqmi sapa samana p'unchaw llapa llaqtakunapi Diosmanta yachachina wasikunapi leyespa yachachinku, nispa.

Jesuspi creyeq mana judiokunaman carta apachisqa kasqan

²² Chaymanta apostolkunaqa, Jesuspi creyeqkunata dirigiqkunawan, llapa Jesuspi creyeqkunawan ima rimanakusqaku paykuna ukumanta runakunata akllanankupaq, chay akllasqanku runakuna Pablowan Bernabewan ima kуска Antioquia llaqtata rinankupaq. Hinaspan akllasqaku Barsabaswan sutichasqa Judasta Silastawan. Paykunan allin respetasqa kasqaku Jesuspi creyeqkuna ukupi. ²³ Paykunawanmi apachisqaku khayna niq cartata.

—Ñoqaykun Jesuspi creyeq-masiykichis apostolkuna, Jesuspi creyeqkunata dirigiqkunapiwan, saludamuykichis qankunata llapa Antioquia llaqtapi, Siria lawpi, Cilicia lawpi mana Judio kaq Jesuspi creyeqkuna. ²⁴ Yachaykun ñoqaykumanta wakinkuna qankunaman risqankuta. Hinaspa paykuna yachachiyninkuwan pantachispa iskayyachisusqaykichista. Manan kamachiraykuchu chhayna ruwanankutaqa. ²⁵ Chaymi llapayku rimanakuspa qeparayku wakin creyeq-masikunata akllaspa qankunaman kachamunaykupaq. Paykunan hamusunkichis munasqayku creyeq-masinchis Bernabewan, Pablowan ima kуска. ²⁶ Creyeq-masinchiskuna Pablo Bernabewanqa wañuytapas mana manchakuspan Señorninchis Jesucristota kasukuqkuna kanku. ²⁷ Kachamuykichismi Judasta Silastawan. Paykunan kay qankunaman qellqamusqaykuta allinta willasunkichis. ²⁸ Espiritu Santopaqpas ñoqaykupaqpas allinmi kachan qankunaman mana ima sasa ruwaykuna

kamachinayku, aswan kaykunallata kasukunaykichis. ²⁹ Ama rantikuspa mikuychischu Dioskuna hina kaqkunaman aypasqa kaq aychakunamanta puchuqta. Ama seq'osqa animalpa aychanta nitaq llawartapas mikuychischu. Hinallataq ama qelli kawsaypi puriychischu. Kaykunata ruwaspaykichisqa allintan ruwankichis. Allinlla kawsakuychis, nispa niqta.

³⁰ Chaymanta despeditakuspa akllasqakunaqa Pablowan Bernabewan ima Antioquia llaqtata risqaku. Chayaspankun Jesuspi creyeqkunata huñuruspa carta apasqankuta qosqaku. ³¹ Chay cartata leyeruspankun Antioquiapi creyeqkunaqpaqa chayraq sonqonku tiyaykusqa preocupasqa kasqankumanta Hinaspa kusikusqaku. ³² Judasqa Silaspas Diosmanta yachachiqkun kasqaku. Paykunan allinta Jesuspi creyeqkunaman rimaspanku astawan sonqonkuta tiyaykachisqaku, hinallataq astawan Jesuspi creyechisqaku, —Mana sayk'uspalla Diosta kasukuychis, nispanku. ³³ Achkha p'unchawkunaña chaypi kasqankumanta, kutipunanku kaqtinñan, creyeqkunaqa, —Allinlla kutipuychis, nispa, kachanpusqaku. ³⁴ Silastaqmi qepakuyta munasqa. Hinaqtin Judasllaña Jerusalenta kutimpusqa. ³⁵ Pablopas Bernabewan Antioquia llaqtapin qepakusqa, chaypin paykunaqa achkha creyeqkunapiwan yachachispa Señorinchis Jesucristomanta willasqaku.

Iskay kaq viajenta Jesusmanta yachachinanpaq Pablo qallarisqan

³⁶ Huk p'unchawkunamantataq Pabloqa Bernabeta nisqa:
—Kaqmanta Señor Jesucristomanta willamusqanchis llaqtakunaman kutisunchis imayna Jesuspi creyeqkuna kasqankuta rikumunanchispaq, nispa.

³⁷ Hinaqtinmi Bernabeqa Marcoswan sutichasqa Juanta paykunawan apayta munasqa. ³⁸ Pablotaq mana munasqachu, Marcosqa Panfiliapi saqetaspa paykunata mana ruwayninkupi ushayninkama yanapaysisqanmanta. ³⁹ Chaymantan paykunaqa phiñachinakuspanku separanakusqaku, Hinaqtin Bernabeqa Marcosta aparikuspa Chipre isлата barcopi risqa. ⁴⁰ Pablotaq riysiqninpaq Silasta akllasqa, hinaqtinmi rinankupaq Jesuspi creyeqkunaqa paykunata Señorninchis Diospa makinpi entregasqaku risqankupi yanapasqa kanankupaq. ⁴¹ Hinaspan rispanku Siria lawninta, Cilicia lawnintawan pasasqaku. Chaykunapin Jesuspi creyeqkunata astawan Jesuspi creyechisqaku.

Pablota Silastawan Timoteo puriysisqan

16 ¹Chaymanta Pabloqa Silaspiwan Derbe llaqtata chayaspanku, Listra llaqtata risqaku. Listra llaqtapin tarisqa huk Jesucristopi creyeqta, Timoteo sutiyoq runata. Mamanmi kasqa Jesucristopi creyeq Judio warmi, taytantaq Grecia lawmanta. ²Listra llaqtapi Iconio llaqtapiwan tiyaq Jesuspi creyeqkunapaqmi allin runa Timoteo kasqa. ³Pablon Timoteotapas riysinapay paywan apayta munasqa. Hinaspan Moisespa leyninman hina Timoteoq qari-kayninpa punta qaritanta kuchuspa señalasqa chay ladopi tiyaq Judio runakuna mana phiñakunankupaq. Llapa Judio runakunan yachasqaku Grecia lawmanta Timoteoq taytan kasqanmanta, Timoteoqa mana señalasqa kasqanta. ⁴Sapa risqanku llaqtapin Jesuspi creyeqkunaman willasqaku Jerusalenpi kaq Jesuspi creyeqkunaq dirigiqnikunamanta apostolkunamantawan chaskimusqanku kamachiykunata, uyariqnikuna kasukunankupaq.

⁵Chhaynapin Jesuspi creyeqkunaqa astawan Jesuspi creyesqaku. Sapa p'unchawtaq creyeqkunaqa aypayasqa.

Pabloman huk Macedonia runa sueñospi hina rikurisqan

⁶Chaymantan Pablo puriq-masinkunapiwan mana Asia lawta rispalla Frigia lawta Galacia lawtawan risqaku, —Ama rinkichischu Asia lawta Diospa rimasqanta willaq, nispa, Espiritu Santo paykunata kamachisqanmanta. ⁷Yaqapas Misia lawta chayachaspankuñan Bitinia lawta riyta munasqaku, paykunapi kaq Espiritu Santotaq Bitiniata rinankumantaqa paykunata hark'asqa. ⁸Chaymi, Misia lawninta pasaspanku, Troas llaqtata uraykusqaku. ⁹Chaypin Pabloqa tutaña kachaqtin sueñospi hina rikusqa Huk Macedonia lawmanta runata ñawpaqninpi sayachaqta. Paymi Pablota mañakuspa nisqa:

—Kay Macedonia lawta chimpamuspa yanapawaqniyku hamuy, nispa.

10 Chayta Pablo rikuruqtinmi Macedonia lawta rinaykupaq listakurayku. Ñoqaykuqa ñan yacharaykuña Señorninchis waqyamuwasqankuta Macedoniapi tiyaqkunaman paymanta allin willakuykunata willamunaykupaq.

Lidia sutiyoq warmi Jesucristopi creyesqan

11 Hinaspan Troas llaqtamanta barcopi hatarispayku Samotracia isлата derechulla rirayku, chaymanta barcopi risparaq paqarisnin Neapolis llaqtata chayarayku. **12** Chaymantataq Filipos llaqtata rirayku. Kay llaqtan Macedonia lawpi kaq hatun llaqtakunamanta huknin kaq kachan. Kaypin Roma llaqtamanta runakuna tiyanku. Kay llaqtapitaqmi huk p'unchawkuna qepakurayku. **13** Samana p'unchawmi llaqtamanta lloqsispa mayu patata rirayku, chay chaypi Judio runakuna Diosmanta mañakuspa kasqankuta piensaspayku. Chayaspaykutaq tiyaykuspa chaypi Diosmanta mañakunankupaq huñukuq warmikunaman Jesusmanta willarayku. **14** Huknin warmin Lidia sutiyoq Tiatira llaqtamanta kara, sumaq awasqa puka telakunata vendeq, Diosta kasukuq ima. Pay uyarichaqtinmi Señorninchis Dios paypa sonqonta kicharira Pabloq nisqanta allin uyariq kananpaq. **15** Hinaqtinmi Lidiaqa wasinpi tiyaq runakunapiwan bautizachikuraku, hinaspa rogakuwaraku:

—Señorninchis Jesuspi cheqay creyeq kasqayta rikuspaykichisqa, wasiyta hamuychis samapakuq, nispa.

Hinaspan wasinpi qepachiwarakupuni.

Pablo Silaswan Filipos Ilaqtapi carcelman wishq'asqa kasqanku

¹⁶Huk p'unchawmi Filipos Ilaqtapi Diosmanta mañakuna sitiota richaspa tuparayku huk runakunaq suertenta adivinayta atiq sipaswan. Suerteta adivinaspan patronninkunapaq aypa qollqeta ganasqa. ¹⁷Kay sipasmi qallarira Pablota ñoqaykutawan qatipamuwaykuta, khaynata qaparispa:

—Kay runakunaqa Hatun Diospa kamachinan runakunan kanku, paykunan willachasunkichis imakuna salvasqa kanaykichispaq ruwanaykichis kasqanta, nispa.

¹⁸Chhaynatan qaparispa achkha p'unchawkunaña qepaykuta hamura. Pablotaq manaña uyariyta munaspa sipasman kutirispá nira paypi kaspá suerte adivinachiqnin satanasta:

—Jesucristoq sutinpi kay sipasmanta lloqsiy, nispa.

Chay ratotaq paymanta lloqsira chay suerte adivinachiqnin satanas.

¹⁹Chaytaq Sipaspa patroninkunaqa manaña paywan qollqe ganay atisqankuta reparaspanku Pablota Silastawan hap'iraku, hinaspan plazapi kaq llaqta kamachiqkunaman aparaku. ²⁰Nirakutaq llaqta kamachiqkunamanqa:

—Kay Judio runakunan llaqtanchista hatarichichanku. ²¹Paykunan yachachinku costumbrinkuta, Ñoqanchisqa manan riki yachachisqankunata ruwayta atinchischu Roma llaqtayoq kasqanchismanta, nispanku.

²²Runakunataq Pabloq contranpi Silaspa contranpiwan oqarikuraku. Llaqta kamachiqkunan kamachiraku soldadokuna Pablota Silastawan p'achanta ch'utispa k'aspikunawan waqtanankuta. ²³Soldadokunaqa allinta waqtaruspankun carcelman wishq'aruraku. Hinaspan llaqta kamachiqkuna carcelerota kamachiraku allinta paykunata cuidananpaq. ²⁴Carcelerotaq kamachisqankuta uyarispa carcelpi ukuniqmanpuni apaykusqa Pablota Silastawan, hinaspa chakinkunamanta hap'ichisqa huk hatun k'aspiman.

²⁵Chawpi tutata hinataq Pabloqa Silaspiwan Diosmanta mañakuchasqaku. Hinallataq Diosmanta takikunata takichasqaku. Wakin presokunataq uyarichasqaku. ²⁶Chayllapin qonqaylla temblor llapa carcelta cimientonmantapacha nishuta chhapisqa. Chay raton kikillan llapan punkukuna kicharikusqaku, kikillantaq presokunapas watasqa kasqankumanta kacharichisqa kasqaku. ²⁷Carcelerotaq rikch'arispasqa, carcel punkukunata kichasqata rikuspa, espadanwan sipikuyta munasqa, presokuna ayqesqankuta piensaspa. ²⁸Chaytaq Pabloqa altomanta payta nisqa:

—Ama imanakuypaschu, llapallaykun kaypi kachayku, nispa.

²⁹Hinaqtinmi carceleroqa k'anchata mañakusqa yanapaqninkunamanta. Hinaspa utqaylla carcel ukuman pasaykusqa, khatkhatiyaspataq Pabloqa Silaspa ñawpaqninpi qonqoriyusqa.

³⁰Iskayninkuta hawaman pusaspataq nisqa:

—Taytaykuna, ¿imatataq ruwasqa Dios salvawanapaq? nispa.

³¹Paykunataq nisqaku:

—Señorninchis Jesucristopi tukuy sonqoykiwan creyey, wasiykipi tiyaqkunapas creyechunku, chhaynallapin salvasqa kanki qanpas wasiykipi tiyaqkunapas. ³²Hinamantaqa Pablo Silasnintin Señorninchispa rimasqanmanta payman wasinpi tiyaqkunamanwan ima willasqaku.

³³Hinaqtinmi carceleroqa chay tutupuni paykunaq k'irinkunata aytisqa, hinaspan payqa llapan wasinpi tiyaqkunapas bautizachikusqaku.

³⁴Chaymantataq paykunamanqa mikuyta qosqa wasinta apaspa. Hinaspa paypas llapa wasinpi tiyaqkunapas Diospi creyesqankumanta kusikusqaku.

³⁵Pacha-paqariqtintaq llaqta kamachikuqkuna guardiakunata carceleroman kachamusqaku. Paykunan ordenta apamusqaku carcelero

Pablota Silastawan carcelmanta kacharinanpaq. ³⁶Chaymi carceleroqa Pablota nisqa:

—Llaqta kamachikuqkunana kamachimuwaraku qankunata kacharinaypaq, chayqa lloqsispayá allinlla ripuychis, nispa.

³⁷Pablotaq guardiakunata nisqa:

—Kay llaqta kamachiqniykichiskunan, hatun Roma llaqta runakuna kachaqtiyku, manaraq huchayoqta tariwachaspanku runakunaq qayllanpi waqtaykachiwaraku, hinaspataq carcelman churachiwaraku. Kunantaq pakallanta kachariwaykuta munanku. Manaya chhaynaqa kanmanchu. Paykunapuni hamuspa orquwachunku, nispa.

³⁸Chaymi guardiakunaqa kutipuspanku Pabloq nisqanta llaqta kamachiqkunaman willamusqaku. Hinaqtiinmi kamachiqkunaqa mancharirukusqaku hatun Roma llaqta runakuna kasqankuta yacharuspa.

³⁹Hinaspan kamachiqkunaqa carcelta rispa Pablota Silastawan rogakusqaku perdonachikuyrayku, carcelmanta orqumuspankutaq mañakusqaku llaqtamanta ripunankupaq. ⁴⁰Carcelmanta lloqsimuspataq Pabloqa Silaspiwan Lidiaq wasinta risqaku, chaypin creyeq-masinkunata anyasqaku astawan Diospi creyespa Diostaqa kasunankupaq. Chaymantataq ripusqaku.

Tesalonica llaqtapi runakunata oqarichiy kasqan

17 ¹Ripuspankutaqmi Pabloqa Silaswan Filipos llantamanta lloqsispanku Anfipolis llaqtanta Apolonia llaqtantawan pasasqaku. Tesalonica llaqtatataq chayasqaku, chaypin Judio runakunaq Diosmanta yachachina wasinku kasqa. ²Pablotaqmi chay Diosmanta yachachina wasitapas yaykullasqataq, chaypin kimsa semanantin sapa samana

p'unchawkuna, Diospa Rimasqan Qellqasqamanta wakinta leyesqa hinaspaya uyariqninkunawan leyesqan ima niy munasqanmanta discutisqa.

³Chaypin willasqa Diospa Rimasqan Qellqasqapi kaq leyesqan ima niy munasqanta. Khaynatataq nisqa:

—Kay leyesqay uyarisqaykichisman hina Diospa Ilaqtan salvaq Cristoqa ñak'arispaya wañunanpunin kara hinaspataq kawsarimunankara, nispa.

Nillasqataqmi:

—Diosmi Ilaqtan salvananpaq kachamunan runata ña kachamunña, kay runataqmi willasqayman hina kachan Jesus, nispa.

⁴Wakin Judio runakunan creyespanku Pabloman Silasmanwan huñukusqaku, hinallataqmi creyesqaku Grecia law Ilaqtakunamanta achkha Diosta kasuq runakunapas achkha allin reqsisqa warmikunapas.

⁵Mana Jesuspi creyeq Judio runakunataq envidiakusqaku. Chaymi callekunapi puriq qella phiero runakunata huñuspa, paykunawan Ilaqtata hatarichisqaku Pabloqpa contranpi Silaspa contranpi ima. Hinaspaya chay Judiokunapa huñusqanku runakunawan kуска Jason sutiyuq runaq wasintapas yaykusqaku Pablota Silastawan Ilaqta runakunaman entreganankupaq maskaspanku. ⁶Mana tarispankutaq, Jasonllataña huk Jesuspi creyeqkunatawan Ilaqta kamachiqkunaman qatataspa apasqaku, hinaspaya qaparispaya nisqaku: .

—iPablo sutiyuq runan Silas sutiyuq runa ima tukuy lawpi runakunata hatarichispa purinku! Kunantaqmi kay Ilaqtanchistapas chayaramunku. ⁷Kay Jasontaqmi paykunata wasinpi samachin. Paykunanku Jesus sutiyuq runa hatun kamachiq kasqanta. Chay nisqankuwan

ñoqanchispa hatun kamachiq reyninchispa kamachisqankunata mana kasunkuchu.

⁸Chaykunata uyarispankun runakunaqa llaqta kamachiqkunapas qasi kasqankumanta phiñasqa hina kasqaku. ⁹Jasontataqmi chay huk creyeqkunatawan pagachisqaku. Chayñan kacharinpusqaku.

Pablo Silaswan Berea llaqtapi kasqanku

¹⁰Hinaqtinmi creyeqkunaqa tutayaruqtinña Pablota Silastawan huk riysiqninkunatawan kuskata Berea llaqtata kacharusqaku. Berea llaqtata chayaruspankutaq Pabloqa paywan riqkunapas Judio runakunaq Diosmanta yachachina wasinkuta risqaku. ¹¹Chay Berea llaqtapi kaq Judio runakunan sumaq sonqoyoq kasqaku Tesalonica llaqtapi kaqkunamantaqa. Chaymi paykunaqa sumaqta Diospa rimasqanta uyarisqaku, hinaspan sapa p'unchaw allinta kaq kaqmanta Diospa Rimasqan Qellqasqata estudiasqaku, —Cheqanchus otaq manachus Pauloq yachachiwaspachis, nispanku. ¹²Chaymi paykunamanta achkha Jesuspi creyesqaku, achkha Grecia llaqtamanta reqsisqa warmikunapas, qarikunapas. ¹³Tesalonica llaqtapitaq Judio runakuna yacharusqaku Berea llaqtapi Pablo Diospa rimasqanta yachachispa kasqanta. Chaymi hamuspanku Berea llaqta runakunata Pabloq contranpi hatarichisqaku. ¹⁴Jesuspi creyeqkunataq chay rato Pablota lamarkama kacharusqaku wakin creyeqkunatawan riysinankupaq. Silastaq Timoteowan chaykama Berea llaqtapi qepasqaku. ¹⁵Pablota lamarkama apaqkunaqa Atenas llaqtakama riysisqaku, chaymantataq Berea llaqtata kutiramuspanku Silaspaq Timoteopaqwan Pablomanta encargota apamusqaku utqaylla Pablowan huñukuq Atenasta rinankupaq.

Pablo Atenaspi kasqan

16 Pablon Silasta Timoteotawan Atenas llaqtapi suyachaspa, llaqa llaqtapi rikusqa chay llaqta runakunaq aypakunankupa ruwasqankunata, chaytaq phiñakusqa. **17** Chaymi Diosmanta yachachina wasipi Judio runakunawan wakin Diosta kasuqkunawan ima Jesusmanta discutispa kasqa, hinallataq sapa p'unchaw plazapi kaqkunawanpas.

18 Chhaynallataqmi huk kuti wakin Epicurio nisqa runakunawan Estoico nisqa runakunawanpas Pabloqa discutillasqataq. Wakinninkun nisqaku:

—¿Imatataq riman kay cuento q'epiri? nispa.

Wakinninkutaq:

—Huk dioskunamantasuna yachachichan, nispa.

Kaykunataqa nisqaku Pablo Jesusmanta allin willakuykunata yachachispa kasqanmantan, hinallataq qepa tiempoman kawsarimunamanta willaspa kasqanmantapas. **19** Chaymi payta Areopago nisqa huñunakunankuta apasqaku, hinaspan nisqaku:

—¿Manachu willawankikuman yachachisqaykikunamanta? **20** Manan hayk'aqpas yachachisqaykikunataqa uyariraykuchu, chaymi imayna kasqan yachayta munayku, nispanku.

21 Kay Atenas llaqtamanta runakunaqa chaypi huk llaqtamanta tiyaq runakunapas imata yacharuspankupas nishutan tapunakuspa chaymanta rimayta yachasqaku. **22** Chaymi Pabloqa Areopago nisqa huñunakuy chawpipi sayarispa nisqa:

—Atenas llaqtamanta runakuna, rikusqayman hina allintan dioskunata tukuy songoykichiswan alabaq kasqankichis. **23** Llaqtaykichispi purichaspaymi aypakunaykichispaq kaqkunata qawarispa, huk altarpi

tarirani, “Mana Reqsisqa Diospa Altarnin,” nispa, niq qellqasqata. Kunanmi ñoqa chay mana reqsispa alabasqaykichis Diosmanta willasqaykichis.

²⁴—Chay mana reqsisqaykichis Diosmi kay mundota kaypi tukuy ima kaqkunatapas ruwaqqa, Paymi hanaq pachapipas kay mundopipas kamachiqqa. Chaymi payqa mana runakunaq ruwasqan wasikunapichu tiyan. ²⁵Manataqmi necesitanchu runakuna paypaq ima ruwanankutapas nitaq payman ima qonankutapas. Aswanmi pay llapanchista kawsachiwanchis, hinaspa tukuy imanchistas qowanchis.

²⁶—Ch'ulla runallamantan llapa runakunata achkhayachira tukuy kay mundopi tiyanankupaq, paymi kamachira maypi tiyanankuta hayk'aq tiyanankutapas. ²⁷Chaytan Diosqa ruwara runakuna kikinkumanta payta

maskanankupaq, hinaspa maskachaspa payta tarinankupaqpas. Chaypas Diosqa manan kharupichu ñoqanchismanta kachan. ²⁸Dios kasqanmantan ñoqanchisqa kawsanchispas, purinchispas, kanchispas. Cheqantaqmi wakin llaqta-masiykichiskunaq Diosmanta, “Diosmi runata ruwara yaqapas pay hina kaqta,” nispa nisqanku.

²⁹—Dios yaqapas pay hina kaqta runata ruwawachaqtinchisqa manan kay kikin Diosqa runakunaq qorimanta, qollqemanta, otaq rumimanta ruwasqanku hina mana kawsaq kasqanta piensananchischi.

³⁰Diosmi comprendisqa ñawpa tiempo runakunaq huchankuta mana paykunaqa ima Diospaq allin kasqanta yachasqankumanta. Kunantaq llapa runakunata kamachin huchachakuyta wanaspa payman kutirikunankupaq. ³¹Diosqa ñan akllanña huk p'unchawta, chay p'unchawmi paypa akllasqan runawan kay mundopi tiyaqkunapaq legal justiciata ruwachinqa. Chay akllasqan runataqa llapa runakunamanmi rikuchira payta wañusqanmanta kawsarichimuspa, nispa.

³²Wañusqakuna kawsarimunankumanta uyarispankutaq wakin asikusqaku, wakintaq nisqaku:

—Kaymantaqa hukpiña uyarisaykiku, nispa.

³³Chaymi Pabloqa pasapusqa. ³⁴Chaypas wakinqa Pabloman huñukuspan Jesuspi creyesqaku. Hukmi kasqa Areopago nisqapi huñukuqkunamanta Dionicio sutiyoq runa. Hinallataq Damaris sutiyoq warmipas, hukkunapas creyellasqakutaq.

Pablo Corintopi kasqan

18 ¹Chaymantataq Pabloqa Atenas llaqtamanta lloqsispa Corinto llaqtata risqa. ²Chaypin tupasqa Ponto llaqtamanta Aquila

sutiyoq Judio runawan. Aquilaqa chayllaraqmi Italia lawpi Roma llaqtamanta warmin Priscilawan chayamusqa. Hampusqakun hatun kamachiq rey Claudio llapa judio runakuna Roma llaqtamanta lloqsinankuta kamachisqanmanta. Pablotaq paykunata visitaq risqa. ³Hinaspan Pabloqa Aquila hina telamanta ch'ukllakunata hina ruwayta yachaspa paykunawan qepasqa, kuskataq llank'asqaku. ⁴Sapa samana p'unchawmi Diosmanta yachachina wasita Pabloqa riya yachasqa, chaypin parlapayasqa Judio kaq runakunatapas, mana Judio kaq runakunatapas, Jesuspi creyenankuta munaspa.

⁵Silas Timoteowan Macedonia lawpi kaq Berea llaqtamanta chayamuqtinkutaq Pabloqa Judio runakunaman Diospa rimasqanta willaspallaña kasqa, Willasqan Diosqa llaqtan salvananpaq kachamunan runata ña kachamusqantaña, kay runa Jesus kasqantapas. ⁶Judiokunataq Pablota k'amisqaku contranpi churakuspanku. Pablotaqmi p'achanta chhapsikusqa chay ruwasqankuwan mana acuerdopi kaspa. Nisqataq:

—Qankunaqmi huchaykichisqa kanqa imayna kanaykichismantapas, manan ñoqaqchu. Kunanmantaga mana Judio kaq runakunamanmi willasaq kay Jesusmanta allin willakuykunata, nispa.

⁷Chaymantataq samapakusqa Diosta kasuq Tito Justo sutiyoq runaq wasinpi. Paypa wasinmi kasqa Diosmanta yachachina wasiq ladollanpi.

⁸Diosmanta yachachina wasipi kamachiq Crispo sutiyoq runataq familiampas Señorninchis Jesuspi creyesqaku. Hinallataq achkha Corinto llaqtapi tiyaq runakunapas Pabloq rimasqanta uyarispa Jesuspi creyesqaku, hinaspan bautizachikusqaku. ⁹Chaymantataq huk tuta Señorninchis Jesus Pabloman sueñospi hina rikurispa payta nisqa:

—Ama manchakuspalla willayniykunata willaspapuni kay, ¹⁰ñoqaqa qanwanmi kachani, manan pipas imanasunkichu, kay llaqtapiqa achkha ñoqapi creyeqkunana kan, nispa.

¹¹Chaymi Pabloqa Corinto llaqtapi huk wata partin qepakusqa Diospa rimasqanta paykunaman yachachispa. ¹²Chay p'unchawkunana Acaya lawpi Galion sutiyoq runa kamachichaqtin Judio runakunaqa huñunakuspa Pablota hap'isqaku hinaspan Galionman apaspanku nisqaku:

¹³—Kay runana Diosta kasunaykuta yachachiwanku, yachachiwasqankuman hinataqmi leykunatapasa faltaspa Diosta kasunaykuta munana, nispanku.

¹⁴Galionmi juezpa ruwayninta ruwaq kasqa chay llaqtapi. Pablo rimarinanña kachaqtintaqmi Galionqa Judio runakunata nisqa:

—Judio runakuna, ima mana allin ruwaymantapas, sipiymananta hinallan qankunataqa uyariykichisman. ¹⁵Aswanmi qankunaq leyniykichisman hina mana alli kaqkunataqa qankunalla allichakapunkichis. Manan ñoqaqa Juez kaymanchu kay casoykichis allichanaypaq nitaq huk kasokunata kay casoykichis hina kaqkunata allichanaypaqpas, nispa.

¹⁶Chay nispataq paykunata qarqosqa. ¹⁷Hinaqtinmi Diosmanta yachachina wasipi kamachiq Sostenesta llapanku hap'iruspanku, Galionpa qayllanpiraq maqarusqaku. Galionmantaq mana imapas qokusqachu.

Kimasa kaq viajenta Jesusmanta yachachispa Pablo qallarisqan

¹⁸Pabloqa unaytaraqmi Corinto llaqtapi qepakusqa. Chaymantañan creyeqkunata saqetaspa Siria lawpi Antioquia llaqtata barcopi rinana kasqa, richaqtinñataqmi paywan risqaku Priscila Aquilawan. Pabloqa

manaraq barcopi hatarichaspan Cencrea llaqtapi chukchanta kuchukusqa Diosman prometesqan ruwayta qallarispa. ¹⁹Efeso llaqtata chayaspataq Pabloqa Priscilamanta Aquilamantawan separakuspa, sapallañña Diosmanta yachachina wasita yaykusqa, chaypin Judio runakunawan Jesusmanta discutisqa. ²⁰Paykunaqa Pablota mañakusqaku unayraq qepakunantan, Pablotaq mana uyakusqachu. ²¹Ripuchaspataqmi paykunata nisqa:

—Dios munaqtinqa kutimusaqmi visitaqniykichis, nispa.

Hinaspan barcopi Efeso llaqtamanta pasapusqa. ²²Cesarea llaqtata chayaruspataq Jerusalem llaqtata seqasqa Jesuspi creyeqkunata visitaq, chaymantataq Antioquia llaqtata risqa. ²³Huk p'unchawkunamantaqa risqa ñawpaq risqan Galacia law llaqtakunata Frigia law llaqtakunatapas. Chay llaqtakunapin Jesuspi creyeqkunaq creyeyninkuta yapaspa kasqa.

Apolos Efesopi kasqan

²⁴Chay p'unchawkunan Efeso llaqtaman chayamusqa huk Apolos sutiyoq judio runa. Payqa Alejandria llaqtamantan kasqa, allin kusata parlaq. Diospa Rimasqan Qellqasqakunatapas allintan yachasqa. ²⁵Apolosqa Señorninchis Jesusmantapas wakintaqa ñan yachasqaña Efesota manaraq richaspa. Hinaspa Efesopi yachasqanman hina tukuy sonqonwan sumaqta runakunata yachachisqa, Juan bautizaspa kasqankamalla yachaspapas. ²⁶Apolosqa Diosmanta yachachina wasipin mana manchakuspa rimayta qallarisqa. Priscilataq Aquilapiwan Apolospa rimasqanta uyarispanku wasinkuta payta apasqaku, hinaspan astawan manaraq ancha yachasqan Jesuspa yachachiyninta yachachisqaku paymanqa. ²⁷Apolos Acaya lawta riyta munaqtinmi Efesopi kaq Jesuspi

creyeqkunaqa, —Allinmi, nispanku yanapasqaku, cartata Acayapi kaq Jesuspi creyeqkunaman qellqaspanku Acayapi creyeqkuna Apolostaqa allinta chaskinankupaq. Paytaq Acayata chayaspa yanapasqa chayraq Jesuspi creyeqkunata. Kikin Diostaqmi paykunataqa Jesuspi creyenankupaq yanapasqa. ²⁸Apolosqa llapa runakunaq qayllanpin Judio runakunata upallachisqa allinta rimaspa, hinaspataq Diospa Rimasqan Qellqasqakunata qawachispa paykunata convensisqa Diosqa llaqtan salvananpaq kachamunan runata ña kachamusqataña, kay runa Jesus kasqantapas paykunaman creyechispa.

Pablo Efesopi kasqan

19 ¹Apolos Acaya lawpi tarikuq Corinto llaqtapi kachaqtinmi Pabloqa alto orqokunanta riq ñanninta rispa Efeso llaqtata chayasqa. Chaypin wakin Jesuspi creyeqkunata tarisqa, ²Hinaspa paykunata tapusqa:

—¿Chayraq Jesuspi creyechaspaykichis chaskirankichischu Espiritu Santota? nispa.

Paykunataq nisqaku:

—Manan uyarillaykupaschu Espiritu Santomantaqa, nispa.

³Pabloqa nillasqataqmi:

—¿Ima laya bautizotaqyá chaskisqaykichisri? nispa.

Paykunataq nisqaku:

—Juanpa yachachisqan bautizotan chaskirayku, nispanku.

⁴Pablotaq nisqa:

—Juanqa bautizara llapa huchasapa kaymanta Diosman kutirikuqkunatan. Paykunataqa nillarataqmi chayraq kikin Juanmanta qepaman hamuq Jesuspi creyenankuta, nispa.

⁵Chayta uyarispankutaq, Efeso llaqtapi tarikuq creyeqkunaqa Señorninchis Jesuspi creyeqkuna kanankupaq bautizachikusqaku. ⁶Pablo makinta paykunaman churaykuqtintaq Espiritu Santoqa paykunapi yaykusqa, hinaqtin mana reqsisqanku huk laya rimaykunapi rimasqaku, Diosmanta chaskisqanku willakuykunata willaspapas kasqaku. ⁷Paykunaqa chunka iskayniyoq qari runakuna hinan kasqaku.

⁸Chaymantataq Pabloqa kimsa killantin Diosmanta yachachina wasipi mana ima manchakuyllawan runakunata yachachisqa.

Yachachiyninpi nisqa:

—*Diosmi kasuqninkunapaq kamachikuq kanqa, wiñaypaqtaq paykunata kamachinqa, nispa.*

Kaytan nisqa runakuna creyenankuta munaspa. ⁹Wakinkunataq sonqonkuta rumiyachispa mana creyeyta munasqakuchu. Runakunaq *qayllanpi mana allinkunata rimaspataq kasqaku, Jesuspa yachachisqanman hina runakuna kawsanankumanta.*

Chaymi Pabloqa paykunata saquespa Jesuspi creyeqkunata apasqa huk Tiranno sutiyoq runaq yachachina wasinta. Chaypin sapa p'unchaw yachachisqa. ¹⁰Chhayna yachachispan kasqa Pabloqa iskay wata hunt'a, chhaynapitaqmi Asia lawpi tiyaq llapa Judio kaq runakuna, mana Judio kaq runakunapas Señorninchis Jesusmanta willakuykunata uyarisqaku.

¹¹Chay p'unchawkunataqmi Dios Pabloman atiyta qospa hatun milagrokunata paywan ruwachisqa.

¹²Chhaynan Pabloq tupaykusqan pañuelokunata p'achakunatapas onqoqkunaman apaqtinku, aliyasqa qepasqaku, satanaskunapas paykunamantaqa lloqsispa ayqesqaku.

¹³Chay p'unchawkunataqmi Efeso llaqtapi Wakin Judio runakuna kasqaku satanaskunata callekunapi runakunamanta qarqospa. Señorninchis Jesuspa sutinpi satanaskunata qarqoyta munaspankutaqmi nisqaku satanaskunata:

—Pabloq willakusqan Jesuspa sutinpin kamachiykichis kay yaykusqaykichis runamanta lloqsinaykichista, nispa.

¹⁴Chaytan ruwayta yachasqaku huk judío kurakunata kamachiq Esceva sutiyoq Judio runaq qanchis churinkuna. ¹⁵Huk kuti chhaynata ruwachaqtinkun huk runapi kaq satanasqa paykunata nisqa:

—Jesustaqa reqsinin, Pablo pi kasqantapas yachanin. Qankunari, ¿pikunataq kankichis? nispa.

¹⁶Chay raton satanaspa yaykusqan runaqa paykunaman phawaykuspa lla pankuta hap'iruspa lliwta maqarusqa. Chaymi paykunaqa q'alalla nishu k'irisqa llawarllaña chaymanta ayqekusqaku.

¹⁷Chaytan yacharusqaku Efeso llaqtapi llapa Judio kaq runakuna mana Judio kaq runakunapas. Chaytaq lla panku nishuta manchakusqaku. Kay caso pasaqtinmi astawan paykuna Señorninchis Jesuspa sutinta respetasqaku. ¹⁸Chay tiempotaqmi aypa Jesuspi creyeqkunapas llapa ñawpaq huchankuta llapa runakunaq qayllanpi willakusqaku.

¹⁹Hinallataqmi wakin layqa runakunapas Jesuspi creyespanku layqa libronkuta apamuspa lla pankuq qayllanpi k'anarusqaku. Chay k'anasqanku librokunaqa achkhatan valisqaku. ²⁰Chhaynan Señorninchis

Jesús manta willakuykunaqa huk law llaqtakunapipas uyarisqa kasqa, hinaqtintaq Jesús pi creyeqkunaqa aypayasqaku.

²¹ Chaykuna pasaruqtinñan Pabloqa qepasqa Macedonia law llaqtakunata Acaya law llaqtakunatapas visitananpaq, hinaspa Jerusalen llaqtakama rinanpaqpas. Nillasqataqmi Jerusalenta chayaruspapas Roma llaqta rinanta. ²² Hinaspan Macedonia lawta kachasqa yanapaqninkuna Timoteota Erastotawan, paytaq huk tiemporaq Asia lawpi tarikuy Efeso llaqtapi qepakusqa.

Efeso llaqtapi oqarikuy kasqan

²³ Chay tiempón Efeso llaqtapi Jesús pa yachachisqanman hina runakuna kawsanankumanta huk phiñachinakuy kasqa. ²⁴ Chay phiñachinakuyta Demetrio sutiyoq runa qallarichisqa. Payqa qollqe sutiyoq metalmantan Artemisa mamachankuman aypakunanku wasi kaqlata wasichakunata ruwachispa vendisqa. Achkhatataq ganaq kasqa yanapaqninkunapaqpas. ²⁵ Paymi llank' aqninkunata huk pay kaqla llank' aqkunatawan huñuspa nisqa:

—Taytaykuna, yachanchismi, kay llank' aypi llank' aspa vidanchis pasasqanchista. ²⁶ Kunantaqmi rikusqaykichisman hina uyarisqaykichisman hinapas chay Pablo sutiyoq runa llapa runaman niyta yachan:

“Runaq ruwasqallan aypakunapaq kaqkunamanqa manan aypakunachu,” nispa.

—Chaytaqa manataqmi kay Efeso llaqtallapichu nin, tukuy Asia law llaqtakunapipas nillantaqmi, aypa runakunaman creyechispa. ²⁷ Chaymi, llank' ayninchis mana allin qawasqa kanman, Artemisa mamachanchisman aypakunanchis wasipas manaña respetasqachu kanman, nitaq kikin

Artimisa mamachanchispas. Yachanchismi Artemisa mamachanchistaqa tukuy Asia lawpipas, tukuy kay mundopipas llapanku alabasqankuta, nispa.

²⁸ Chaykunata uyarispankutaq nishuta phiñarikuspanku qaparisqaku: —iKawsachun Efeso llaqtanchispa Artemisa mamachan! nispanku.

²⁹ Hinaqtinmi llapa llaqtapi nishu pantay kasqa, chaytaq Macedonia lawmanta Gayota Aristarcotawan hap'irusqaku, paykunan kasqaku Pabloq puriq-masinkuna. Hinaspa huñukunanku plazaman qatatarusqaku.

³⁰ Pabloqa paykunawan rimaytan munasqa plazaman yaykuspa.

Creyeqkunataq mana dejasqakuchu yaykunanta. ³¹ Hinallataqmi wakin llaqta kamachiqkunapas Pabloqpa amigonkuna kaspá Pabloman encargamusqaku ama plazaman yaykunanpaq.

³² Chaykamataq huñukusqanku plazapi nishu bullata ruwasqaku, wakinninkun qaparisqaku huk niqta, wakinninkutaq hukta. Yaqapas llapankutaq mana yachasqakuchu imapaq huñunakusqankuta.

³³ Hinaqtinmi Judiokunaqa huk Alejandro sutiyoq runata llapa runakunaq qayllanman lloqsichimusqaku. Alejandrotaq Judiokunata defiendeyta munaspa makinta oqarisqa runakuna upallanankupaq. ³⁴ Judio runa kasqanta yacharuspankutaq mana Judio kaq runakunaqa qapariyusqaku yaqapas iskay hora:

—iKawsachun Efeso llaqtanchispa Artemisa mamachan! nispanku.

³⁵ Chaymanta chay llaqtaq secretarion runakunata upallachispa nisqa:

—Llaqta-masiykuna, llapa runakunan yachanku ñoqanchis Efeso llaqta runakunaqa Artemisa mamachanchisman aypakunanchis wasi cuidasqanchista, hinallataq hanaq pachamanta uraykamuq estatuanta cuidasqanchistapas ³⁶ Manan pipas kayta neganmanchu, chayqa upallaychisyá, ama imatapas mana allinta piensaspaqa ruwaychischu.

³⁷ Kay apamusqaykichis runakunaqa manan imanankupaschu Artemisa mamachaq wasintaqa, nitaqmi k'aminkupaschu Artemisa mamachanchistaqa. ³⁸Demetrio llank'aq-masinkunawan pitapas quejakuyta munanku chayqa, richunku juezkunaman llaqta kamachiqkunamanpas, chaypi cargochanakamuchunku. ³⁹Imatawanpas ruwayta munaqtiykichisqa, leyman hinan huñukuspa allinta allichayta atinkichis. ⁴⁰Kay p'unchaw pasaqmantaqa kamachiqkunanan cargochawaswan llaqta hatarichiqkunamanta Manataqmi imatapas niyta atiswanchu, kay pasasqanmanta tapuwaqtinchisqa, nispa.

⁴¹Chayta nispataq, ripuychis nisqa llapa runakunata.

Pablo Macedonia lawta Grecia lawtawan risqan

20 ¹Tukuy chaykuna pasaruqintaq Pabloqa Jesuspi creyeqkunata waqyachimusqa. Hinaspa paykunata anyasqa astawan Diospi creyespa Diostaqa kasunankupaq. Paykunamanta despeditakuspataq Macedonia lawta risqa. ²Macedonia lawpi kaq llaqtakunanta pasasqanpitaq Jesuspi creyeqkunata allinta rimapayaspa paykunataqa Jesuspi allinta creyechisqa. Hinaspataq Grecia lawta chayasqa. ³Chaypin kimsa killa qepasqa, chaymantataq Siria lawta barcopi rinanña kachaqtin, yacharusqa chay rinan barcopi riq Judio runakuna paypa contranpi hatarinankuta. Chaymi qepasqa Macedonia law llaqtakunanta kutipunanpaq. ⁴Pablotan riysiraku Berea llaqtayoq Pirrospa churin Sópater, Tesalonica llaqtayoq Aristarco, Segundopiwan, Derbe llaqtayoq Gayo, Timoteopiwan, hinallataq Asia lawmanta Tíquico Trofimopiwan. ⁵Kay riysiqninkunan ñawpaspas Troas llaqtapi suyawaraku. ⁶Ñoqaykutaq Greciamanta hatarispa chayarayku Filipos llaqtata. Hinaspa Mana Levadurayoq T'anta Mikuna Fiesta pasaruqtin Filipos llaqtamanta barcopi hatarirayku, pichqa p'unchawpitaq paykunaman tariparayku Troas llaqtapi. Chaypin qanchis p'unchaw qepakurayku.

Pablo Troaspi kasqan

⁷Chaypitaqmi semana qallariy p'unchaw kuska mikunaykupaq llapa Jesuspi creyeqkunawan huñunakurayku, Hinaqtinmi Pabloqa paykunata yachachira. Paqarisnin huk llaqtata rinan kaqtintaqmi chawpi tutakama

rimara. ⁸Huñusqa karayku huk kimsa pisoyoq wasiq kimsa kaq pisonpi. Chaypin achkha lamparakuna k'anchacharaku. ⁹Ventanapin Eutico sutiyoq joven tiyachara. Pablo unay rimasqanmantataqmi Euticoqa puñuywan aysachikuchara. Puñuruspataq ventanamantapacha calleman urmaykamura, runakuna payman rispataq wañusqataña tariraku. ¹⁰Hinaqtinmi Pabloqa uraykuspa jopenpa patanman wikch'uykukuspa abrazara, hinaspan nira:

—Ama llakikuychischu, jovenqa kawsachanmi, nispa.

¹¹Chaymantataq Pabloqa seqaspa mikura ñoqaykuwan kuska, p'unchawyamunankama parlaspataq, pasapura. ¹²Joventataq kawsacnaqta wasinman kutichipuraku, chaymi Jesupis creyeqkunaqa allinta kusikuraku.

Pablo Miletota risqan

¹³Chaymantataq ñoqayku ñawpaspa Troasmanta barcopi Ason llaqtata rirayku, chay llaqtapi Pablowan tupanaykupaq. Ñawpanaykutan Pablo niwaraku chakilla riyta munaspa. ¹⁴Ason llaqtapi tupaqtiykutaq risqayku barcoman seqamura Pabloqa, hinaspan Mitilene llaqtata rirayku. ¹⁵Chaymanta barcopi lloqsispaykutaqmi, paqarisnin Quío islanta pasarayku. Huk p'unchawmantataq Samos isлата chayarayku. Mana kay Asia lawpi unayta munaspan Pabloqa mana munarachu Efeso llaqta yaykuyta. Chaymi derechullaña Mileto llaqtata rirayku, Miletota chayarayku huk p'unchawmanta, chaymanta Jerusalenta rinaykupaq. ¹⁶Pabloqa Jerusalenta utqayllan chayayta munara. Niran:

—Icha Pentecostes p'unchawpaq chayayman, nispa.

Efeso llaqtapi Jesuspi creyeqkunata dirigiqkunaman Pablo rimasqan

¹⁷ Pabloqa Mileto llaqtapi kachaspan, waqyachimusqa Efeso llaqtapi kaq Jesuspi creyeqkunaq dirigiqninkunata. ¹⁸⁻¹⁹ Paykuna chayamuqtinkutaq nira:

—Qankunaqa yachankichismi imayna kay Asia lawta chayamusqaymantapacha Judio-masiykuna contraypi hatarispa ñak'arichiwaqtinkupas ñoqaqa waqaspa Señorninchista servispapuni kasqayta, imamantapas k'umuykuspa. ²⁰ Ñoqaqa mana manchakuspan tukuy allinniykichispaq kaqkunata yachachiraykichis, runakunaq qayllanpipas wasiykichispipas. ²¹ Judio kaq runakunatapas mana Judio kaq runakunatapas ñoqaqa niranin:

“Diosman kutirikuspa Señorninchis Jesucristopi creyeychis,” nispa.

²²—Kunanqa Espiritu Santoq kamachiasqanta kasuspan Jerusalem llaqtata richani, chaypi imakuna sucedewananta mana yachaspa.

²³ Espiritu Santollan may llaqtapi kachaqtiypas niwan qepakamaqa carcelkuna suyawasqanta ñak'ariykuna suyawasqantapas. ²⁴ Manataqmi ñoqamanqa qokuwanchu kawsanaypas wañunaypas. Aswanmi astawan munani Señorninchis Jesuspa kamachiasqan cumpliya.

Kamachiasqanqa Diospa munakuyninmanta allin willakuykunata runakunaman willanaymi. ²⁵ Qankunata yachachispan karani.

Yachachiyniypin niraykichis:

“Diosmi kasuqninkunapaq kamachikuq kanqa, wiñaypaqtaq paykunata kamachinqa,” nispa.

—Kunantaq yachani manaña hayk'aqpas rikuwanaykichista.

²⁶ Chayqa kunan allinta uyariwaychis: Manañan ñoqaq huchaychu kanqa

Diosta negasqaykichismanta infiernoman wiñaypaq qarqosqa kaqtiykichisqa. ²⁷ Diospa tukuy munasqantaqa mana imatapas pakaspan willaraykichis. ²⁸ Cuidakuychis, hinallataq llapa Jesuspi creyeqkunatapas cuidaychis, Espiritu Santon churasurankichis paykunata cuidanaykichispaq. Michiqkunachu uywankunata cuidanku chhaynallataq qankunapas paykunata cuidaychis. Señorninchisqa llawarninwanmi wañuspa llapa creyeqkunata rantikura salvasqa kanankupaq paypa munasqanta ruwanankupaqpas. ²⁹ Yachanin ñoqa pasapuqtiyqa hukuna hamunankuta. Paykunan phiña leonkuna hina llapaykichista Jesuspi creyeqkunataqa ovejakunata hina usharuyta munasunkichis. ³⁰ Wakinniykichistaqmi yachachinqaku llullakuspa paykunaman llapa creyeqkuna qatikunankupaq. ³¹ Chayqa allinta rikch'ariychis, hinaspa yuyariychis kimsa wata hunt'a tutantin p'unchawnintin waqasparaq qankunata anyaspa kasqayta. ³² Kunanqa, hermanoykuna, Diospa makinpin saqeykichis, Allintayá paypa munayninman hina kanaykichista qankunaman willasqayta kasuychis. Diosmi atiyinwan astawan creyenaykichista ruwanqa, hinaspan ñawpaqraq kasuqninkunaman llapa qonanta qankunaman qosunkichis. ³³ Manan piqpa qollqentapas p'achantapas munaranichu. ³⁴ Aswanmi yachasqaykichisman hina ñoqapaq, ñoqawan kaqkunapaqwan ima faltaqinpas makiywan llank'aspa tarirani. ³⁵ Tukuy ruwasqaypin yachachiraykichis imayna allinta llank'aspa mana imayoq runakunata yanapanaykichista. Señorninchis Jesuspa rimasqanta yuyariychis, pay kikinpunin nira: “Qoqmi chaskiqmantaqa astawan kusikun,” nispan.

³⁶ Chaykunata nispataq Pabloqa llapankuwan ñoqawan ima kуска qonqorispa Diosmanta mañakura. ³⁷ Llapankutaq waqaykuspa Pablomanta despidikusqaku. ³⁸ “Manañan uyaytaqa rikunkichisñachu,” nispa

nisqanmantataq nishuta llakikuraku. Chaymantataq ripunayku barcomañataqmi Pablota riysiraku ñoqaykutawan kuskata.

Pablo Jerusalenta risqan

21 ¹Paykunamanta despeditakuspaykun barcoman yaykuspa derechulla rirayku Cos sutiyoq isлата, paqarisnin Rodas isлата, chaymantataq Patara llaqtata. ²Chaypin huk Fenicia lawta riq barcota tarirayku hinaspa chay barcoman yaykuspayku hatarirayku. ³Richaspataq Chipre isлата rikurayku lloq'e lawniykupi. Siria lawta rirayku. Risqayku barcon Tiro llaqtapi cargata saqetanan kara, chaymi Tiro llaqtata yaykurayku. ⁴Chaypi Jesuspi creyeqkunata tarispaykutaq paykunawan qeparayku. Paykunataq *Espiritu Santo* paykunamanqa willasqanmanta Pablota hark'araku mana Jerusalen llaqtata rinanpaq. ⁵Chaypas, qanchis p'unchawmantataq ripunaykun kara. Chaymi llaqta hawakama riysiwaraku llapallan Jesuspi creyeqkuna warmintin wawakunantin ima. Lamar qocha cantopiñataqmi llapayku qonqoriykuspa Diosmanta mañakurayku. ⁶Chaymantan paykunamanta despeditakuspayku barcoman seqarayku, paykunataq wasinkuta kutipuraku.

⁷Chaymantan barcopi riyniykuta usharayku Tolemaida llaqtata chayaspa. Tolemaida llaqtapi tarikuq Jesuspi creyeqkunata rimaykuspaykun paykunawan huk p'unchaw qeparayku. ⁸Paqarisninta lloqsispaykutaq Cesarea llaqtata chayarayku. Chaypin Diosmanta allin willakuykuna willaq Felipeq wasinta yaykurayku hinaspa chaypi qepakurayku. Kay Felipeq ñawpaqraq Jerusalenpi akllasqa kara huk soqta runakunawan kuska apostolkunata yanapanankupaq. ⁹Paypan tawa soltera wawankuna kara. Paykunaqa Diosmanta yachachiqkunan karaku.

¹⁰Chaypi huk p'unchawkuna kachaqtiykun huk Diosmanta yachachiq Agabo sutiyoy runa Judea lawmanta chayamura, ¹¹Paymi ñoqaykuman anchuykamuspa Pabloq correatanwan chakinta makintawan watarukura. Hinaspataq nira:

—Espiritu Santon nin khaynata: Judio runakuna Jerusalem llaqtapi kay correataq dueñonta watanankuta, hinaspa mana judio kaq runakunaman entreganankuta, nispa.

¹²Chayta uyarispaykun ñoqayku chaypi kaqkunapas Pablota rogarayku mana Jerusalem rinanpaq. ¹³Pablotaqmi nira:

—¿Imasqataq waqaspa llakichiwankichis? Ñoqaqa manan watasqa kanallaypaqchu listo kachani, aswanmi Señorninchis Jesusrayku Jerusalem llaqtapi wañunaypaqpas, nispa.

¹⁴Chaymi mana imaynapas hark'ayta atispayku, upallarayku, hinaspa nirayku:

—Señorninchispa munaynin ruwakuchun, nispa.

¹⁵Chaymantataq listakuspayku Jerusalem llaqtata rirayku.

¹⁶Riysiwarakun Cesarea llaqtamanta kaq wakin Jesuspi creyeqkuna. Jerusalem chayaqtiykutaqmi paykuna Chipre islamanta Mnason sutiyoy runaq wasinta pusawaraku. Paymi ñawpaqmantaraq Jesuspi creyeqña kara. Paypa wasinpitaqmi samapakurayku.

Pablo Santiagoqta risqan

¹⁷Jerusalem llaqtata chayaqtiykuqa kuisqan chaskiwaraku Jesuspi creyeqkuna. ¹⁸Paqarisnintan Pabloqa ñoqaykuwan Santiagota visitaq rira, Riqtiykutaqmi chaypiqa Santiago llapa Jesuspi creyeqkunaq dirigiqninkunawan huñusqa kachara. ¹⁹Paykunata saludaykuspataq

Pabloqa qallariyninmantapacha willara tukuy Diospa paywan ruwachisqankunata mana Judio kaq runakuna ukupi. ²⁰Chayta uyarispankutaq paykunaqa Diosta alabaraku, hinaspa Pablota niraku:

—Yachankin, hermano, aypa waranqa Judio-masinchiskuna Jesuspi creyesqankuta, llapanku Moisespa leynin kasusqa kananta munasqankutapas. ²¹Uyarisqankuman hinataqsi qanqa Huk law llaqtakunapi tiyaq Judio runakunata yachachichanki Moisespa leyninta mana kasunankupaq, hinallataq mana churinkuq qari-kayninpa punta qaritanta kuchuspa señalanankupaq, mana Judio costumbrinchisman hina kawsanankupaqpas, nispa.

²²—iKunanri imanasuntaq! Chayamusqaykitaqa yachanqakupunin. ²³Chayqa, kay nisqaykuta ruway: Ñoqayku ukupin kan tawa runakuna, paykunataqmi Diosman prometesqankuta cumplinaku. ²⁴Paykunawan Diosman aypakuna wasita rispa, Diospaq limphiwchakamuy paykunawan kуска, hinaspa paykunaq gastonkunata paganki, Diosman sapakama prometesqankuta cumplinankupaq chhaynapi chukchanku rutuchikuyta atinankupaq. Khaynata, nisqaykuman hina ruwaqtiykin llapanku rikunqaku qanmanta uyarisqankuqa mana cheqay kasqanta, hinallataq Moisespa leyninta kasukusqaykitapas. ²⁵Mana Judio kaq runakunamanta Jesuspi creyeqkunamanqa fian cartaraykuña rimanakusqaykuman hina, mana dioskuna hina kaqkunaman aypasqa kaq aychakunamanta puchuqta rantikuspa mikunankupaq, mana seq'osqa animalpa aychanta mikunankupaq nitaq llawartapas, hinallataq mana qelli kawsaypi purinankupaqpas, nispa.

Diosman aypakuna wasipi Pablota hap'isqanku

26 Hinaqtinmi paqarisnin Pabloqa chay tawa runakunata aparikuspa Diosman aypakuna wasita risqa paykunawan kuska Diospaq limphiwchakunanpaq. Chaymantataq Diosman aypakuna wasi ukumanpuni yaykusqa hayk'aq chay paywan yaykuq tawa runakuna Diosman prometesqankuta cumpliy ushanankuta willaq, cumpliyta ushaqtinku Diosman aypakunanku aypasqa kanantapas.

27 Chay Diosman prometesqankuta cumplinankupaq kaq qanchis p'unchwakuna ushakunanña kachaqtinmi, Asia provinciamanta wakin Judio runakuna Diospa wasinpi Pablota rikuspa reqsirusqaku. Hinaspa llaqta runakunata hatarichiraku, Payta hap'iruspankutaq qapariraku:

28 —iIsrael runakuna, yanapawayku! Kay runan tukuy ladopi yachachimun Israel llaqtaq contranpi, Moisespa leynin contrapi, Diosman aypakuna wasi contrapipas, hinallataqmi kunan mana Judio kaq runakunata Diosman aypakuna wasiman apaykamun, chaywanmi Diosman aypakuna wasita mana respetanchu, nispanku.

29 Kaytan niraku Pablota Efeso llaqtamanta mana judio kaq Trofimowan chay p'unchwakuna kuskata rikuspa. Paykunan piensasqaku Trofimota Diosman aypakuna wasita Pablo apaykusqanta.

30 Hinaqtinmi llaqta runakuna hatarispa huñunarakamuraku, hinaspataq Pablota hap'iruspanku Diosman aypakuna wasimanta hawaman qatataruraku, punkunkunataq wishq'arakupacha. **31** Pablota sipirunankuña kachaqtinmi chay Jerusalempipuni kaq cuartelninpi Roma soldadokunaq capitannin yacharusqa llapa Jerusalem llaqta runakuna hatarisqankuta. **32** Chaymi soldadokunata jefenkunatawan huñusqa,

hinaspa paykunawan hamura utqaylla pabloq kasqanman. Hinaqtinqa runakunaqa soldadokunata kamachiqninkunatawan rikuspanku manaña Pablota maqarakuñachu. ³³Hinaqtinmi capitanqa Pabloman asuykuspa soldadokunawan hap'ichira hinaspa kamachira soldadonkunataqa iskay cadenawan ima watarunankupaq. Hinaspataq tapukura pi kasqanta imata ruwasqantawan. ³⁴Llapa runakunataq nishuta qaparicharaku, wakinmi hukta niraku, wakinqa hukta. Nishuta qaparisqankumantan capitanqa mana imatapas entendirachu, chaymi Pablota cuartelninman apachira. ³⁵Cuartelman seqana gradasman chayaruqtinkutaq soldadokunaqa Pablota wantuspa aparaku, nishuta phiñakuspa qepanta hamuq runakuna Pablotaqa imanarunankumantapas. ³⁶Runakunaqa qepantan qaparispa hamucharaku: —iWañuchun! nispa.

Judio runakuna qayllapi Pablo defiendekusqan

³⁷ Pablota cuartelman apaykunankuña kachaqtinmi payqa capitanta nira:

—¿Manachu huk ratolla qanwan rimariyman? nispa.

Capitantaq nira:

—Griego rimay rimaqtaq kasqankiqa. ³⁸Chayqa, manamá kankichu chay Egipto runa qaynimpa killakuna runakunata oqarichispa ch'inniqman tawa waranqa runa sipiqkunata apaqqa, nispa.

³⁹ Pablotaq nira:

—Manan. Ñoqaqa Judio runan kani, Cilicia ladopi tarikuq allin reqsisqa Tarso llaqtapi naceq. Kunantaqmi mañakuyki runakunaman rimaykunaypaq, nispa.

⁴⁰ Capitantaq uyarukura, Hinaqtinmi Pabloqa gradaspi sayarispas, makinwan runakunata upallachira. Llapanku upallaqtinkuñataq rimayninkupi paykunata nira:

22 ¹—Hermanokuna, taytaykuna, kunan uyariwaychis, imaynanpi mana huchayoq kasqaytan willasqaykichis, nispa.

² Kayta rimayninkupi Pablo niqtintaqmi astawanraq upallaruraku. Hinaqtinmi payqa nira:

³—Ñoqaqa Judio runan kani. Naceranin Cilicia lawpi kaq Tarso llaqtapi. Kay Jerusalem llaqtapitaqmi wiñarani, yachachiqniymi Gamaliel kara, paymi allinta yachachiwara ñawpa machunchiskunaq kasusqanku leykunata. Ñawpaqmantaraqmi Diosninchista tukuy sonqoywan servirani, kunan qankuna servisqaykichisman hina. ⁴Ñawpaqmi Jesucristopi creyeqkunata sipichiyta munaspa qatiykacharani, hinaspan qarikunatapas

warmikunatapas hap'ichispa carcelman wishq'achirani. ⁵Kaytaqa yachankun judio kurakunata kamachiqpas llapa Judio runakunata kamachiqkunapas. Paykunan ordenta qowaraku Damasco llaqtapi kaq Judiokunapaq. Chay ordenman hinataqmi Jesuspi creyeqkunata maskaspa kay llaqtaman watasqata apamunay kara hinaspa castigachinay kara. Chaymi kaykunata ruwamuq Damascota hatarirani.

Pablo Diosman kutirikusqanmanta willakusqan

⁶—Yaqapas chawpi p'unchawñan Damasco llaqtata chayaypaqña kacharani. Chaytaq cielomanta qonqaylla huk hatun k'anchay nishuta k'anchamuwara. ⁷Pampamanmi urmarurani. Uyariranitaq huk rimayta:

“¡Saulo! ¡Saulo! ¿Imasqataq qatiykachawanki?” nispa niwaqta.

Hebreo rimaypitaqmi ñoqaq sutiyqa Saulo kachan.

⁸—Ñoqataq nirani: “Señorniy, ¿pitaq kanki?” nispa.

—Hinaqtinmi niwara:

“Ñoqaqa qatiykachasqayki Nazaret llaqtamanta Jesusmi kani,” nispa.

⁹—Ñoqawan riqkunapas k'anchaytaqa rikurakun, manataqmi uyarirakuchu ñoqawan rimaqpa rimaynintaqa. ¹⁰Ñoqataq nirani:

“Señornillay, ¿imatataq ruwasaq?” nispa.

—Señorniytaq niwara:

“Sayarispa Damasco llaqtata riy, chaypin nisunkiku ima ruwanaykita,” nispa.

¹¹—Chay hatun k'anchaymi ñawsayarachiwara, chaymi ñoqawan riqkuna makiymanta aysawaspa pusawaraku Damascokama, ñoqaqa mana rikusqaymanta.

12—Chaypin tiyara Ananias sutiyoq allin runa. Paymi Moisespa leyninta allinta kasukura, Damascopi tiyaqkunamanta Judio-masikunataqmi allinta respetaraku. **13** Paymi visitamuwaspa niwara:

“Hermanoy Saulo, Kaqmanta qawayta atiy,” nispa.

—Chay ratopunin qawayta atispa payta rikurani. **14** Chaymantataqmi niwara:

“Diosninchismi, Ñawpa machunchiskunaq Diosnin, akllasuranki munayninta reqsinaykipaq, mana huchayoq Jesusta rikuspa siminmantapuni rimayninta uyarinaykipaqwan. **15** Kunanmantataqmi Jesusmanta llapa runakunaman willanki tukuy rikusqaykikunata tukuy uyarisqaykikunata. **16** Chayqa, ¿imatataq suyachanki? Sayarispas mañakuy Señorninchis Jesusmanta huchaykikunata perdonasunaykipaq, hinaspa bautizachikuy,” nispa.

Pablo mana Judio kaq runakunaman Jesusmanta willananpaq waqyasqa kasqan

17—Chaymantataq Jerusalen llaqtata kutispa Diosman aypakuna wasita rirani paymanta mañakuq. **18** Chaypin sueñospi hina Señor Jesusta rikurani, paymi niwara:

“Utqaylla Jerusalen llaqtamanta lloqsiy, kay llaqtapiqa manan ñoqamanta willakusqaykita creyesunkikuchu,” nispa.

19—Ñoqapas niranitaqmi:

“Ari, Señornillay, paykunaqa yachankun Diosmanta yachachina wasikunaman yaykuspa qanpi creyeqkunata maqaspa carcelman wishq'asqayta. **20** Hinallataqmi yachanku qanmanta willakuq Estebanta sipichaqtinkupas chaypi kasqayta, ñoqapuni pay sipinankuta

munasqaytapas, payta sipiq runakunaq p'achankunata cuidasqaytapas,” nispa.

21 —Señorninchistaq niwara:

“Riypacha, kharu llaqtapi mana Judio kaq runakunamanmi kachasayki,” nispa.

Pablo cuartelta apasqa kasqan

22 Chaykamallan qatipaqninkunaqa Pabloq rimasqanta uyariraku, chaymantataq qapariyta qallariraku:

—Sipichiy kay runata. Manan kawsayta atinchu, nispa.

23 Nishuta qaparispan kasqaku. P'achankutapas chhapsikuchasqaku. Hallp'atapas wichayman wikch'uchasqaku. **24** Capitantaqmi soldadonkunata kamachisqa Pablota cuartelman apaykunankupaq, hinaspa payta waqtanankupaqpas imaq paypa contranpi runakuna qaparisqankuta yachayta munaspa. **25** Waqtanankupaq Pablota wataruqtinkuñan Pabloqa chaypi kaq soldadokunaq jefenta tapusqa:

—¿Kanchu qankunaqpa ordenniykichis hatun Roma llaqta runata waqtanaykichispaq manaraq Juezpapi huchayoqta tarichaspaykichis? nispa.

26 Chayta uyarispataq jefeqa capitanninman rispa willamusqa:

—¿Kunanri imanankitaq? Kay runaqa hatun Roma llaqta runan kasqa, nispa.

27 Capitantaq Pabloman rispa tapusqa:

—¿Cheqaychu Roma llaqta runa kanki? nispa.

Pablotaq: —Arí, nisqa.

28 Hinaqtin capitanqa nisqa:

—Ñoqapas Roma llaqta runañan kani, achkha qollqetataqmi pagarani kaypaq, nispa.

Pablotaq nisqa:

—Ñoqaqa nacesqaymantapachan Roma llaqta runa kani, nispa.

²⁹Hinaqtinmi Pablota waqtanankupaq kaqkunaqa paymanta chay rato ayqerusqaku, Capitanpas Pabloqa Roma llaqta runa kasqanta yacharuspan mancharirukusqa cadenawan watachisqanmanta.

Pablo hatun huñunakuypa ñawpaqninpi kasqan

³⁰Paqarisnintaq capitanqa imamanta Judio runakuna Pablota huchachasqankuta allinta yachayta munaspa cadenakunata paymanta kacharichisqa. Hinaspataq waqyachira judio kurakunaq kamachiqninkunata llapa Judiokuna kamachiqkunatawan huñukunankupaq. Chaymantataq Pablota paykunaq qayllanman orqumura.

23 ¹Hinaqtinmi Pabloqa kamachiqkunata allinta qawaykuspa nira:
—Hermanoykuna, sonqoy ukupin yachani kunankama Diospa munasqanman hina kawsakusqayta, nispa.

²Chaytaq judio kurakunata kamachiq Ananiasqa Pabloq ladonpi kaqkunata kamachira siminpi lapunankupaq. ³Pablotaq payta nira:

—iDiosmi qantaqa lapusunki, iskay uya! ¿Leyman hina huchayoq kasqayta tarinayki kachaqtinri imasqataq leypa contranpi kamachinki lapuwanankupaq? nispa.

⁴Chaypi kaqkunataq niraku:

—¿Imaqmi judio kurakunata kamachiq runata k'aminki? nispa.

⁵Pablotaq nira:

—Hermanoykuna, manan yacharanichu judio kurakunata kamachiq kasqantaqa. Diospa Rimasqan Qellqasqapin nin: “Ama k'amiychu llaqtaykipi kamachiqtaqa,” nispa.

⁶Chaymantataq Pablo chay huñunakuypi kaq runakunamanta wakin saduceokuna kasqankuta wakintaq fariseokuna kasqankuta cuentata qorukuspa altomanta nira:

—Hermanokuna, ñoqaqa fariseon kani, hinallataq familiaypas.

Kunanmi ñoqata huchachawanku wañusqakuna kawsarimunankuta creyey kasqaymanta, nispa.

⁷Chhaynata niqtinmi, fariseokunaqa saduceokunawan churanakuyta qallariraku, chaymi huñunakuyqa iskayman rakirukura.

⁸Saduceokunan:

—Manan wañusqakuna kawsarimunqakuchu. Manan angelkunapas espiritukunapas kanchu, nispa, nisqaku.

Fariseokunataq:

—Wañusqakuna kawsarimunqakun, kantaqmi angelkunapas
espiritukunapas, nispa.

⁹Llapankutaq nishuta qapariraku, hinaqtinmi fariseokunamanta
wakin ley yachachikuna sayarispá niraku:

—Kay Pablo sutiyoq runaqa manan ima mana allintapas ruwarachu.
Icha huk angel otaq huk espiritu payman Diosmanta yachachira paypas
chhayna yachachiq kananpaq, nispa.

¹⁰Nishuta k'aminakuspa churanakuy kaqtintaq, capitánqa Pablota
paykuna lliw maqarunankuta manchakuspa kamachira wakin soldadokuna
rispa Pablota cuartelman kaqmanta apaykunankupaq.

¹¹Paqarisnin tutataq Señorninchis Jesus Pabloman rikurispá nisqa:

—Pablo, Imayna kay Jerusalen llaqtapi ñoqamanta willakuranki,
chhaynallataqmi Roma llaqtapipas willakunayki kachan, nispa.

Pablota sipinankupaq Judiokuna yachachinakusqanku

¹²Paqarisnintaq wakin Judio runakuna huñunakuspanku
yachachinakusqaku Pablota sipinankupaq. Hinaspan jurasqaku mana
mikunankupaq ni tomanankupaqpas Pablota sipinankukama. ¹³Chay juraq
runakunaqa tawa chunka masraqmi kasqaku. ¹⁴Paykunan judio
kurakunata kamachiqkunaman Judio kamachiqkunamanwan rispanku
nisqaku:

—Ñoqaykuqa juraraykun Pablota sipinaykukama mana imatapas
mikunaykupaq. ¹⁵Kunanqa, qankunayá kamachiq-masiykichiskunapiwan
capitanta valikamuychis paqarin Pablota kayman apachimunanpaq,
“Huchayoq otaq mana huchayoq kasqantan astawan tapusaqku,” nispalla.

Ñoqaykutaq listo kachasaqku manaraq kayman chayamuchaqtin sipirunaykupaq, nispa.

16 Pero Pabloq sobrinontaq paykunaq yachachinakuqankuta yacharusqa, hinaspan cuartelta rispa Pabloman willamusqa. **17** Pablotaqmi soldadokunaq huknin jefenta waqyaspa nisqa:

—Kay joventa capitanman apay, huk willaytan willamunan kachan, nispa.

18 Hinaqtinmi chay jefeqa joventa capitanman apaspa nisqa:

—Presonchis Pablon waqyawaspa valekuwan kay joventa qanman apamunaypaq, paysi huk willakuyta willasunki, nispa.

19 Capitantaq joventa makinmanta hap'ispa huk ladoman apaspa tapusqa:

—¿Imatan willawanayki kachan? nispa.

20 Chaymi jovenqa nisqa:

—Judio runakunan yachanarachikunku hamuspa qanta valikunankupaq paqarin Pablota Judio kamachiqkunaqpa huñukuyninman apanaykipaq. Paykunaqa nisunkikun:

“Huchayoqchus o manachus kasqanta astawan tapunaykupaqmi payta munayku,” nispallan qan payta kasqankuman apanaykipaq.

21 Chayqa ama paykunata creyenkichu, paykunamantan yaqapas tawa chunka runakuna Pablota suyachanku pakakuspanku. Paykunan juraraku mana mikunankupaq ni uphyanankupaqpas Pablota sipinankukama. Kunantaqmi listollaña suyachanku ima qan ruwanaykita, nispa.

22 Hinaqtinmi capitanqa joventa kachapusqa,

—Ama pimanpas kay willawasqaykita willankichu, nispa.

Pablo Felixman apachisqa kasqan

23 Hinaspataq capitanqa iskay jefekunata waqyaspa paykunata kamachispa nisqa:

—Alistaychis iskay pachak chakilla riq soldadokunata, qanchis chunka caballopri riqkunata, filosqa k'aspintin riq iskay pachak soldadokunatawan Cesarea llaqtata tuta rinaykichispaq. **24** Hinallataq caballokunatapaspas alistamuychis, Pablota sillaykachispa hatun kamachikuq Felixman allin kawsaqta apanaykichispaq, nispa.

25 Hinaspataq paykunawan apachisqa khayna niq cartata:

26—Ñoqa Claudio Lisiasmi qanta hatun kamachikuq Felix, sumaqta saludamuyki, allin respetasqa kamachikuq. **27** Kay qanman apachimusqay runatan Judio runakuna hap'iruraku, hinaspa sipinankuña kachaqtin, ñoqa soldadoykunawan rispa hatun Roma llaqta runa kasqanta yacharuspa

paykunamanta libramurani. ²⁸Imamanta payta huchachasqankuta yachayta munaspan Judiokuna kamachiqkunaq huñukuyninkuman aparani, ²⁹Hinaspan yacharurani paykunaq leyninkuman hinalla huchachasqankuta, manataqmi ima huchatapas paypi tarinichu sipichinaypaq hinaqa nitaq carcelman wishq'anaypaq hinapas. ³⁰Aswanmi payta sipinankupaq Judiokuna yachanarachikusqankuta yacharuspay qanman paytaqa apachimuyki. Payta huchachaqkunatapas ñan niniña qanpa qayllaykipiña imapas paypa contranpi kaqtinqa ninankupaq, nispa.

³¹Hinaqtinmi soldadokunaqa capitanpa kamachisqanman hina tutalla Antipatris llaqtata Pablota aparusqaku. ³²Paqarisnintaq chakilla riq soldadokunaqa cuartelninkuta kutipusqaku, caballopi riq soldadokunataq Pablota apaspa seguisqaku. ³³Cesarea llaqtata chayaruspankutaq hatun kamachikuq Felixman cartata qosqaku hinaspataq Pablotaq payman entregasqaku. ³⁴Cartata leyeruspataq hatun kamachikuq Felixqa Pablota tapusqa maymanta kasqanta. Cilicia lawmanta kasqanta yacharuspataq, ³⁵nisqa Pablotaqa:

—Huchachaqniykikuna hamuqtinkuñan ima ninaykitapas uyarisayki, nispa.

Hinaspataq ñawpaq hatun kamachikuq kaq Herodespa hatun wasinpi wishq'arachispa cuidanankuta kamachisqa.

Pablo Felixpa ñawpaqninpi defendikusqan

24 ¹Pichqa p'unchawmantataq Caesarea llaqtata chayamusqaku judio kurakunata kamachiq Ananias, wakin Judiokuna kamachiqkunapas, Tertulo sutiyoq abogadonkupiwan, Hinaspa paykunan hatun kamachikuq Felixpata risqaku Pablota huchachanankupaq.

2-3 Pablota aparamuqtinkutaq Tertuloqa huchachayta qallarispa hatun kamachikuq Felixta nisqa:

—Allin respetasqa kamachikuq Felix, qan kaqtiykin allinta kawsakuyku kay law llaqtakunapi tiyaqkuna, allin yachayniykiwanmi kay llaqtanchiskunapi tukuy ima allinkunata ruwanki.

—Tukuy ruwasqaykikunamantan may lawpi kaspapas kusiona qoykiku. **4** Manan nishuta unachiyta munaykikuchu, kunantaqmi mañakuyki huk ratolla uyariwanaykikupaq.

5—Yachaykun kay Pablo sutiyoq runaqa problema ruwaq kasqanta. Tukuy ladopin Judio runakunata hatarichispa purin, Paymi Nazaretmanta Jesuspa qatikuqnin runakunata dirigiq. **6** Diosman aypakuna wasi mana respetasqa kanantan ruwayta munara huk mana judio runata yaykuchispa. Chaymi payta hap'irurayku [leyniykuman hina juzgayta munaspa. **7** Capitan Lisiastaqmi hamuspa ñoqaykumanta qechuruwaraku, **8** hinaspan nira qanpa qayllaykipi huchachanaykuta.] Qanpunin payta allinta tapuspa yachanki huchachasqaykuqa cheqay kasqanta, nispa.

9 Tertulo rimayta usharuqtintaq, paywan chaypi kaq judiokunapas: —Arí, chhaynan, nispa nisqaku.

10 Hinaqtintaq hatun kamachikuq Felixqa Pablota rimananpaq makinwan señalasqa.

Hinaqtinmi Pabloqa nisqa:

—Yachanin unayña kay llaqtakunapi juez kasqaykita. Chaymi kusiona nisayki imaynanpi mana huchayoq kasqayta. **11** Chunka iskayniyoq p'unchawllaraqmi Jerusalen llaqtata Dios alabaq risqayqa, Qanpunin pitapas tapuspa yachawaq. **12** Kay huchachawaqniykunaqa manan Diosman aypakuna wasipiq nitaq Diosmanta yachachina wasikunapipas, ni

maypipas runakunawan churanakuqta tariwarakuchu, nillataq runakunata oqarichichaqtapas. ¹³Manan huchachawasqankutaqa probayta atinkumanchu. ¹⁴Aswanmi cheqayta niyki ñawpa machuykunaq Diosnintan servini Jesucristoq yachachisqanman hina, chaytan paykunaqa mana allinmanta reqsinku. Ñoqaqa creyenin Moisespa leyninpipas Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankupipas. ¹⁵Kay huchachawaqniykuna hinan ñoqapas confianzawan suyani wañuq allin runakunatapas mana allinkunatapas Dios kawsarichimunanta. ¹⁶Chayraykun ñoqaqa Diostapas runakunatapas mana ima mana allinkunata ruwaspa kawsayta munani.

¹⁷—Huk watakunamantañan Jerusalem llaqtata kutimurani qollqewan mana imayoq Judio-masiykunata yanapaq, Diosman aypakuq ima. ¹⁸⁻¹⁹Diospaq limphiwcharukuspaña Diosman aypakuna wasipi Diosman aypakuchaqtiymi tariwaraku Asia lawmanta kaq Judiokuna. Manataqmi achkha runawanchu karani nitaq runakunata hatarichispapaschu. Paykunan huchachaqniyqa kayta hamuyta atinku, imapas contraypi kaqtinqa qanpa qayllaykipi huchachawaspanku. ²⁰Judio kamachiqkunaq huñunakuyninkupin karani, chaypi huchayoqta hina tariwaraku chayqa nichunkuyá kunan kay huchachawaqniykuna ima huchay kasqanta. ²¹Qayllankupin altomanta nirani:

“Huchachawachankun wañusqakuna kawsarimunankupi creyesqaymanta,” nispa.

—Icha chaymantachu huchachawankupas, nispa.

²²Hinaqtinmi hatun kamachikuq Felixqa Jesucristoq yachachisqankunata allinta yachaspa kay asuntota chaypi saquespa nisqa:

—Capitan Lisias hamuqtinñan kay asuntoykichistaqa arreglasun, nispa.

²³Soldadokunaq jefentataq kamachisqa Pablota cuidachinanpaq, hinaspa pi amigonpas hamuspa atandinanta mana hark'achinanpaq.

²⁴Huk p'unchawkunallamantataq Felixqa Judio warmin Drusilawan hamuspa, Pablota waqyachimusqa. Hinaspataq Pabloq Jesucristopi creyeymanta rimasqanta iskayninku uyarisqaku. ²⁵Pablotaqmi nisqa allin ruwaq kanata, kikin chis mana allin ruwaykunamanta cuidakunata. Rimallasqataq juicio p'unchawmantawanpas. Rimachaqtinraqmi Felixqa mancharikuspa nisqa:

—Kunanqa ripuy, tiempoy kaqtinña kaqmanta waqyachimusqayki, nispa.

²⁶Felixqa Pablo qollqe qoykunantataqmi suyachasqa kacharipunanaq, chaymi sapa kuti waqyachimusqa kasqa. Paywan parlaytapas yachasqa. ²⁷Iskay wata pasaruqtintaq. Felixqa hatun kamachikuq kaymanta lloqsipura, Rantinpi Porcio Festo yaykura. Felixtaq Judio runakunawan allinta qepayta munaspa Pablota presota saqera.

Hatun kamachikuq rey Cesar uyarinanta Pabloq mañakusqan

25 ¹Festoga Cesarea llaqtata kamachikuq chayamuspan kimsa p'unchawmanta Jerusalen llaqtata rira. ²Chaypin judio *kurakunata kamachiqkuna Judio kamachiqkunapiwan Festomanqa Pabloq* contranpi quejakusqaku, hinaspan mañakusqaku ³Pablota Jerusalen llaqtata apachimunanpaq. Kaytaqa mañakusqaku Pablota apachimuchaqtin ñanpi sipirunankupaqmi. ⁴Festotaq paykunata nisqa:

—Pabloqa Cesarea llaqtapi preson kachan. Ñoqaqa huk p'unchawkunallamantan Cesareata kutipusaq. ⁵Chaymi qankunamanta wakín kamachiq runakunaqa ñoqawan riyta atinku, hinaspa ima mana allin Pabloq ruwasqantaqa kikin Cesareapi ñoqaq qayllaypi ima huchachanankupaq, nispa.

⁶Festoqa Jerusalem llaqtapi yaqapas chunka p'unchawtaraq qepakuspañan, Cesarea llaqtata kutipusqa, paqarisnintaq justicia ruwananpi tiyaykusqa justicia ruwayta qallarinanpaq. Hinaspa kamachisqa Pablota qayllanman apamunankupaq. ⁷Pablo yaykuqtintaq Jerusalem llaqtamanta hamuq Judio runakunaqa Pabloman asuykuspanku, tukuy mana allinkunamanta huchachaykusqaku, manataq mayqen huchachasqankutapas probaytaqa atisqakuchu.

⁸Pablotaq defendikuspa nisqa:

—Manan ima mana allintapas ruwaranichu Judiokunaq leynin contrapiqa nitaq Diosman aypakuna wasiq contranpipas, manataqmi hatun kamachikuq reypa contranpipas, nispa.

⁹Hinaqtin hatun kamachikuq Festoqa Judio runakunawan allinta qepayta munaspa Pablota tapusqa:

—¿Munankichu Jerusalem riyta, chaypi ñoqaq qayllaypi arreglanaykichispaq? nispa.

¹⁰Pablotaq nisqa:

—Hatun kamachikuq reypa huknin juezninpa ñawpaqninpin kachaniqa. Kaypipunin kay asuntoqa arreglasqa kayta atin. Qanpunin yachanki mana imatapas mana allintaqa Judio runakunaq contranpi ruwasqayta. ¹¹Wañunaypaq hina ima huchaypas kanman chayqa, manan hark'akuymanchu wañuchiwanankuta. Mana huchachawasqankuqa cheqan

kasqanmantan mana pipas Judio runakunaman entregawanmanchu. Kunantaqmi mañakuyki hatun kamachikuq rey Cesarpa qayllanpi aswan kay asunto arreglanaykuta, nispa.

¹²Chaytaq Festoqa yachaq yanapaqninkunawan parlaspaña nisqa: —Hatun kamachikuq rey Cesarpa qayllanpin arreglayta munanki riki, kunanyá payman apachisayki, nispa.

Agripa sutiyuq kamachikuqpa qayllanpi Pabluq kasqan

¹³Huk p'unchawkunamantan kamachikuq Agripa hermanan Berenicewan Cesarea llaqtata chayasqa hatun kamachikuq Festota mosoq kamachikuqta hina felicitaykunankupaq. ¹⁴Huk p'unchawkuna chaypi qepakuqtinkutaq Festoqa Pablomanta kamachikuq Agripaman willaspa nisqa:

—Felixmi kaypi huk presota saquesqa. ¹⁵Jerusalen llaqtapi kachaqtymi judio kurakunata kamachiqkuna Judio kamachiqkuna ima kay presoq contranpi quejakuwaraku. Mañakuwarakutaqmi quejakuwasqankumanta justiciata ruwaspa preso kaq Pablotaqa huchayoqta declaranaypaq. ¹⁶Ñoqataqmi paykunata nirani:

“Roma llaqta kamachiqkunaqa manan chayta ruwaykumanchu pitapas, Primeroraqmi qayllaykupi huchachasqa runataqa uyarichaqtin huchachaqninkuna ninqaku huchanta. Hinallataq huchachasqa kaqpas ninqa cheqay o manapas huchachaqninkunaq nisqanku kasqanta,” nispa.

¹⁷—Waq huchachaqninkuna kayman hamuqtinkun, mana unaspalla paqarisnin justicia ruwanaypi tiyaykuspa apachimuranipacha chay Pablo sutiyuq huchachasqanku runata. ¹⁸Manataqmi huchachaqninkunaqa ima nishu mana allin suyasqayman hina huchakunamantachu payta

huchacharaku. ¹⁹Huchacharakuqa paykunaq leyninkunallamantan huk wañusqaña Jesus sutiyoq runamantawan. Pablotaqmi quejakusqankuman hina “Jesusqa kawsachanmi” nispa, nisqa. ²⁰Mana ima ruwayta kay casopi atispan Pablotaqa tapurani:

“¿Munankichu Jerusalem riyta, chaypi qayllaypi arreglanaykichispaq?” nispa.

²¹—Paytaqmi mañakuwara Roma kamachiq hatun reypa qayllanpi arreglanankupaq. Chaymi kamachirani presollaraq kananpaq hatun kamachikuq rey Cesarman apachinaykama, nispa.

²²Hinaqtintaq Agripaqa Festota nisqa:

—Ñoqapas munaymanmi chay runa uyariyta, nispa.

Festotaq nisqa:

—Paqarinyá uyarinki, nispa.

²³Paqarisnintaq Agripaqa Berenicewan Festoq kasqan justicia ruwana hatun wasiman yaykusqaku hatun autoridadkuna hina.

Paykunawanmi yaykusqaku soldadokunata kamachikuna llaqtapi allin reqsisqa runakunapas. Festotaq Pablota apachimusqa. Hinaspa nisqa:

²⁴—Allin kamachikuq Agripa, kaypi ñoqaykuwan kaqkunapiwan:

Kaypi rikusqanchis runamantan llapallan Judio runakuna Jerusalem pipas kay llaqtapi pipas quejakunku. Qaparispataqmi, “iWañuchun!” nispa ninku.

²⁵Manataqmi imapas sipichinaypaq hina ruwasqankunapi tariranichu.

Paypunin mañakuwara hatun kamachikuq rey Cesarpa qayllanpi kay asuntun arreglasqa kananpaq. Chaymi payman apachipusaq. ²⁶Mana

imapas kay runaq contranpi hatun kamachikuq rey Cesarman

qellqanaypaq kaqtinmi qankunaq qayllaykichisman apachimuni,

astawanraq qanpa qayllaykiman, kamachikuq Agripa, apachimuni,

Hinaspan qankuna allinta tapupayaqtiykichisña yachasaq imata hatun kamachikuq rey Cesarman qellqanayta. ²⁷Pitapas hatun juezman apachispaqa ninanchismi kachan huchanta, nispa.

Agripaq qayllanpi Pablo defendekusqan

26 ¹Kamachikuq Agripataq Pablota nisqa: —Rimay kunan, chay huchachasuqniykikunaq nisqanku cheqanchu manachu, nispa.

Hinaqtinmi Pabloqa makinta oqarispa rimayta qallarisqa:

²—Kamachikuq Agripa, kusionan qayllaykipiqa defendikusaq llapa Judio-masiykuna contraypi quejakusqankumanta. ³Qanqa reqsinkin Judiokunaq costumbrkunata imakunapi churanakusqankutapas. Chaymi mañakuyki allinta pacienciawan uyariwanaykipaq.

⁴—Llapa Judiokunan yachanku uchuqllaymantapacha imayna llaqtaypipas Jerusalenpipas kawsasqayta. ⁵Paykunaqa yachallankutaqmi ñawpaq fariseo kasqayta, Fariseokunaqa Judio leykunata as kasukuqmi kanku. Munaspankuqa paykunapunin willakunkuman fariseo kachaspayqa ñoqapas waq kasusqanku ley kasusqayta. ⁶Kunantaqmi contraypi quejakuwanku ñawpa machunchiskunaman Diospa prometesqan cumplikunanta suyasqaymanta. ⁷Chay Diospa prometesqan cumplikunantataqmi ñawpaqmantaraq suyachanku Israelpa chunka iskayniyoq ayllunkunapi kaqkunapas, llapankutaqmi judio pura kanku. Chaymi p'unchawpas tutapas tukuy sonqonkuwan Diosta servinku. Paykunaq suyasqankuta ñoqapas suyasqaymantataq paykunapuni huchachawachanku. ⁸¿Imasqataq mana creyenkichischi Dios wañusqakuna kawsarichiq kasqanta?

⁹—Ñawpaqtaqa ñoqapas piensaranin Nazaret llaqtamanta Jesuspa contranpi tukuy ima ruwanay kasqanta. ¹⁰Chhaynatan ruwarani Jerusalenpi, Chhaynan judio kurakunata kamachiqkunamanta ordenta chaskispa achkha Jesuspi creyeqkunata carcelman wishq'arani, Paykunata sipichaqtinkupas ñoqaqa “allinmi sipisqaykichis” niranin sipiqninkunata. ¹¹Aypa kutitaqmi Diosmanta yachachina wasikunapi paykunata maskaspa, castigachirani. Hinaspa Jesuspi creyeyninku negachiyta munarani. Paykunata nishuta cheqnisan maskarani paykunataqa kharu llaqtakunapipas.

Diosman kutirikusqanmanta Pablo willakusqan

¹²—Huk kutin, Jesuspi creyeqkunata qatiykachaspay, Damasco llaqtata richarani judio kurakunata kamachiqkunamanta ordenta chaskispaña. ¹³Ñanpitaqmi chawpi p'unchawta hina huk hanaq pachamanta k'anchamuq hatun k'anchayta rikurani, intimantapas astawan k'anchaqtaraq, Nishutataqmi ñoqata puriq-masiykunatawan k'anchaykamuwaraku. ¹⁴Chaymi llapayku pampaman urmarayku, ñoqataqmi Hebreo rimayniykupi khayna niq niyta uyarirani:

“¡Saulo! ¡Saulo! ¿Imasqataq qatiykachawanki? Kikiykitan nanachikunki asno mana kasukuspa maqachikuq hina,” nispa.

¹⁵—Chaymi ñoqaqa nirani: “¿Pitaq kanki Señorniy?” nispa.

—Hinaqtinmi Señorniy niwara: Qatiykachasqayki Jesusmi kani.

¹⁶Sayariy, kamachinay runa kanaykipaqmi akllakuyki, hinallataq kunan rikusqaykita willanaykipaq qepakama yachachinaymanta willakunaykipapas. ¹⁷Ñoqan cuidasayki Judio kaq runakunamanta mana Judio kaq runakunamantapas. Mana Judio kaq runakunamantaqmi kunan

kachasayki, ¹⁸ ñawinkuta kicharimunaykipaq, kunanmantaqa imayna kawsananku kasqanta yachanankupaq, manaña Satanaspa munayninman hina ruwanankupaq, Diosman kutirikunankupaq. Ñoqapi creyeqkunaqa huchankumanta perdonasqan kanqaku. Hinaspa Diospa akllasqan allin ruwaqkunaman kuskachasqa kanqaku, nispa.

¹⁹—Chaymantan waq kuti hanaq pachamanta Jesuspa kamachiwasqantaqa mana qonqaspalla kasukurani. ²⁰ Chhaynan nirani huchachakuyta wanaspa Diosman kutirikunankuta Damasco llaqtapi tiyaqkunata chaymanta Jerusalenpi tiyaqkunata Judea lawpi tiyaqkunatapas, mana Judio runakunatapas. Hinallataqmi nirani allin ruwaykuna ruwanankuta Diosman kutirikusqankuta rikuchinankupaq, nispa.

²¹—Kay ruwasqaykunamantan Judio runakunaqa Diosman aypakuna wasipi hap'iwaspanku sipiwayta munaraku. ²² Pero Diospa yanapayninwanmi lliw allin reqsisqa runakunamanpas mana ancha reqsisqa runakunamanpas yanapaqniy Diosmantaqa yachachichaniraq. Ñoqaqa paykunaman yachachini Moisespa yachachisqanman hina Diosmanta yachachiqkunaq yachachisqankuman hinapas imakuna pasanallantan. ²³ Paykunan niraku Diospa llaqtan salvananpaq kachamusqan Cristoqa wañunanta, hinaspa wañusqakunamanta pay primero kawsarimuq kananta ima. Nillarakutaqmi kawsarimuspa allin willakuykunata llaqtan runakunaman, huk law llaqta runakunamanpas salvakuyta atinankupaq willananta, nispa.

²⁴ Chhaynata nispa Pablo defiendekuchaqtinmi Festoqa altomanta nisqa:

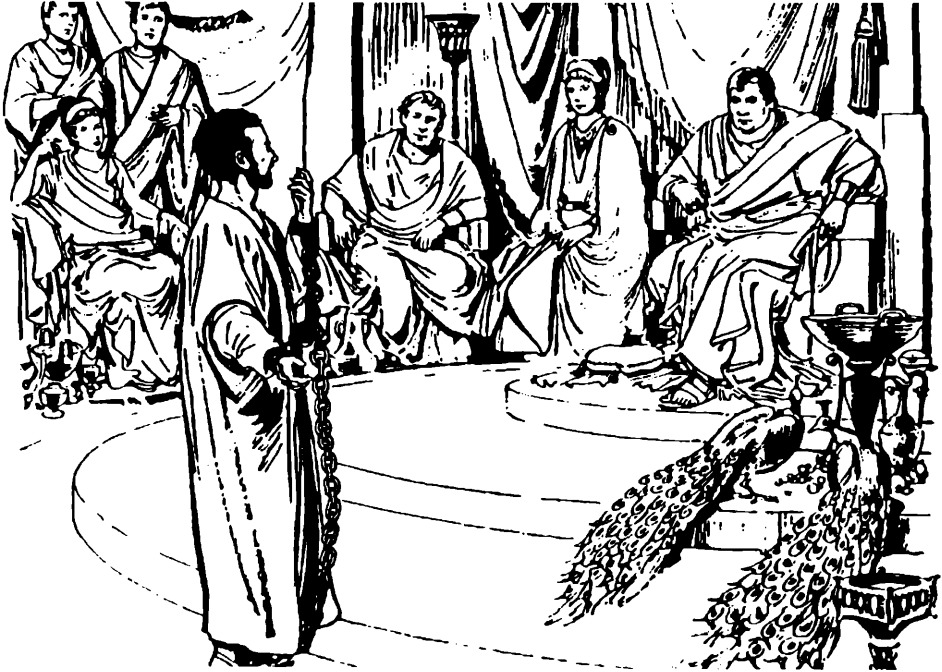
—Locoyarunkisuna Pablo, nishuta estudiasqaykin locoyarachisunki, nispa.

²⁵Chaymi Pabloqa nisqa:

—Manan locochu kachani, allin respetasqay Festo, yuyayniypi kaspan cheqayta rimachani. ²⁶Kamachikuq Agripapas allintan kaykunataqa yachan, chaymi paypa qayllanpi confianzawan rimachani. Segurotaqmi kachani tukuy kaykunata kamachikuq Agripa yachasqanta, kaykunaqa mana huk pakasqa k'uchupi pasasqanmanta. ²⁷Kamachikuq Agripa, Creyenkin riki Diosmanta yachachiqkunaq nisqankupi. Yachanin creyesqaykita, nispa.

²⁸Hinaqtinmi Agripaqa Pablota nisqa:

—Yaqalla convensiruwanki Jesucristopi creyenaypaq, nispa.

29 Chaymi Pabloqa nisqa:

—Yaqallapas otaq manapas, Diosmantan mañakuni ñoqa hina Jesuspi creyenaykipaq hinallataq llapan kaypi uyariqniykuna creyenankupaqpas. Manataqmi ñoqa hina cadenawan watasqa kanaykichispaqchu mañakuniqa, nispa.

30 Chaykunata Pablo niqtinmi kamachikuq Agripa sayarisqa hatun kamachikuq Festopas Berencepas llapan chaypi kaqkunapas. **31** Hinaspa huk ladoman rispanku, paykuna pura Pablomanta rimaspa ninakusqaku:

—Kay runaqa manan imatapas ruwasqachu sipichinapaq hinaqa nitaq carcelpi wishq'achinapaq hinapas, nispa.

32 Agripataq Festota nisqa:

—Kacharipullaswanmi kara kay runata, mana paypuni hatun kamachikuq rey Cesarpa qayllanpi asuntón arreglanapaq mañakunman kara chayqa, nispa.

Pablo Roma Ilaqtata apasqa kasqan

27 ¹Chaymantataq, Italia lawta barcopi Pablota hukkunatawan apachinankupaq qeparuspanku, entregaraku Julio sutiyoq huknin soldadokuna kamachiqman. Paymi kara hatun kamachiq reypa soldadonkunamanta. ²Chay raton kara Cesareapi huk barco Adramitio Ilaqtamanta. Rinantaqmi kara Asia ladopi puertokunata. Chay barcoman yaykuspan hatarirayku. Ñoqaykuwanmi rira Macedonia lawpi kaq Tesalonica Ilaqtamanta Aristarco sutiyoq runapas. ³Paqarisnintaq Sidon Ilaqtata chayarayku, chaypin Julioqa allin runa hina Pablota dejara amigonkunaman visitaspa paykunawan atendichikunanta. ⁴Sidonmanta Iloqsimuspaykutaq nishuta ñawpaqniykumanta wayraykamuqtin, Chipre

islaq qepanta pasarayku, chay lawpi pisita wayraqtin. ⁵Cilicia ladoq Panfilia ladoq ñawpaqninta rispaykutaq, Licia ladopi kaq Mira llaqtata chayarayku.

⁶Chaypin soldadokuna kamachiq Julioqa tarira huk Alejandria llaqtamanta hamuspa Italia lado riq barcota. Hinaspan chay barcoman yaykuchiwaraku Italiata rinaykupaq. ⁷Chaymanta hatarispaykutaq allillamanta achkha p'unchawkuna barcopi rirayku. Ñak'aytaq Gnido llaqta frenteman chayarayku, Ñawpaqniykumanta nishuta wayraykamuqtinmi Salmon llaqtaq ladonta pasaspa Creta islaq qepanta rirayku chay lawpi mana nishuta wayraqtin. ⁸Creta islaq cantonta rispaykutaq wayra kawsan ñak'aymanta chayarayku Lasea llaqtaq ladonpi kaq Barcoq Allin Chayanan nisqa puertota.

⁹Chaypi unaruqtiykutaqmi nishuta wayraspa paray tiempo chayamura, chaymi lamar qochanta barcopi riyqa nishu peligrosoña kara. Chaymi Pabloqa wakín barcopi riqkunata nira:

¹⁰—Taytaykuna, yachanin barcopipuni rinanchisqa nishu peligrosoña kananta, manan cargallatachu barcollatapaschu chinkachiswan, ñoqanchispas wañuswanmi, nispa.

¹¹Soldadokuna kamachiqtaqmi Pabloq nisqanta mana kasurachu, kasuraqa barco purichiqtan, barcoq dueñontapas. ¹²Paray tiempopi barco chay puertopi qepakunanpaq mana allin kaqtinmi, yaqapas llapallanku munaraku chaymanta lloqsispa Fenice sutiyoq puertota imayna kaqtinpas chayayta. Kay Fenice puertoqa Creta islapi kaspan Africa lawman Grecia lawmanwan qawan. Chaypin qepakuyta munaraku paray tiempo ushanankama.

Lamarpi hatun wayra wayraykusqan

¹³Uraymanta wayramuyta qallariqtinmi piensaraku Fenicia lawta rinankupaq allinlla wayramusqanta. Chaymi hatarirayku hinaspa Creta islaq cantonta rirayku. ¹⁴Manaraq kharuta richaqtikyutaqmi huk hatun wayra Creta lawmanta nishuta wayraykamura. ¹⁵Chay wayran barcota huk lawman purichira. Mana wayra barcota huk lawman apananpaqmi qawachinayku kara barcotaqa wayraq contranpi. Mana atiqtiykutaqmi wayraqa barcontinta apawarakupuni huk lawta. ¹⁶Cauda sutiyoq uchuq islaq qepanta pasaqtiykun, mana chaypi nishutachu wayramura. Chaymi barcoq aysasqan uchuq barcochata ñak'ayta orqurayku. ¹⁷Uchuq barcochata barco pataman seqarachiqtikyutaqmi barcota waskakunawan tukuy muyuqninta mat'iraku mana waqllikunanpaq. Chaymantataq piensaraku Sirte nisqa yaku ukupi kaq aqokunaman barco chayananta hinaspa chay aqopi mana astawan riyta atispa waqllikunanta. Chayta manchakuspan barcota allillamanta purichiq q'ollokunata yakuman kachaykurayku sapakamata barcoman watarataspa. Mana waq aqo-aqonta pasanaykupaq. Hinaspataq dejarayku wayra apawanankuta. ¹⁸Paqarisnintaq astawan wayraykamuqtin cargakunata barcomanta lamarman wikch'uyta qallariraku. ¹⁹Minchanmantaq barcoq wakin watunkunata k'aspinkunatapas lamarman wikch'uykuraku. ²⁰Achkha p'unchawkunan mana intitapas ni qoyllurkunatapas rikuraykuchu. Hinallataq mana samaripa nishutapuni wayraykamuchara. Manañan piensaraykuñachu kawsaytaqa.

²¹ Unayña mana mikuspa kaqtiykun, Pabloqa llapallayku chawpipi sayarispa nira:

—Taytaykuna, kasullawankichisman kara Creta islapi qepakunanchispaq chayqa, manan tukuy kay mana alli pasawasqanchiskuna pasawaswanchu kara, manallataq cargakunatapas wikch'uswanchu kara. ²² Pero ama llakikuychischu, manan mayqenninchispas wañunqachu, barcollatan pierdisun. ²³ Qayninchaw tutan kasusqay Diosniypa huk angelnin rikuriwaspa niwara:

²⁴ “Pablo, ama manchakuychu, hatun kamachiq rey Cesarpa qayllanmanqa chayankipunin. Qanraykun Diosqa barcopi qanwan riqkunatapas salvanqa wañunankumanta,” nispa.

25—Chayqa, taytaykuna, amaña llakikuychischu, ñoqaqa Diospin confiakuni. Chaymi yachani angelpa niwasqanman hinapuni tukuy pasananta. **26** Aswanmi huk isлата wayraqa chayachiwasunchis, nispa.

27 Iskay semanaña rispa kaqtiykun huk tuta Adriatico nisqa lamarpi tarikurayku wayraq apaykachasqan. Chawpi tutata hinataq barcopi llank'aqkuna cuentata qokuraku pisillaña hallp'aman chayanaykupaq faltasqanta. **28** Hinaspan huk waskawan yakuq uku kayninta medispanku kimsa chunka soqtayoq metro uku kasqanta tariraku. Huk ratomantataq kaqmanta medispanku iskay chunka qanchisniyoq metro ukullataña tariraku. **29** Lamar cantopiña kasqaykuta tantiyaspankun, kachaykuraku lamarman barcomanta watasqa tawa fierrokunata barcota sayachinankupaq mana lamar cantopi kaq moqokunaman chocayrayku. Hinaspa munasqanku pacha-paqariy chayamunanta suyasqaku. **30** Barcopi llank'aqkunataq barcomanta ayqeyta munasqaku. Chaymi uchuq barcochata lamarman uraykachiya qallarirak

—Barco mana astawan purinanpaqmi fierrokunata barcoq ñawpaqnintañataq kachaykusaqku, nispalla.

31 Pablotaq soldadokunaman kamachiqninmanwan niykura:

—Barcopi llank'aqkuna mana ñoqanchiswan kuska kay barcopi qepaqtinkuqa manan qankuna salvakuyta atinkichischu, nispa.

32 Chaymi soldadokunaqa uchuq barcochaq waskankunata barcoman watasqa kasqanmanta kuchuruspanku yakuman urmaykachiraku barcochataqa.

33 Pacha-paqariypaqña kachaqtinmi Pablo llapankuta nira, mikunankuta munaspa:

—Ñan iskay semanaña, ima pasawananchista suyaspa mana mikunkichischu. ³⁴Chaymi kawsayta munaspaqa imallatapas mikuychis. Manan mayqenninchispas wañunqachu nitaq huk chukchallanchispas chinkanqachu, nispa.

³⁵Chayta nispataq Pabloqa t'antata makinpi hap'ispa, llapanquq qayllanpi Diosman graciasta qora, hinaspataq partiruspa mikuyta qallarira. ³⁶Llapankupitaqmi chay rato kusikuy kara chaytaq mikuraku. ³⁷Barcopiqa karayku iskay pachak qanchis chunka soqtayoq runakunan. ³⁸Allinta saksanaykukama mikuruqtiykutaqmi lamarman trigota wikch'uykuraku barco manaña llasaspa utqaylla purinanpaq.

Barco aqoman rataruspa waqllikusqan

³⁹P'unchawyaramuqtintaq barcopi llank'aqkunaqa hallp'ata rikuspapas mana kay chayasqayku hallp'akunata reqsirakuchu. Rikuraykutaqmi lamar cantopi huk aqo pampata. Hinaspa chay aqo pampa lawman barcota chayachiypi qeparaku barcopi llank'aqkunaqa. ⁴⁰Barco mana astawan purinanpaq wikch'uykusqanku fierrokunaq waskankunatan kuchuruspanku lamarman wikch'uykuraku, hinallataq barcota allin purichinapaq kaq k'aspinkunatapas allin watasqa kasqanmanta wayayachiraku, hinaspan wayrallaña barcota tanqananpaq huk telata wataruraku barco patapiqa estirasqata. Chaymi barcoqa aqo pampaman asuykuyta qallarira. ⁴¹Manaraq aqo pampata chayachaspan, yaku ukupi huñunakuq aqo-aqota chayarayku. Hinaspa barcoq ñawpaqnin aqoman ratarura, Manaña kuyuriyta atiqtintaq, barcoq qepanqa waqllikuyta qallarira nishuta mana puriqta yaku waqtamusqanmanta.

⁴²Hinaqtinmi soldadokunaqa presokunata sipiyta munaraku mana mayqenpas nadaspa escapakunanpaq. ⁴³Soldadokuna kamachiqtaq mana Pablo wañunanta munaspa soldadokunata mana dejarachu pitapas sipinankuta, Aswanmi kamachira naday yachaqkunaraq yakuman phawaykuspa lamar cantokama chayanankuta, ⁴⁴hinaspa wakinkuna barcoq waqllikusqan tablakunallapi otaq imallapipas hap'ipakuspa lloqsinankutapas. Chhaynapin llapayku lamar canto hallp'akama allilla chayarayku.

Malta sutiyoy islapi kasqayku

28 ¹Llapayku allilla lamar cantota chayaqtiykun yacharurayku chayasqayku hallp'aqa Malta sutiyoy islapi tarikusqanta. ²Chaypi tiyaqkunan allinta yanapawaraku. Paraykuspa nishuta chhiriyaqmuqtintaqmi kasqaykupi ninata hap'ichiraku q'oñikunaykupaq. Hinaspa sumaqta atendiwaraku. ³Pablotaq llant'ata apamuspa ninaman wikch'uykuchara. Chayllapin huk venenonwan runata sipiq mach'aqway ninamanta ayqekuspa, paytaqa makinmanta kanirura, warkurayaqtaq qepara. ⁴Hinaqtinmi chay islapi tiyaqkunaqa mach'aqwayta Pabloq makinpi warkurayaqta rikuspa ninakuraku:

—Kay runaqa runa sipiqchá. Lamarmantaña salvakun chaypas, justicia ruwaq dios mana dejanchu kawsananta, nispanku.

⁵Pablotaq makinpi warkurayaq mach'aqwayta ninaman wikch'uykura, manataq Pablotaqa imanasqapaschu waq mach'aqway.

⁶Llapankutaq qawaspa suyacharaku Pablo p'unkiparukunanta otaq utqaylla wañurunantapas. Unaytaña suyaqtinku mana imapas Pablota pasaqtintaq manaña runa sipiq kasqanta piensaspanku ninakuraku:

—Kay runaqa huk dioschá, nispañaataq.

⁷Kasqayku cercallapin kara huk chakrakuna kay isla kamachiq Publio sutiyoq runaqa. Paymi wasinpi allinta chaskiwaspanku kimsa p'unchaw samachiwaraku. ⁸Chaypin Publioq taytan puñunapi calenturawan q'echa onqoywan ima kachara, Pablotaqmi payta visitara,

hinaspa Diosmanta mañakuspa makinta umanman churaykuspa aliyachira. ⁹Chay islapi tiyaq llapa onqoqkuna chayta yacharuspankutaq hamuraku. Hinaspa paykunapas alliyachisqa karaku. ¹⁰Paykunaqa sumaqtan atendiwaraku. Chay islamanta ripuchaqtiykupas qowaraku tukuy necesitasqaykuta.

Pablo Roma llaqtata chayasqan

¹¹Chay islapi kimsa killaña karayku. Karataqmi chaypi huk barco Alejandria llaqtamanta kaq. Kay barcon qepakura chay islapi paray tiempo pasanankaman. Sutintaqmi kara Castor Polux niy. Kay barcopitaqmi hatariraykupas. ¹²Siracusa llaqtata chayaspaykutaq, chaypi kimsa p'unchaw qepakurayku. ¹³Chaymanta hatarispan Regio llaqtata chayarayku. Paqarisnin uraymanta wayramuqtin Puteoli llaqtata chayarayku Siracusamantapacha iskay p'unchawpi. ¹⁴Chaypin tuparayku wakín Jesuspi creyeqkunawan. Paykunan mañakuwaraku chaypi huk semana qepakunaykupaq. Chaymantañan puririrayku Roma llaqtata. ¹⁵Roma llaqtapi tiyaq Jesuspi creyeqkunataq chayanaykuta yacharuspanku taripamuwasqaku Apio sutiyoq plazakama, wakinkunataq Kimsa Taberna sutiyoq sitiokama. Pablotaq paykunata rikuspa Diosman graciasta qospa, astawan kusikura. ¹⁶Roma llaqtata chayaqtiykun, presokunata entregaraku hatun soldadokuna kamachiqman. Pablo huk lawpi tiyanantataq permitisqaku huk soldadowan cuidachispapuni.

¹⁷Kimsa p'unchawmantataq Pabloqa Romapi allin reqsisqa Judio runakunata waqyachimura. Hamuspa huñunarukuqtinkuñataq paykunata nira:

—Hermanoykuna, manan ima mana allintapas ruwaranichu Judio-masinchiskunaq contranpiqa, nitaq ñawpa machunchiskunaq saqewasqanchis costumbreq contranpipas. Pero Jerusalem llaqtapin llaqta-masinchiskuna hap'iwaspanku Romaq nombrasqan kamachiqkunaman entregawaraku. ¹⁸Hinaqtin kamachiqkunaqa tapupayawaspanku mana ñoqapi ima huchatapas sipiwanankupaq hina tarispa, kachariwayta

munaraku. ¹⁹Judio-masinchiskuna mana munarakuchu kamachikuqkuna kachariwanankuta. Chaymi hatun kamachiq rey Cesarpa qayllanpi asuntoyta arreglanaypaq mañakurani. Chaypas manan ñoqaqa paykunata huchachaymanchu. ²⁰Chaymi waqyachimuraykichis qankunawan tupaspa rimanaypaq. Qankuna hina llapa Israel llaqtanchisman Diospa prometesqanta suyakuqaymantan khayna kachani, cadenakunawan watasqapas yupay, nispa.

²¹Hinaqtintaq uyariqnin judiokunaqa niraku:

—Manan ima cartatapas qanmantaqa Judea ladomanta chaskiraykuchu, manataqmi mayqen Judio-masinchispas kayman chayamuspa contraykipiqa imatapas willakunkuchu. ²²Aswanmi uyariyta m'unayku tantiyasqaykita. Ñoqaykuqa yachaykun tukuy ladokunapi Jesuspi creyeqkunaq contranpi rimaykuna kasqanta, nispa.

²³Chaymi akllaraku huk p'unchawta astawan rimanankupaq. Hinaspataq chay akllasqanku p'unchaw Pabloq samapakusqanman hamuraku astawan achjaraq. Paykunamanmi tutaraqmantapacha tardekama Pabloqa yachachira, yachachiynipitaq nira:

—Diosmi kasuqninkunapaq kamachikuq kanqa, wiñaypaqtaq paykunata kamachinqa, nispa.

Jesuspi creyenankuta munaspan yachachira paykunamanqa Moisespa qellqasqan yachachiykunata Diosmanta yachachiqkunaq qellqasqankunatapas, kaykunawan pi Jesus kasqanta entendichispa.

²⁴Wakinninkun Pabloq Jesusmanta nisqankunata creyeraku wakinninkutaq mana. ²⁵Mana llapanku creyespankun Pabloq nisqanmanta discutiraku. Hinaspa ripuyta qallariraku. Pablotaq manaraq ripuchaqtinku paykunata nira:

—Cheqaytan rimachira Espiritu Santoqa Diosmanta yachachiq Isaiaswan ñawpa machunchiskunaman. Isaiaswanqa khaynatan nichira:

²⁶“Diosninchis niwara:

Riy hinaspa runakunata nimuy:

Uyarichaspapas manan entendenkichischu, nispa.

Hinallataq, Qawachaspapas manan cuentata qokunkichischu,
nispa.

²⁷Kay runakunaqa manan cuentata qokunkuñachu.

Rinrinkutapas taparukunkun.

Ñawinkutapas ch'imllirunkun.

Mana chayqa, uyarinkumanmi, rikunkumanmi,
entendinkumanmi.

Hinaspa ñoqa Diosninkuman kutirikamunkuman yanapayniyta
chaskinankupaq,” nispa.

^{28–29}—Chayqa, yachaychis, kunanmantapachan Dios runakunata salvananmanta willayqa mana Judio kaq runakunaman willasqa kanqa. Paykunaqa allintan uyarinqaku, nispa.

[Kayta Pablo niqtinmi Judiokunaqa nishuta discutistin ripuraku.]

³⁰Pabloqa iskay wata hunt'an qepakura arrendakusqan wasipi.

Chaypin chaskiq visitaqninkunata. ³¹Mana manchakuspallan yachachiq Pabloqa:

—Diosmi kasuqninkunapaq kamachikuq kanqa, wiñaypaqtaq paykunata kamachinqa, nispa.

Hinallataq yachachiq Señorinchis Jesucristomantapas. Manan pipas hark'arachu yachachinantaqa.

GLOSARIO

Angelkuna Angelkunan kasqaku Diosta serviqkuna, avecestaqmi Diospa munasqanta runakunaman willaqkuna kasqaku. Angelkunaqa manan runakuna hinachu kasqaku.

Apostol Apostol niymi nin “mensajero” nispa, hinallataq “encargo apaq” nispa. Jesusmi qatikuqninkunamanta akllasqa chunka is kayniyoqta hinaspasutichasqa “apostol” sutiwan. Paykunan apostol kasqankuman hina Jesusmanta allin willakuykunata runakunaman willaspa kasqaku.

Bautizay Bautizaytaqa Diosmanta yachachiq Juanmi qallarisqa, yakuwan chay tiempo runakunata bautizaspa. Bautizachikusqakun Diosman kutirikuqkuna. Khaynapi comprometikusqaku Diosta kaspapuni kanankupaq.

Contrato Contratokunatan Dios ruwayta yachasqa akllasqan llaqtamanta runakunawan. Contratota ruwaspan Dios comprometikusqa akllasqan llaqtata yanapananpaq, akllasqan llaqtataq comprometikusqa Diosta sérvinanpaq. Huk contratotan ruwasqa Abrahamwan. Diosmi ñawpaqraq akllasqan llaqtaman prometisqanta cumplispa kachamura Jesusta. Jesus ñak'arispas wafusqanwanmi Diospa Jesuspi creyeqkunawan mosoq contrato ruwasqa kara.

Cristo Kay sutiwanmi reqsinku Diospa akllasqan runata. Diosmi kay akllasqanta llaqtan salvananpaq kachamunanpuni kara. Kay akllasqa runa imayna hamunanmantataqmi Diosmanta yachachiqkuna ñawpaqmantaraq willakuraku. Kay Diospa akllasqan Cristoqa Jesusmi.

Diospaq limphiwchakuy Judiokunan Moisespa leyninman hina manaraq Diosman aypakuna wasita yaykuchaspanku limphiwchakunanku kasqa. Limphiwchakusqakun prohibisqa mikunakunata mikusqankumanta, wañusqa runata tupasqankumanta, llawarta tupasqankumanta, hukkunamantapas. Kay ruwasqankunamanta limphiwchakuspaña Diosman aypakunankupaq hina kasqankutan tantiyasqaku.

Diosmanta yachachikuna Diosmanta yachachikunan kasqaku Diosmanta ima yachachiytapas chaskispa runakunaman willaqkuna. Paykunan runakunaman willasqaku ima ruwanankuta Dios munasqanta, imakuna qepakama Diospa munasqanman hina pasanantapas. Wakin yachachikunaqa ñawpaq tiempokunaraqmi rikurimusqaku judiokunaman yachachispa. Castellano rimaypin sutinku “profeta”.

Diospa Kachamusqan Runa Kay sutiwanmi kikinmanta Jesus aypa kuti rimara. Kay sutiwan sutichakuspan entendichira Diospa atiyinwan ima ruwananpaqpas autoridadniyoq kasqanta.

Diospa Rimasqan Qellqasqa Kay qellqasqapin Dios riman tukuy ruwasqankunamanta. Hinallataq yachachin runakunaman ima ruwanankumanta. Kay qellqasqapin kachan Moisespa Diosmanta qellqasqan, huk Diosmanta yachachikunaq qellqasqankupas.

Diospaq qari wawakunata señalay Kay señalaytaqa Diosmi Abrahamman yachachisqa. Kamachisqataq yachachisqanman hina llapa pusaq p'unchawniyoq qari wawakuna señalasqa kanankuta. Qari wawakunaqpa qari kayninkupi kaq qaritata kuchuspankun paykunata señalananku kasqa. Kay señalayqa kasqa llapa chay tiempo

Abrahampa familiarninkunapaqmi, hinallataq qepakama Abrahampa familiankunapaqpas.

Epicurio nisqakuna Epicurio nisqakunan kasqaku Grecia runakunamanta wakin. Creyesqakun ñawpaqraq Epicuro sutiyoq yachachiqpa nisqanpi.

Estoico nisqakuna Estoico nisqakunan kasqaku Grecia runakunamanta wakin. Creyesqakun ñawpaqraq Zenón sutiyoq yachachiqpa nisqanpi.

Fariseokuna Fariseokunan kasqaku judio runakuna. Paykunamantan wakinninku judio kurakuna kasqaku. Allintan kasuyta munasqaku Moisespa leyninta. Tantiyasqankuman hinataq huk kamachiykunatawan yapasqaku Moisespa leyninman kasunankupaq. Astawan preocupakusqaku iskay kamachiykuna kasuymanta: Huknintan kasusqaku tukuy kaqninkunamanta chunka rakiykunaman rakispa huk rakiyta Diosman qospanku. Huknintataq kasusqaku Diospaq limphiwchakuspanku.

Jesucristo Kay sutiwanmi Jesusta sutichanku. Kay sutiwanmi ninku Jesusqa Cristo kasqanta. Diostaqmi llaqtan salvananpaq kay Cristota kachamura.

Jesuspi creyeqkunata dirigiqkuna Jesuspi creyeqkunata dirigiqkunan kasqaku wakin Jesuspi creyeqkunapuni. Creyeq-masinkunata diriginankupaqmi wakinkunata paykunamanta Pablo akllasqa. Kay dirigiqkunan kasqaku Jesuspi creyeqkunata kуска ruwayninkupi dirigiqkuna, hinallataq paykunata yachachispapas kasqaku.

Judio kurakuna Judio kurakunan kasqaku wakin judiokuna. Paykunan dirigisqaku judio runkunata Diosman aypakuyninkupi, alabayninkupi, mañakuyninkupipas.

Judio runakuna Judio runakunan kasqaku ñawpa Abrahampa familiarankunaraq. Diostan kasusqaku Moisespa leyninman hina, Diosmanta yachachiqkunaq yachachisqankuman hinapas.

Ley yachachiqkuna Ley yachachiqkunan kasqaku wakin judiokuna. Paykunan yachachisqaku runakunaman Moisespa Diosmanta chaskisqan kamachiykunata. Kay kamachiykunatan pipas kasunanpuni kasqa Diospa munasqanta ruwaspa. Yachachisqakutaqmi runakunaman imata ruwaspa kay kamachiykunata kasunankuta.

Moisespa leynin Moisespa leyninmi kasqa Diospa Moisesman qosqan kamachiykuna. Kay kamachiykunata Diospa akllasqan llaqta kasunan kasqa. Kay kamachiykunataqa Diosmi qosqa waranqa wata hinaraq Jesus nacenarpaq faltachaqtin. Kay kamachiykunan tarikunku Diospa Rimasqan Qellqasqa mawka testamentopi.

Pascua Pascua fiestatan judiokuna ruwasqaku Moisespa leyninta kasuspanku. Pascuata ruwaspan yuyarikusqaku imayna ñawpaqraq Egiptopi ñawpa machunkunata ñak'ariymanta Dios salvasqanta. Manan kunan kaq Pascua fiestawan kaqllachu.

Samana p'unchaw Samana p'unchawmi qanchis semana p'unchawkunamanta huknin p'unchaw. Moisespa leyninpin nin kay p'unchawqa mana llank'ana kasqanta.

Satanaskuna Satanaskunan kanku angelkuna hina, pero manan Diosta kasunkuchu nitaq servinkupaschu. Mana allin ruwaykunatan siempre ruwanku. Runakunaman yaykuspankun ñak'arichinkuman, otaq munayninkuta ruwachinkuman.

Saduceokuna Saduceokunan kasqaku judio runakuna. Paykunamantan wakinninku judio kurakuna kasqaku. Ñawpa Moisespa Diosmanta chaskisqan kamachiykunatan kasukusqaku imayna kay kamachiykuna kasqanman hinalla, mana ima kamachiykunatawanpas yapaspalla. Chaymi mana acuerdopichu kasqaku fariseokunawan. Paykunan mana creyesqakuchu wakin fariseokunaq creyesqankupi: Manan creyesqakuchu wañusqakuna kawsarimunankupi, nitaq angelkunapipas, nillataq espiritukunapipas.

